

חוברת חינוך לשלום

IFM • SEI

חינוך לשלום

חברת פעולות עבור מחנכים ומחנכות

IFM • SEI

כותבים ויוצרים:

פרנסס מארש, איציאר פרץ, לורה הולורס, ליאנה מירום, רובא הילל, סימון וולטר, טאונה קאטסיאדזה, קריסטין סודברוק, ארנולד קמדן, וכל משתתפי ומשתתפות ה- IFM-SEI בסימנר חינוך לשלום 2015

עריכה ותיאום

פרנסס מארש וקריסטין סודברוק

Creative Commons License

This toolkit is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported License. You are free to copy, distribute, display and perform the toolkit as long as you mention the source, you don't use it for commercial purposes and if you alter, transform or build upon this document, you distribute the resulting work only under a licence identical to this one.

www.ifm-sei.org
International Falcon Movement-Socialist Educational International
Rue du Trone 98
1050 Brussels

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

This handbook was produced with the support of the European Youth Foundation of the Council of Europe. The content of this publication does not necessarily reflect the views of the Council of Europe.

תוכן

4	חינוך לשלום
6	איך להשתמש בחוברת זו
8	מהו שלום ומהו סכסוך ?
9	מהו שלום?
10	איך לנתח סיכסוך
12	גישור ככלי לחינוך לשלום
14	המדריך לחינוך הבלתי פורמלי
17	טיפים למנחים/ות, למדריכים ומדריכות
17	כלים לחינוך לשלום
20	אתגרים למחנכים/ות לשלום
22	מהו סכסוך ומהו שלום
22	מילים של שלום
24	כשאני במצבי סכסוך..
26	מודל הבצל
30	תגובת שרשרת
33	מה זו אלימות?
36	ילדים חיילים
40	כתבים בשטח
44	חומות לשלום
45	מפה של זהויות
47	בלשים של מלחה
49	מדיה חברתית
52	פותרים סיכסוכים
52	הכוכב של החיזורים
56	הקרוב על התפוז
57	נעצים ובלונים
59	עוגה!
61	הקשר בין יחסי כוח לקיומו של סכסוך
65	האחר
67	נותרת
67	חברה שוחרת שלום
69	נופים של שלום
72	הארנב והארנבונת
74	זהבה והדובון
78	ריבים והשלמות
79	הזכות לשלום
82	כוחו של הנוער
86	מפתח ענינים

IFM • SEI

מי אנחנו

תנועת הפלקון הסוציאליסטית החינוכית הבין לאומית, היא תנועת נוער חינוכית העוסקת בהעצמת בני נוער, ילדים וצעירים להיות דמויות משמעותיות, מנהיגותיות ומובילות בחברות שלהם על מנת לשנותן ולבנותם בעתיד כחברות שוויוניות יותר אשר נותנות ומכבדות את זכויותיהם של ילדים וצעירים. אנחנו ארגון אשר מהווה פלטפורמה לארגוני נוער וצעירים מ-50 מדינות שונות בעולם, אשר מחנכות על בסיס שוויון, דמוקרטיה, שלום, סולידריות וחברות.

אמנת האומות המאוחדות בנושא זכויות הילד הוא מסמך מפתח מרכזי בעבודתנו ב-IFM-SEI לכן אנו מוודאים שהתנועות החברות בארגוננו מודעות לזכויותיהם של ילדים וצעירים ומוודאות שזכויות אלה בתקבלות בפועל. על מנת לממש מטרה זו, אנו מארגנים מגוון פעילויות רחב הכולל סמינרים, הכשרות, מחנות בינלאומיים וקונגרסים. עבודתנו מבוססת על חינוך חברתי; אנו מאמינים שלצעירים יש יכולת גדולה ללמד בידיוק באותו האופן שבו הם יכולים ללמוד.

מילדים ונוער לילדים ונוער-נוער מחנך נוער

בתנועתנו ילדים ונוער מעורבים בכל רמות קבלת ההחלטות, מהקבוצות המקומיות שלהם עד הוועדה העולמית. האני מאמין שלנו הוא שלבני נוער וילדים יש את ההבנה, הרגישות ודעה נחרצת בנושאים חברתיים מקומיים המשפיעים עליהם ובנושאים גלובליים. כל מה שבני נוער צרכים הוא העצמה ומקום שיעזור להם להשמיע את קולם בחברה.

המוטו שלנו ב-IFM-SEI הוא "חינוך לשינוי חברתי" - שינוי לקראת חברה שוויונית יותר, צודקת, דמוקרטית וסולידרית יותר, חברה ששואפת לשלום. אנו נחושים בדעתנו שחינוך הוא הכלי המשמעותי ביותר כדי לשנות את העולם. דרך חינוך, ילדים וצעירים יכולים ללמוד ולנתח את החברה, להבין את יחסי הכוח ומבני הכוח השונים ואת התנהלות החברה האנושית. דרך חינוך הם יכולים לעצב את עמדתם ורעיונותיהם על איך אפשר לשנות את העולם. מטרתנו היא להעצים אותם על מנת שיפתח אחריות ויצרו לפעול במציאות על מנת לייצר שינוי משמעותי בפועל.

השגת שלום עולמי - שלום הוא יותר מההפך של מלחמה, שלום יוצר חופש, שוויון וצדק, שלום זה שאין פחד, ניצול, מלחמה, אימים, אפליה, הדרה או כל סוג של אלימות - זוהי מטרתנו. אנו מרגישים ששלום אמיתי יבוא אך ורק דרך שינוי ערכי החברה ויכול להגיע רק בחברה שוויונית ודמוקרטית אמיתית.

סכסוך, אלימות ומלחמה יכולים ומשפיעים לאורך טווח, בעיקר ע"י ילדים וצעירים. באותו הזמן לבני נוער וצעירים יש תפקיד חשוב ומשפיע לחיוב בשינוי שבין סכסוך לעבר שלום. לעתים לבני נוער וצעירים יש פחות דעות קדומות על האחר, יש להם דרכים חדשניות ויצירתיות כלפי בניית תהליך שלום ואיך לעבור ממצב של סכסוך לשלום. השתתפותם בתהליכי פיוס הוא מהותי ביותר על מנת לייצר שלום יציב. על מנת לעודד ילדים, נוער וצעירים לבחור בדרך השלום ולא בדרך המלחמה והסכסוך, אנו רוצים לעודד בהם/ן:

- לנתח מהי מלחמה ומהו סכסוך, לעודד חשיבה בקורתית כדי להבין את הסיבות, המניעים והאינטרסים שיש לכל אחד מהמשתתפים בסכסוך או במלחמה.
- לפעול למען השלום: לעלות את המודעות והחשיבות של שלום בתוך חברות שונות ולהסב סכסוכים למצבים של שלום ושלווה.

כסוציאליסטים אנו חושבים שחינוך לשלום חייב לזהות את הדברים הבאים:

- לסכסוך צורות רבות והוא קיים בין אנשים, חברות ומדינות.
- בכל חברה יש קבוצות כוח ואינטרסים המשפיעים על כל רובדי החברה ומייצרים אי שוויון בחלוקות הכוח וההשפעה.
- כדי לשמר את הפערים בעמדות ההשפעה יש שימוש רב בדעה קדומה וסטריאוטיפים.

על מנת להצליח לעשות חינוך לשלום משמעותי זה לא מספיק להתרכז רק בשינויים ובגישות השונות של פרטים אידיבידואליים, כדי להבין סכסוך לעומקו יש הכרח לחקור ולנתח את המצב החברתי, הכלכלי, את הסביבה הפוליטית שבה הסכסוך צמח. חינוך לשלום מכון ומעודד אנשים לקחת אחריות ולפעול במציאות בה הם חיים, זאת תוך כדי למידה, שאילת שאלות ופיתוח תחושת אמפתיה כלפי האחר. חינוך לשלום חייב לעודד אנשים ונשים להיות אקטיביים ומחויבים ברמה אישית ופוליטית להשגת השלום.

חינוך לשלום הוא תהליך ארוך טווח, דרך ערכי השלום אנשים לומדים את המשמעות העצומה שיש לדיאלוג עם האחר ככלי לזריעת תהליכי שלום. ערכי שלום אלה של שוויון, סולידריות ושותפות חייבים להתבסס על מערכות יחסים שוויוניות, כבוד, דיאלוג והבנה הדדית. עקרונות אלה חשובים ביותר במיוחד עם מחנכים בני נוער מאזורי סכסוך שונים; יש להעניק לחניכים ולחניכות אלה את המרחב הבטוח כדי להכיר אחד את השניה ולשתף אחד את השניה בחוויות ובתפיסות שלהם.

חינוך לשלום זה לא רק על פי מה אנחנו מחנכים זה גם איך אנחנו מחנכים, איך אנחנו חיים ומממשים את הערכים שלנו ואיזו תרבות שלום אנו יוצרים בתוך התנועות שלנו. אנו צרכים לחיות את חיינו על פי הערכים שמנחים אותנו ולהפוך אותם לפרקטיקה התנועתית והיום יומית של חיינו.

ההיסטוריה של חינוך לשלום ב

ל-IFM-SEI יש היסטוריה ארוכה בתחום של חינוך לשלום. משלב הקמתנו, שלום עומד בחזית עבודתנו. ילדים ונוער מאזורי קונפליקט שונים הוזמנו למחנות הקיץ שלנו, ניתחו ולמדנו על סכסוכים ומלחמות, אנחנו פעלנו ותמכנו בתנועות שלום ובצעירים הפועלים לשלום מאזורי סכסוך שונים. לדוגמא, במהלך המלחמה הקרה

ה-IFM-SEI המך בדיאלוג בין מזרח ומערב והפגיש בני נוער וצעירים משני הצדדים של מסך הברזל על מנת לייצר שותפות וחברות שתפרוץ את הגבולות.

החל משנת 1980 תנועות ישראליות ופלסטיניות הפועלות ב-IFM-SEI פועלות בשותפות וקירבה באזורם למרות כל הקשיים הקיימים בין שתי החברות אלו. בפעילות האזורית של המזרח התיכון ובפעילות הבין לאומית אירגן IFM-SEI מספר רב של מחנות שלום המפגישות בין ילדים ונוער ומקדמות את ערכי השלום.

בשנת 2000 IFM-SEI החל להתמקד במציאת פתרונות לא אלימים לסכסוכים וקונפליקטים בין אישיים. מה שהחל להתבהר הוא שחינוך לשלום הוא לא רק מתן פתרונות לסכסוכים גדולים ובין לאומיים, אלא מתחיל בהתנהגות האישית של כל אחד ואחת מאיתנו, במשפחות שלנו, בקבוצות שלנו בתנועה או עם החברים שלנו. שינוי זה הביא איתו קורסי הכשרה רציניים, פרויקטים חינוכיים על הנחיית קבוצות ואיך להעצים אחרים כדי לעשות שינוי בקונפליקט האישי והחברתי שהתפתח אצלם. מאז, הקמנו צוות הנחייה הנוכח בכל המחנות שלנו שיפרנו את עבודתנו בנושאים של בריונות רשת, אלימות, אפליה, אפלייה או אלימות על בסיס מגדרי, או ענישה גופנית במערכות חינוך.

איך להשתמש בחוברת זו

תוצאות עבודתנו, יחד עם חומרים אשר נוסו והופצו ע"י תנועות החברות בארגוננו, מהתוכן של חוברת זו. החוברת מחולקת לשני חלקים:

1. שלל רעיונות, טיפים ואינפורמציה עבור המחנכים/ות לשלום
2. פעולות חינוכיות אשר תוכלו להשתמש בהם עם החניכים והחניכות שלכם, בקבוצות ילדים ונוער או כל קבוצת מנהיגות כזו או אחרת.

החלק השני מחולק לשלושה נושאים, כל נושא מתמקד באספקט אחר של חינוך לשלום.

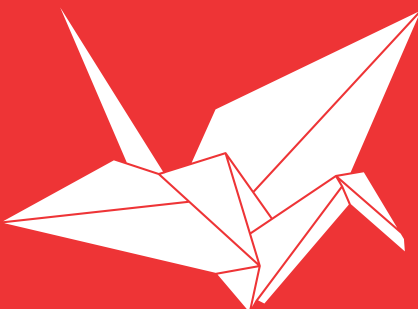
הבנת המושג סכסוך, הכרות עם שלל נושאים הקשורים בסכסוך ומלחמה, העלאת המודעות על התוצאות והסיבות שסכסוך מייצר. שינוי נקודת המבט על סכסוך, הדינמיקות ועל שלל האפשרויות שיש ביכולתנו לפתור אותו- או באופן אגרסיבי או באופן קונסטרוקטיבי. יצירת שלום מזמין אותנו לתהליך של שיקוף ופיתוח רעיונות חדשים אשר מעניקים לנו כלים ומיומנויות של תקשורת ודיאלוג לבניית חינוך לשלום.

ההוראות לביצוע הפעולות מעוצבות באופן שבו את/ה יכולים לראות באופן מהיר מה התוכן שלהם. אל תיתן/ני ליעד הגילאי להוריד אותך בקיום הפעולה: את/ה יכולים להתאים את התכנים לקבוצות צעירות יותר או בוגרות יותר. זכור/זכרי שהדיון הוא החלק החשוב ביותר בפעולה- עדיף לקצת במתודות של הפעולה מאשר בזמן של קיום השיחה.

השימוש בפעולות יכול לקרות בפעולות היום יומיות בקן/בסניף/ מחנה. ואף בארועים גדולים יותר כמו במחנות הקיץ השונים, סמינרים, תהליכי ההכנה לקראת הדרכה ובהדרכה קבוצת השווים שלך. אפילו מדריך או מדריכה המדריכים בפעם הראשונה יוכלו למצוא את החוברת הזו רלוונטית עבורם. דבר אחד חשוב לזכור, פעולות אלה הן בגדר הצעות, אנו עיצבנו את החוברת הזו כדי שתוכל להיות רלוונטית למגוון רחב של אנשים ותאפשר איכות של פעולות. אנו מציעים/ות לכם/ן להתאים את הפעולות לאופי של הקבוצות שלכם/ן. הרי חלק מהקבוצות יותר מנוסות, חלק צריכות זמן ממושך יותר וחלק יהיו יותר מחויבים לתהליך ולפעילויות מאשר אחרים.

עגורים של שלום-

בשער הקדמי של החוברת, אתם/ן תוכלו לראות ציור של עגור העשוי מאורגמי, עגור מאורגמי הפך להיות סמל בין לאומי לשלום בעקבות סיפורה של סאדקו סאסאקי. סאדקו בת השנתיים נולדה ביפן וב-1945 האמריקאים הפציצו את ביתה בהירושימה שביפן. סאדקו ואימא הצליחו לברוח מההפצצות אך ב-1955 הובחנה סאדקו בלוקימיה ממאירה וחריפה, תוצאה ישירה של החשיפה הרדיו-אקטיבית מההפצצה האטומית. בזמן הטיפול בבית חולים, סאדקו שמעה את הסיפור היפני העתיק אשר מבטיח לכל מי שמקבל אלף ציפורי עגורים מאורגמי מקבל משאלה. לפני מותה ב-25 באוקטובר 1955 סאדקו הספיקה לקבל רק 644 אורגמי של עגורים. סאדקו נפטרה בגיל 12. חבריה השלימו את המלאכה והגיעו עד 1000 ציפורים אשר נקברו יחד איתה. ב-1958 הוצב פסל של סאדקו מחזיקה עגור אורגמי מזהב בלב פארק השלום בהירושימה. לצד הפסל הוצבה לוחית שעליה כתוב "זהו הבכי שלנו. זוהי הברכה שלנו. שלום בעולמנו" סיפורה של סאדקו ריגש והשפיע על מיליוני בני אדם ברחבי העולם, זוהי תזכורת חיה לכל האנשים על התוצאות ארוכות הטווח שיש למלחמה הפוגעות באנשים תמימים וצעירים. עגורי השלום לרוב מוצגים בהפגנות כבחירה אקטיבית בשלום על פני מלחמה: זהו סמל המאחל לשלום עולמי.

מהו סכסוך ?

מקור המילה סיכסוך/קונפליקט בא מהשפה הלטינית קונפליקטוס, משמע התנגשות או סכסוך. המושג קונפליקט רחב הרבה יותר רק מהפשט שאנו תופסים היום את מקור המילה. חלק מהפירושים רואים מושג זה כשלילי, מפני שזה מביא למצב של חוסר בפיתרונות ואלימות, אם זאת אחרים סבורים שמצב של סכסוך יכול להביא לתהליך חיובי היכול לקדם חברה. הגדרות מסוימות מפרשות זאת כאפוזיציה או חוסר הסכמה בין שני צדדים, ואילו תפיסות אחרות מוסיפות שסכסוך הוא תהליך טבעי באינטראקציה האנושית חוזה דרך טובה לפתור סתירות חברתית.

הגדרה פופולרית אחת לסכסוך, היא ראייתו של מושג זה כדבר יום יומי וכחלק מתופעה חברתית. כל אחד ואחת מאיתנו שונה, ואין חברה או אדם/ אישה מושלמים ולכן חוסר הרמוניה וסתירות הן תופעות בלתי נמנעות.

לרוב יש בינינו דעות שונות, צרכים שונים ודאגות שונות, ולמרות הכל אנחנו כן מצליחים לחיות ולעבוד אחד עם השנייה בהצלחה.

אם זאת אלימות היא תגובת נגד לסכסוך ודבר הוא בלתי נמנע. אם אנו אומרים שסכסוך זה הוא דבר טבעי אלינו לעשות הבחנה בין הסכסוך עצמו, לתוצאותיו השליליות ואופן הפעולה שלנו בתוכו. תוצאות סכסוך לרוב מופנות לכיוון של אלימות, וחמור מכך מלחמה.

בחברת זו כאשר אנו מדברים על סכסוך, זה מקיף מגוון רחב מאד של סכסוכים: סכסוך בין ילדים, ויכוח בין אנשים צעירים וחוסר הסכמה על ערכים שונים, סכסוך בין קבוצות זהות שונות ובין מדינות וקבוצות אתניות.

מה גורם לסכסוך ?

האופן שבו התחנכנו בחברות שונות מעצים את ההבדלים והשונויות בין אנשים ויכול והופך לגורם מכריע בחזקו ובגודלו של סכסוך. תהליך יצירת "האחר" ניתק וניכר אותנו מכל מי ששונה מאיתנו בגיל, במוצע, בצבע, בדת או בכל דבר אחר שיצר הפרדה בין קבוצות ואידיבדואלים, כל אלו מצמיחים פחד ושנאה. לרוב התוצרות של האחר נוצר מתוצאה של חוסר ביטחון וחוסר ידע על "האחר".

רגשות אלו של פחד ושנאה מלווים בתקשורת לקויה, אי הבנה, תחושת הבדלה גדולה וחוסר הסכמות המצמיחות את תחושת האיום.

איומים רגשיים או פיזיים פוגעים בהרמוניה האנושית ואלולים לשבור אידיבדואלים, קבוצות וחברות. לרוב, איומים מסוג זה נובעים מיחסי כוח לא שוויונים בתוך חברה. כאשר הגישה לאוכל,מים, מקום מגורים, בריאות וביטחון מוגבלים, באופן בלתי נמנע היווצר איום כי מצב זה פוגע בזכויות האדם ומושתת על מבנה כוח לא שוויוני.

קל יותר לדמיין סכסוך כמצב של התנגשות בין שני צדדים. זה אף נדמה שקל יותר להזדהות עם סכסוך שכזה.

לרוב אנשים מופתעים כאשר הם מוצאים את עצמם כצד בסכסוך שהם לא היו מודעים אליו. ברוב הסיכסוכים יש יותר משני צדדים, קשה עוד יותר לנתח סיכסוכים כאשר יש צד המנסה להישאר נסתר ולהשפיע ברקע.

אם לא היה רווח מסיכסוכים לא היו מתקיימים סיכסוכים. סיכסוך יכול להגיע חברה קדימה, לדוגמא כאשר אנשים מפגינים למען שוויון מגדרי, כאשר פועלים יוצאים לשביתה, כדי להשיג תנאי עבודה טובים יותר בשביל עצמם ובשביל יתר הפועלים. אך כאשר סכסוך מונע ממלחמה או מסכסוך מזוין זה נובע מהרצון לשלוט על אנשים ובאוצרות טבע. חברות שונות עושות רווח ממכירת נשק או מהריסת בתים ובניתם מחדש. ממשלות רבות מנצלות את יכולתן לשלול זכויות אדם בסיסיות בטענה של ביטחון וגישה לאוצרות טבע.

ההשפעה של סכסוך על ילדים ונוער

ילדים ובני נוער באים במגע עם מגוון רחב של סכסוכים: בבית, בבית הספר, בעבודה, מסכסוך אישי עד לבין לאומי. רוב הסיכסוכים משפיעים על ילדים ונוער ברמה עמוקה יותר, תהליכית יותר, ישירה או עקיפה מאשר על מבוגרים. ילדים הופכים להיות עדים של קונפליקט אם זה בסכסוך בין הוריהם, במלחמה, אלימות או סכסוך מזוין, תמיד ההשפעה על ילדים ונוער תהיה גדולה יותר אם זה ברמה גופנית ובהתפתחות הפסיכולוגית שלהם/ן.

יתר על כן מצב זה פוגע ביכולת שלהם/ן להנות מתקופת הילדות, תקופת פנאי וחינוך; הם/ן גדלים/ות בתנאים מקופחים, משמע שהם/ן לא יוכלו לפתח ולהשיג את הפוטנציאל האישי שלהם/ן.

כאשר לבני נוער יש סכסוך עם חברים או הורים זה בעיקר סביב ההתפתחות והזהותית שלהם/ן (לדוגמא: מגדר, זהות מינית, דת ושייכות חברתית), התוצאות יכולות לגרום בידוד, רגישות יתר, פגיעה עצמית, התעללות נפשית ועד לשאיילת שאלות עצמיות ואי שביעות רצון עם זהותם.

לרוב, בסיכסוכים מזוינים ילדים וצעירים מנוצלים פעמיים, גם כמשתתפים בסכסוך וגם כמטרה פגיעה.

הם הופכים להיות סחורה, ילדים חיילים אשר נלחמים ישירות במלחמה או כספקי נשק. אבדות בנפש הן התוצאה הישירה של סכסוך אלים שכזה. אם זאת תוצאות ארוכות טווח של מלחמה הן לא פחות הרסניות כלפי ילדים ונועה. הצורך לברוח מאזור קונפליקט גורם לפיצול וניכור בתוך המשפחות. ברגע שהמבנה הסוציאלי הופך למטרה כל התשתית החברתית, בריאותית, חינוכית והתעשייתית נפגעת ולא קיימת יותר. במציאות כזו של חוסר אוכל, הגבלה, טרור, בריאות והרס של כל המבנה החברתי ילדים הופכים להיות פגיעים ביותר. באזורים של סכסוך מזויין לרוב ילדים וצעירים לא הולכים לבתי הספר. הכסף הציבורי שהיה אמור להיות מיועד לחינוך ובריאות הולך לטובת חימוש וצורכי מלחמה, התוצאה מכך היא שבהרבה מקומות נוצר רעב ותת תזונה שמפיץ זיהומים ומחלות.

האפקט של מלחמה על ילדים הוא הרסני וטוטאלי ומשפיע מבחינה פיזית וגופנית אם זה על יחידים, על משפחות ועל קהילות.

מהו שלום?

רבים מגדירים שלום כהפך ממלחמה או סכסוך. בלטינית משמעותה של המילה דומה להגדרתם של רבים. מדינות וממשלות רבות מאמצות הגדרה זו, הרי מדיניותם היא התחמקות ממלחמה. הגדרה זו מבוססת על האמונה שמערכות יחסים אנושיות מוסדרות בסופו של דבר על ידי אלימות ואילו שלום נועד כדי להוות כלי הרתעה חברתי ולא שיתוף פעולה בין אנשים. על כן חלק מהאנשים כאשר הם מגדירים את המושג 'חברה של שלום' הם עדין ממשיכים לקיים מערכת שיש בה ניצול, דיכוי וחוסר צדק. חברות חזקות כאלו יכולות להמשיך ולהשתמש באיום של אלימות כדי לשמור על מעמדן וכוחן. במצב כזה המושג שלום הופך למפסידים ומרוויחים כמו בסוף מלחמה.

דעתנו היא, שלום לא יכול להיות ההפך ממלחמה בלבד. חברה לא יכולה להיות מושתתת על שלום ושלווה כאשר יש בה איום ואלימות. חוקר השלום הנורדי, ג'ון גלסונג אמר 'שלום חיובי חייב לפתור את הבעיות הסמויות והלא מדוברות שבסכסוך, כגון אי הצדק החלוקתי כלפי משאבים, אפלייה ויחסי כוח לא שוויוניים. שלום עבורנו חייב לכלול חופש, שוויון וצדק, שלום חייב להפסיק את הפחד, המלחמה והבריונות.

'שלום חיובי' תומך בדרכי שלום, באמצעים ומתודות לבניית השלום. הדרך להשגת השלום לא פחות חשובה מהמושג עצמו ותוצאותיו. שלום יציב יכול לקרות כאשר בתהליך הגישור והמשא ומתן יש מעורבות רבה מהצדדים השונים. שלום זה לאלו הרואים בו כתהליך ולא רק יעד.

ליצור חברה שוחרת שלום

ליצור שלום משמע להשיג חופש, זכויות ושוויון, ולא רק להתחמק ממלחמה.

רעב, מחסור, מחלות, חוסר שוויון, עוני, גזענות, אלימות מוסדית, ניצול וחוסר סבלנות מהווים סכנה לשלום.

לכן שלום אמיתי ויציב המבוסס על תרבות של שלום ושמירה על זכויות אדם, דרך חינוך ומעורבות נוער וצעירים יכול לשחק תפקיד חשוב בבניית שלום עולמי. כדי לייצר שינויים חיוביים בעולם המובילים על ידי הצעירים עצמם הם צרכים להרגיש מועצמים על מנת שיוכלו לפעול למען השלום, זאת תוך כדי הכרות עם זכויותיהם, להבין ולהתנסות בשוויון, צדק, חופש, חברויות ושותפויות מכל העולם. השתתפותם

של ילדים וצעירים בתהליכים בוני שלום הוא דבר מכריע מפני שהם הרבה יותר פתוחים לפתרונות חדשים, יותר פתוחים לשינויים ואף יש להם יותר אומץ ואינטרס לשנות את העתיד בשביל עצמם ובשביל דור העתיד. שלום לא נועד כדי להיות רכים, לשתוק ולהיות עדינים. מגבלות רבות קיימות בחזונו של שלום, אך יחד עם זאת גם אפשרויות רבות. על מנת להשיג שלום נדרש לייצר צעדים אופרטיביים במציאות ואומץ לשנות את המציאות. לא משנה מה המצב סביבנו, אנחנו תמיד יכולים לבחור בשלום, לבחור בלהיות מנהיגים ומנהיגות ולפעול לשינוי חברתי.

איך לנתח סיכסוך

חלק מרכזי בחינוך לשלום הוא היכולת לדעת לנתח סיכסוכים ולהשתמש בכלי של חשיבה ביקורתית. המודלים השונים לניתוח סיכסוכים יכולים להיות שימושיים ביותר ואף לעזור בלנתח ולהבין סיכסוכים כדאי לשנותם. המודל המוצג בפניכם מציע מספר של דרכים לנתח סוגים שונים של קונפליקטים.

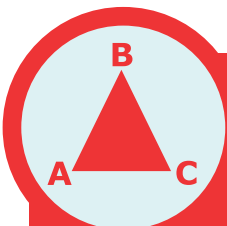
הסיכסוך כבצל

זוהי מתודה המשתמשת במטפורה של בצל וקילוף שכבות, כדי להכיר את הצדדים השונים, האינטרסים והצרכים השונים המופעים בכל סכסוך. מתודה זו מראה בבהירות את הרגשות והתחושות שצריך לקלף מהשכבה החיצונית ועד הפנימית הכי עמוקה, יש גם לקלף ולהכיר את העמדות והאינטרסים אל מנת להגיע לצרכים האמיתיים. העמדות השונות זה מה שאנשים אומרים שהם רוצים, האינטרסים זה מה שהם באמת רוצים ואילו הצרכים הם הדבר ההכרחי על מנת לתת להם תחושת ביטחון. במצבי סיכסוך חוסר באמצעים בסיסיים וחוסר האמון המתפתח, לרוב מעצב את המערכות יחסים ומשנה את הבסיס שבו אנשים מתחברים אחד לשניה. לאינפורמציה נוספת, תוכלו לראות זאת בפעולה על הסיכסוך כבצל עמ' 14

עץ של סיכסוך

מתודה זו מתייחסת לסכסוך כאל עץ. גזע העץ מייצג את הבעיה המרכזית, השורשים את הסיבות הנסתרות שגורמות לסכסוך ואילו העלים את התוצאות. גם כאשר אתם/ן משתמשים/ות במתודה לוגית זו של ניתוח קונפליקט/סכסוך זכרו שכל קונפליקט מורכב ממימדים אובייקטיביים וסובייקטיביים. בתוך סכסוך לפעמים העובדות יהיו ברורות מאד, אך לפעמים חלק מהעובדות ייוצגו באופן הניתן לויכוח בגלל שהעובדות הן מתוך דעות סובייקטיביות על שורשי הסכסוך.

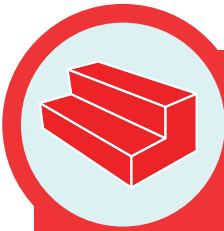
משולש א-ב-ג

מודל משולש זה סבור שכל סכסוך מכיל 3 מרכיבים בסיסיים הניזונים זה מזה; גישה, התנהגות וסתירה. אפשר להשתמש במודל זה לכל סוגי הסיכסוכים והרמות; אינדיבידואליים, קבוצתיים, חברתיים ומדינות. 'גישה' זו כוללת בתוכה את ההנחות והרגשות שלנו על הסיבות לסיכסוך, ולכן זה לרוב נמצא מתחת לדרר שלנו או בתת הכרה שלנו.

'התנהגות' מתייחסת להיבטים הכי נראים שבסכסוך כי היא מייצגת את המעשים והעמדות של כל אחד מהצדדים בוחר; מה הוא אומר, מה הוא עשה ואלימות פיזית. מה שלא נעשה ונאמר יכול גם כן להיכלל תחת 'ההתנהגות' ויש לזה השפעה שווה להתפתחויות של סכסוכים. בכל הנוגע לאלימות פיזית יש להתייחס לזה שונה ולא פשוט תחת 'מה שנעשה' כי זה יכול לשנות באופן דרסטי את מהות הסיכסוך וההשלכות על כך יהיו חמורות אף יותר.

'סתירה' משמע אי הסכמה על נושאים ספציפיים. הנושאים יכולים להיות על משאבים, דעות או חוקים קיימים.

מדרגות ההסלמה וההתרה

מודל זה משתמש במדרגות על מנת להראות איך סכסוכים מסלימים וכמה מהר ניתן להיכנס לתהליך של התרה. (ההפך מהסלמה)

תהליך ההסלמה מתחיל במדרגה העליונה כאשר מתבצע דיון שהוא רק שאילת שאלות. מכאן נעים מטה וניתן כבר לראות את העיונות המתפתחת העוברת במהרה לשלב האלימות בו שני הצדדים מעוניינים להסל אחד את השני. על פי מודל זה, סכסוך אשר לא יעשה את תהליך ההיפוך ירד במדרגות, יעצים וירחיב את הדינמיקות הבין אישיות. התרת הסכסוך משמעותו עידוד הצדדים השונים לחזור אחורה במדרגות, צעד אחד בכל פעם בזמן הנכון, על מנת לשנות את הפעולות שנעשו עד כה. כמו בחיים האמיתיים, קל יותר לרוץ מטה במדרגות ואפילו לדלג מעל כמה, אבל כל מה שנוגע בהתרת סכסוך ובלטפס בשנית את המדרגות, הופך את התהליך לקשה ומורכב יותר. כמה שסכסוך העמיק וירד עוד ועוד במדרגות, כך יהיה לנו קשה לפתור אותו.

1 הקשחת העמדות. זהו השלב ששני הצדדים או יותר מבינים שדעותיהם שונות אך הם תלויים אחד בשניה והמתח ביניהם מחזיק אותם.

2 דיונים וויכוחים. כאן השיחות הופכות לוויכוחים ואילו הדיונים הופכים להתקפות וירבאליות, למרות שעדיין הצדדים מנסים לשמור על קשר על ידי שיחה ודיבור.

3 מעשים ללא מילים. בשלב זה מתפתח הבדל בין התנהגות וירבאלית ולא וירבאלית. הצדדים חושבים שאין עוד טעם לשיחה משותפת כי עוד שיחה תעשה את המצב חמור יותר.

4 שימור תדמית ויצירת קואליציה. בשלב הזה הצדדים שומרים על מרחק אחד מהשני. הם מפיצים שמועות ומגייסים תומכים. הם מאשימים אחד את השני בכל הדברים שקרו.

5 איבוד הפנים. זהו השלב בו שני צדדי הסכסוך ממקדים את תשומת ליבם במה שהם רואים כטבעם הרע של הצד השני. חשיפת הצד הזה לשאר העולם נעשית משימה מרכזית, והמון אנרגיות מופנות לכך וזאת במטרה להכפיש את הצד השני, דבר זה נעשה תוך שימוש באסוציאציות ודעות קדומות הופך את השיח ללא רציונלי; בעקבות כך הפחד וחוסר הביטחון עולים בשני הצדדים.

6 אסטרטגיות של איום. בשלב הזה, רמת המתיחות עולה ואולטימטומים נכנסים לשימוש. תחושת לחץ הזמן מגבירה ומאיצה את ההסלמה. הסיכוי להגיע למסקנות הגיוניות יורד.

7 מכות הרסניות מוגבלות. שני צדדי הסכסוך לא רואים את הצד השני כבני אדם יותר. כל פגיעה בצד השני נתפסת כניצחון אל אף ששני הצדדים סופגים אבדות. ההשלכות השליליות כתוצאה מדברים אלה נזנחות ומושארות בצד ומי שספגה פחות אבדות מוכרזת כ"מנצחת"

8 התקפה על מרכזי העצבים, פירוקו של האויב. בשלב הזה, מטרת חשוכות של הצד השני מותקפות. גבולות מוסכמים בין הצדדים נפרצים בגלל ההתמקדות באיך לפגוע בצורה הקשה ביותר בצד השני. כל שמץ של פרופורציה הולך לאיבוד.

9 השמדה מוחלטת, ביחד לתוך התהום. בשלב אחרון זה, הדחף להשמדה של הצד השני כל כך חזק שגם מעצורים הנעשים לרוב בשם שמירה על הצד שלך מושמים בצד, השמדת הצד השני היא מעל הכל גם במחיר השמדה עצמית.

גישור ככלי לחינוך לשלו

מגשרת/ת הו/יא משהו/י שתומך/ת או עוזר/ת לאנשים שיש להם להבין אחד את השני ומתוך כך להחליט איך לפתור את הסכסוך בעצמם ובכך להמשיך הלאה. בתור מגשרת/ת את/ה לרוב נשאר/ת ניטרלית ולא תופסת/ת צד אחד על חשבון השני. את/ה עוזר/ת לאנשים לשוחח אחד/ת עם השני/ה במטרה לעלות על פתרון לסכסוך בעצמם – בעיקר דרך שאילת השאלות הנכונות ולעזור להם להבין את המקום אחד/ת של השני/ה טוב יותר. גם אם לא מוצאים פתרון מובהק, עדיין זה יכול מאוד לעזור כאשר שני הצדדים מבינים את הרקע של הצד השני.

מגשרים/ות יכולים/ות לפעול במגוון רחב של מציאויות – "תפאורות" ולהתמודד עם הקשרים שונים ומשונים. המערכת המשפטית משתמשת במגשרים/ות, למשל בוויכוח בין שתי הורים הנמצאים בתהליך גירושים. ישנם גם מגשרים/ות שמאיישים/ות דיונים בין שני צדדים בעימות מזויין. אבל בשבילנו יש את הגישור המשותף. כאשר חבר'ה צעירים מביעים תמיכה ולוקחים חלק בהרהורים המשותפים שלהם בבית הספר או בתנועות וארגוני הנוער שלהם בכדי לפתור את הבעיות שלהם ביחד זאת החוויה הכי מרתקת לראות. בסיכסוכים בין ילדים בסכסוכים בין בני נוער, כאשר העילה היא לא תפיסות עולם מתנגשות או צרכים בסיסיים אלא יותר סטריאוטיפים ואי הבנות, הרהור משותף יכול לעזור להם למצוא פתרון המוסכם על כולם. הגישור יכול לעודד אותם להתחיל לראות בקונפליקטים הזדמנות לצמיחה ולמידה ולא רק כגורם מתסס ומעורר כעס, תסכול ואף אלימות.

מה אנחנו צריכים/ות בשביל גישור?

מגשרת/ת מיומן/ת: להיות מגשרת/ת זה דבר לא פשוט, ובאותה מידה לא בלתי אפשרי. את/ה יכול/ה לפתח כישורים מסוימים שיעזרו לך במילוי התפקיד, וביחד עם ההיכרות עם שלבי הגישור והתרגול שנותנים בטחון, תוכלי/י ללמוד להיות מגשר/ת. היכולות המשמעותיות יותר כוללות:

- הקשבה פעילה: הכוונה היא באמת להקשיב למה שאחרים אומרים, מבלי להניח מה תהיה האמירה/ תשובה לפני שנאמרה. אם תקשיבי/י באופן פעיל, תוכלי/י להבין את מה שנאמר ובנוסף יהיה לך קל לתווך את לאחרים/ות.
- להיות אמפטי: הכוונה היא להיות ערים לרגשות של אחרים/ות, להיות מסוגלת/ת לשים את עצמך בתוך נעליהם של אחרים/ות ובכך להבין את רגשותיהם.
- לשאול את השאלות הנכונות: מאוד חשוב שהאנשים שנמצאים משני צידי המחלוקת יצליחו להעביר בצורה הבהירה ביותר את עמדותיהם ומחשבותיהם. שאלות טובות יכולות לעזור להם לעלות על פתרונות ומחשבות משלהם על איך נכון לפתור את הסכסוך ולהתקדם הלאה.
- לדעת מתי להיות בשקט: רוב הדיבור צריך להיעשות בידי האנשים שביקשו את הגישור.
- שיקוף עצמי: להיות ניטרלי זה תמיד קשה, אם לא בלתי אפשרי, בגלל שתמיד תהיה לך את עמדתך לגבי הסכסוך אבל אם תדאגי/י להיות תמיד במצב של שיקוף עצמי ותהיה/י מודע/ת לעמדות המוצא שלך, זה יעזור לך לא להעדיף צד אחד על חשבון השני. אם יש לך עמדה נחרצת, תוכלי/י לשוחח על כך עם עוד מגשרים ולהתייעץ איתם על איך להתמודד עם הקושי שנוצר מכך ואילו פתרונות יש להם/ן להציע, ובמידת הצורך יש אפשרות להתחלף עם מגשרת/ת אחרת/ת במקרה הספציפי הזה.

חלקי הסכסוך (השותפים): האנשים המרכזיים בגישור הם כמובן שני צדדי (או יותר) המחלוקת. בכדי לקיים גישור צריך שהגורמים הנמצאים במחלוקת יסכימו לדבר אחד עם השנייה ולשאוף למצוא פתרון מוסכם. בתור מגשרת/ת, תוכלי/י לפתוח תחילה בשיחות נפרדות עם כל צד, אך בסופו של דבר הצדדים יצטרכו לבחור לדבר ישירות ביניהם. גישור בכוח/ בכפייה או גישור במעמד צד אחד, הוא לא גישור. לעיתים ישנם מצבים בהם ישנם עוד צדדים מעורבים בסכסוך, צדדים כמעט בלתי נראים. אל אף זאת יכולה להיות לאותם גורמים השפעה מכרעת על הסכסוך.

צוות מסייע: רצוי שלמגשרת/ת יהיו שותפים (קולגות) או מתאמים שיכולים לסייע להם/ן. ייתכן ותיתקלי/י בקונפליקט מורכב ומסובך, בו הצדדים המעורבים עלולים להיות אגרסיביים. במקרים כאלה זה יכול מאוד לעזור אם תוכל לשוחח על המתרחש בגישור לעבד ביחד עם אדם נוסף את החוויה ובכך להיעזר בו/בה ולקבל עצות אם צריך.

תפאורה מתאימה: גישור דורש זמן ומרחב, לא כדאי להתחיל גישור כאשר הצדדים נמהרים או כאשר את/ה צריך/ה להציץ בשעונך לעיתים תכופות. מצאי/י מרחב שקט, בו אין מי שיפריע למהלך הגישור או שת/ישמע את הנאמר בה. הצדדים הנמצאים בגישור צריכים להיות במצב בו הם רואים אחד את השני - הם מדברים אחד עם השני, לא איתך.

מה הם הצעדים בתהליך הגישור?

אנו מעוניינים להציג לפניכם מודל של 5 צעדים לתהליך גישור שאנו מאמינים שעובד היטב. חלק מהצעדים יכולים להיות מאוד מהירים בעוד חלק אחר עלול לדרוש חזרה עליהם שוב ושוב.

לפני הגישור: לפני שהתהליך מתחיל, אחד מהמשתתפים מאחד משני הצדדים יפנה אליך בבקשה לגישור, או שאתה תציע את עצמך לטובת העניין. אז עליך להציג מהו התהליך, לענות על שאלות שיש למזמין ולשוחח עם הצד השני של הסכסוך, כל זה על מנת לברר ספקות ולעורר מוטיבציה במשתתפים (אך לא להאיץ בהם) לקחת חלק בגישור.

1. **חניכה:** בשלב הזה, חשוב לייצר אווירה חיובית שבה שני הצדדים מרגישים בנוח. אפשר בשלב זה להסביר את מטרת הגישור ולהציג חוקים בסיסיים לקיומו:

- הגישור הוא וולנטרי (לא חובה)
- הגישור הוא סודי/חסוי (אלא אם מישוה נמצא בסכנה)
- המגשר/ת אינו/ה לוקח/ת צד
- הגישור צריך להיות מרחב בטוח, בו שני הצדדים מתייחסים לשני/ה בכבוד, מקשיבים אחד/ת לשני/ה ועושים מאמץ לשתף פעולה.

אפשר לשאול את הצדדים המשתתפים אם יש להם עוד חוקים להוסיף

2. הצגות עמדות פתיחה: כעת צדדי הקונפליקט פורשים את השקפת עולמם, לרוב מתחילים במי שביקש את הגישור. את/ה יכול/ה לעודד אותם על ידי שאילת שאלות פתוחות, תמצות וסיכום מה שנאמר עד אותו הזמן, ולבקש הבהרות. יש לוודא שהצדדים משוחחים אחד עם השני ולא איתך.

3. להבהיר על מה באמת הסכסוך: לאחר ששני הצדדים הציגו את השקפת עולמם, כעת זהו הזמן לבאר על מה באמת הסכסוך. לעיתים קרובות, רק חלק קטן מהסכסוך נראה בבירור, הרבה אמוציות (רגשות) ומחשבות מוחבאות מתחת למה שנראה לעין. כאן, זה הזמן לבאר רגשות, צרכים ואינטרסים מתנגשים והרקע לכל צד בסכסוך. צעד זה הוא צעד מאוד חשוב, וזה מאוד חשוב (קריטי) לבאר מראש על מה באמת מסוכסכים לפני שמנסים למצוא פתרון.

4. חיפוש פתרונות: את/ה יכול/ה לעודד את הצדדים לקיים חשיבה משותפת למציאת פתרונות אפשריים, מבלי להעלות פתרונות משל עצמך. הם עשויים לצפות ממך להגיד להם מה לעשות, אבל זה חשוב מאוד שהפתרון יבוא מהצעה שלהם. דבר/י איתם על אילו הצעות הם עשויים לקבל, איך זה ישפיע על היחסים ביניהם וכמה מציאותי זה שהם ידבקו בהצעה הזאת דווקא. אנו קוראים לזה 'חיפוש אחר פתרונות', אבל לרוב אין פתרון אחד מובהק שיפתור את הסכסוך, אלא דרכים להתמודד עם הסכסוך בצורה בונה ומכבדת ובכך לעזור לשני הצדדים להתקדם וללמוד מהסכסוך. אם תצא מהגישור עם פתרון כזה, אז הגישור היה הצלחה גדולה! להתנצל הרבה ולבוא עם תוכנית איך לפייס יהוו את הדרך הטובה ביותר להתקדם.

5. להסכים על להתקדם הלאה: לכתוב על מה שני הצדדים החליטו, אומר שהם היו מאוד ברורים על מה הם הסכימו. מאוד יעזור להעלות מה יקרה במידה ואחד הצדדים לא ימלא אחר חלקו בהסכם.

אם ברצונכם לראות דוגמא למתודת הנחיית קבוצות, תוכלו לראות זאת בעמוד 74 במתודת האגדות.

המדריך לחינוך הבלתי פורמלי-

חוברת נוכחית זו נוצרה בכדי לשמש כלי בחינוך בלתי פורמלי. חינוך בלתי פורמלי הינו תהליך למידה מתוכנן בו הלומדים/ות לוקחים/ות חלק מבחירה וביודעין. זהו תהליך התנדבותי בו המשתתפים/ות לומדים מניסיונותיהם האישיים, לא נשפטים/ות על כך או מקבלים/ות ציון על תוצאותיהם/ן, אלא מודרכים לתוך תהליך של שיקוף עצמי וחשיבה על איך היו רוצים/ות להשתמש בתוצאות של הלמידה שלהם בחייהם. בחינוך לשלום, לא רק התוכן הוא מה חשוב, אלא גם הדרך שבה אנו מחנכים/ות לשלום. לכן חינוך בלתי פורמלי היא הדרך הטובה לחינוך לשלום מבחינת הגיונית ומתודית, בעיקר בגלל שהיא בנויה על שיויון בין החניכים/ות למדריכים/ות, לא כופה שום דבר ומאפשרת ללומד/ת לחוות סביבה שקטה ושלווה. אין חלוקה חותכת בין חינוך פורמלי לבלתי פורמלי. אם את/ה מורה ועובד/ת במבנה פורמלי, עדיין תוכלי/ להשתמש בפעילויות אלו. פשוט עליך להיות ער/ה לכך שהילדים והאנשים הצעירים שלוקחים חלק בפעילויות אלה חייבים/ות להיות יכולים/ות להביע את מחשבותיהם/ן בחופשיות, שהם/ן נלקחים/ות ברצינות, לא נשפטים/ות ושהם מושמים/ות במרכז הפעילות. הם מתקשרים/ות, משקפים/ות ומחליטים/ות מה לעשות עם מה שלמדו.

חינוך סוציאליסטי

ב IFM-SEI (הפלטפורמה הבין לאומית של התנועות הסוציאליסטיות החינוכיות בעולם), אנחנו מתיימרים/ות לעשות יותר מחינוך בלתי פורמלי – אנחנו עושים/ות חינוך סוציאליסטי. זה לא אומר שאנחנו עושים/ות שטיפת מוח לילדים בכדי שיצביעו למפלגה מסוימת. בשבילנו, חינוך סוציאליסטי אומר שילדים ואנשים צעירים מנתחים באופן ביקורתי כוחות מובנים קיימים בכל מעמדות החברה ונוצרת להם מוטיבציה ובטחון לעשות מעשה לשינוי חברתי. אנחנו לא רק לומדים לחיות ולהתמודד עם הסדר החברתי הקיים היום בעולם, אלא גם חושבים איך אנחנו יכולים ליצור עולם טוב יותר. בנוסף לכך, חינוך סוציאליסטי אומר בשבילנו שבקבוצות שלנו ובפעילויות שלנו, המשתתפים/ות יכולים/ות לחוות עולם אלטרנטיבי מלא בסולידריות. אנחנו מכוונים/ות ליצירת סביבות בהם ילדים ואנשים צעירים לא חייבים/ות לחוות את העוולות והבידוד שהם/ן חווים/ות בחיי היומיום שלהם, אלא לחוות שותפות ושיוון בתוך הקבוצות שלהם.

תפקידך בתור מנחה או מדריך/כה

בתור מנחה, באחריותך לייצר לקבוצה שלך את הבמה בשביל ללמוד. את/ה מכין/ה, מציג/ה ומתאם/ת את הפעילויות ודואג/ת לייצר אטמוספירה שבה יולכו המשתתפים ללמוד, לחוות ולהתנסות. בשונה מהתפקיד של 'המורה' הרגילה, את/ה אינך נמצא שם רק על מנת להעביר ידע או 'ללמד' מה נכון ולא נכון. בהתחלה זה עשוי להיות לך מאתגר ואולי גם למשתתפים, אבל תיאליץ/י לוותר על תפקידך כ'מומחה/ית ועל הילדים לקבל על עצמם אחריות ללמידה של עצמם. למידה מתוך עשייה את/ה יכול/ה לשנות את הלמידה למוכוונת ללומד (הלומד במרכז), עם גישת למידה התנסותית.

האומנות של המנחה אינה דורשת רק שינוי במיקוד, אלא גם רמה מאוד גבוהה של מודעות עצמית. בגלל שילדים ואנשים צעירים מושפעים מאוד מהתנהגותם של המבוגרים בחייהם, את/ה כמנחה חייב/ת לוודא שאת/ה נוהג/ת על פי הערכים אותם את/ה מנסה להטמיע. בפעילות על פתרון להיות לא אלים לסכסוך, לדוגמה, תהיה חסרת משמעות אם את/ה רגיל להתמודד עם בעיות בקבוצה בצורה אלימה. מסיבה זו, מנחים/ות חייבים / ות להכיר, לדעת וביועין להתמודד עם הפריבילגיות שלהם, הדעות הקדומות שלהם, ואף יותר אם יש בקבוצה אנשים שיש להם קושי איתם מראש. אל תפחדו לבקר את עצמכם. לכולנו יש פריווילגיות וסטריאוטיפים, אבל החוכמה היא להיות מודעים אליהם על מנת לעבוד על תיקון ההתנהגויות האלה ולהיות אדם וטוב יותר.

למידה מתוך התנסות

רוב הפעולות בחוברת זו מבוססת על הגישה של למידה מתוך התנסות ולמידה חוויתית. לעיתים השלבים במודל הלמידה החוויתית לא נראים שונים כל כך, אך אם זאת תוך כדי הפעולות ניתן להבין את השלבים לעומקם. הפעולות בחוברת זו מבוססת מתוך כל אחד מארבעת השלבים במודל.

התנסות קונקרטיית (לעשות/ להיות/ לחוות)

התנסות פעילה

(לשחק/ לנסות את מה שתיכננת)

שיקוף והתבוננות

(בחינה ושיקוף על ההתנסות)

המשגה (סיכום ולמידה התנסותית)

ההיגיון העומד מאחורי תפיסה זו היא שבתום כל פעילות המשתתפים והמשתתפות מסכמים ומשקפים את תהליכי הלמידה שלהם/ן, באופן הניתן להבין מה הם/ן למדו, האם הם/ן יצאו מבולבלים/ות מהפעולה האם יש להם/ן תחושות קשות ובעיקר להוות עבורם/ן מקום להתייעצות ובידור. המעגל הזה של מתודה ודיון יכולים לתת מקום לתהליך החינוכי של החניכים והחניכות להחליט מהי תרמותם לשינוי החברה ובאילו צעדים ינקטו.

דיון מסכם

חלק זה הוא האלמנט החשוב ביותר שיש בכל פעילות חינוכית. עד השלב הזה החניכים והחניכות מובלים/ות בזירות דרך שלושת השלבים הראשונים של שיקוף, הכללה וקבלה. אם הדיון המסכם לא נעשה נכון או מדלגים עליו במהירות, המתודות והמשחקים שנעשו בקלות המתודות והתבוננות ישכחו ותהליך הלמידה וההתנסות לא יהיה עמוק ומעמיק. בחוברת זו פיתחנו עבורכם/ן הצעות, מתודות ושאלות לדיון המסכם למען שימושכם/ן. לפני כל פעולה קחו זמן ועברו על השאלות ואף הוסיפו שאלות משלכם/ן. שלב שאילת השאלות לוקח זמן ואף צריך לתת לו זמן רב, על מנת שלכל אחד ואחת תהיה ההזדמנות לאמר משהו (מבלי להכריח אנשים/נשים לדבר) יעזור מאד אם תשאלו שאלות פתוחות וברורות אשר יקדמו דיון עמוק ולא רק שאלות של כן ולא.

סגנונות למידה

כל אדם ואישה לומדים באופן שונה. חושב ביותר לזכור את זה כאשר מתכננים פעילות חינוכית. בכדי לוודא שכל המשתתפים יצליחו להפיק משהו מהלמידה, נסו לגוון את שיטות הלמידה בהם תשתמשו. קחו בחשבון את הסגנונות הבאים:

למידה ויזואלית - בכדי להסביר דברים באופן ויזואלי, משתמשים בדיאגרמות ותמונות. מי שנוח לו/ה יותר באופן הזה עשוי להיות טוב יותר בהרכבת פאזלים, שימוש במפות וציוה.

למידה חזותית - משמשת כפעילות פיזית, למידה מתוך ניסיון ממשי (התנסות) ובעזרתו ניתן להבין את החומה. מי שנוח לו/ה באופן הזה יהיו קרוב לוודאי טובים יותר בבניית דברים עם ידיהם/ן ויהנה/תהנה מספורט וריקוד.

הכוונה בלמידה בין אישית - היא למידה עם עוד אנשים, במיוחד בדיונים תוך כדי שיחות עם אחרים.

למידה תוך אישית - היא כאשר אדם מעדיף ללמוד לבד ולהתמודד לבד עם הקושי. אנשים/נשים מסוג זה עשויים להיות אנשים פילוסופיים ובעלי מודעות עצמית גבוהה.

למידה שפתית / מילולית - נעשית על ידי קריאת טקסטים וסיפורים. דיונים הם מתודה טובה לסוג זה של למידה.

בלמידה מתמטית - לוגית לומדים בעזרת פתירת בעיות ועל ידי הבנת דפוסים חוזרים.

בלמידה מוזיקלית ריתמית (קצבית) נעזרים במוזיקה או שירים בכדי ללמוד. השיטה הזאת יכולה מאוד לעזור לזכור דברים ופרטים.

חשוב מאוד לזכור כי אי אפשר לסווג אנשים רק על פי סגנון למידה אחד. כולם יכולים ללמוד במגוון סגנונות אבל רמת הלמידה שלהם תשתנה משמעותית בין הסגנונות בהתאם לנוחות שירגישו. הגישה הטובה ביותר היא כזו שבה תגונו בסגנונות הלמידה בכל נושא ותוך כדי הנושא הנלמד. שימו לב שבתור מנחים/ות מדריכים/ות לבטח יהיה לכם/ן סגנון למידה מועדף, על כן תהיו במודעות לכך שלא תתכננו את הלמידות רק על פי מה שנוח לכם/ן.

טיפים למנחים/ות, למדריכים ומדריכות

חינוך לשלום הוא נושא מאוד נרחב, היכול להכיל הרבה כלים חינוכיים ומתודות על מנת לייצר בקבוצות אווירה של שלום. בחוברת זו, יש לנו מקום למספר מסוים של פעילויות חינוכיות, אבל אנו מעוניינים/ות לספק מגוון של טיפים וכלים שיוכלו לעזור לך גם מעבר לפעילויות שנציע.

כלים לחינוך לשלום

האפשרויות לשלום עשויות להיות מצומצמות לעתים – לא תמיד נצליח להשיג שינוי במדיניות של הממשלות שלנו או במעשים של קבוצות השליטה הספציפיות – אבל בתור מנחים/ות לשלום, אנו מסוגלים/ות לחנך ולטפח את הדורות הבאים אשר ישנו את ממשלות העתיד. כל אדם ואישה יכולים לבחור בשלום על חשבון המלחמה – דור העתיד יכול לבחור ולפעול באופן לא אליים ולכבד אחרים השונים ממנו. סוגים מסוימים של חשיבה, למידה וגישה יעזרו לילדים ולצעירים לבחור בדרך השלום, ובתור מנח/ת לשלום את/ה יכול/ה לתמוך בהם / בעזרת התמיכה מסירת גישות אלו. להלן מספר גישות שיכולות לעזור:

לתרגל אמפטיה

אמפטיה – להבין את הרגשות והתחושות של אחרים – אמפטיה היא אחת התכונות החברתיות החשובות ביותר שיכולות לעזור בלפרק קונפליקטים בשלום. אם את/ה יכול/ה לשים את עצמך בנעליים של משהו/י אחר/ת, כנראה שיש פחות סיכוי שתשפוט/טי אותם בצורה לא הוגנת או תעשי/ה להם/ן משהו שלא הייתה רוצה שיעשו לך.

בתור מנח/ת, תוכל/י לתרגל אמפטיה עם קבוצתך באופן הבא:

- לשקף להם על התנהגותם במהלך הפעולה.
- לעזור לקבוצה לשים את עצמם בנעליים של משהו אחר, לדוגמה על ידי שמיעה/ קריאה של סיפורים מאנשים אחרים ולנתח אותם.
- בניית בטחון עצמי; בשביל להיות אמפטי חשוב קודם להרגיש בטוח/ה בעצמך ולהיות בעל/ת בטחון עצמי. לייצר אווירה חיובית בה לכל אחד ואחת יש מקום ומכבדים את כולם/ן, מקום בו סומכים על שאר המשתתפים. הערכתם/ן עמדתם/ן חשובה מאוד לתהליך.
- חזק קבוצתי: שיתוף פעולה ואמון באחרים/ות הם כלים חשובים ביותר כדי לפתח אמפטיה. תוכל/י להשיג זאת על ידי פעולות גיבוש אשר יבנו את הקבוצה.

חשיבה ביקורתית

חשיבה ביקורתית דורשת להבין את הסיבות מאחורי המבנים והמעשים, לא לקבל כל דבר שאנחנו שומעים או קוראים ולא לקחת כלום כמובן מאלינו, ובנוסף למצוא הסברים חלופיים. תוכל/י להתאמן על כך עם חניכך על ידי שאילת שאלות של למה? מי? ואיך?. למה ישנו קונפליקט? מי נמצא בקונפליקט? מי מרוויח מהסכסוך? איך אנחנו יכולים לשנות את המצב? דרך שאלות כאלה אנחנו לומדים איך לנתח מציאות. תנ/י למשתתפים/ות להטיל בך ספק, ברשויות, אחד בשני, ובעצמם, והכל בדרכי נעם ובכבוד, ותוך כדי עידוד מחשבה יצירתית בכדי למצוא פתרונות חדשים.

הקשבה פעילה

כדי לפתח חשיבה ביקורתית ואמפטיה, הקשבה פעילה היא דבר קריטי. זוהי דרך להקשיב ולהשיב לאדם אחר בדרך שמשפרת את הבנה הדדית. לעתים קרובות כאשר אנשים משוחחים אחד עם השני הם לא מקשיבים במלוא תשומת הלב. הם מוסחים, חצי מקשיבים וחצי חושבים ומהרהרים על נושאים אחרים. כאשר אנשים נמצאים בקונפליקט, הם לרוב כל כך עסוקים בלמצוא מענה מהיר עוד בטרם האחרים סיימו את דברם. הם מניחים שהם יודעים כבר מה הצד השני יגיד ומה הם הטיעונים שלו או שבכל מקרה כבר שמעו את מה שיש להם להגיד. ולכן במקום להקשיב, הם עסוקים על איזו תגובה שלהם תנצח את הוויכוח.

תוכל/י להתאמן על הקשבה עם קבוצתך בעזרת מתודות הקשה שונות, לדוגמה לנסות לחזור על מה שזה עתה שמעו במילים שלהם בכדי לראות האם הבינו באמת מה נאמר.

להכיר את האחר

לא לכל סכסוך יש בהכרח פתרון – תמיד יהיו דעות שונות ומנוגדות בין אנשים וקבוצות. ללמוד להכיר את האחר, להילחם בסטריאוטיפים ויצירת דיאלוג יעזור לפרק קונפליקטים ולמצוא דרכים לחיות ביחד על אף השוניות. בכדי למנוע גזענות לדוגמה, חשוב יותר להיות מכילים כלפי מהגרים בקבוצה שלך, ואם את/ה חי באזור סכסוך, חשוב יותר לפגוש צעירים "מהצד השני" וללמוד להכיר אחד את השנייה.

מתוך הקווים החינוכיים המנחים של פרוייקט IFM-SEI בית ג'אלה בין תנועות נוער ישראליות לפלסטינאיות:

"אנחנו נפגשים/ות בכדי לייצר מציאות אלטרנטיבית שתיקח יחזמה ותקבע עבורנו מה הוא תפקידנו בתור תנועות נוער. אנחנו לא מתעלמים/ות מן המציאות שסביבנו; להפך, אנחנו מנתחים/ות, משוחחים/ות, מבינים/ות ומדברים/ות על תפקידנו. אנחנו בוחרים/ות דרכי פעולה שמבוססות על עולם הערכים שלנו. בכל פגישה שלנו אנחנו בוחרים/ות נושא שקשור לסכסוך ולמציאות העדכנית ומנתחים/ות אותו, אנו מנסים/ות להבין אותו ונוקטים/ות עמדה ומעשה בכדי להשיג את המציאות לה אנו שואפים.

הפגישות בינינו בונות אמון בין הצדדים. אנחנו לומדים/ות לא רק לשמוע אלא גם להקשיב ולהבין את הצד השני ואת נקודת מבטם מבלי לפחד. אנחנו לא מפעילים מניפולציות אחד על השנייה; אנחנו מייצרים אווירה של סולידריות ולומדים להתמודד עם הפחדים והבעיות אחד של השנייה. אנחנו לא סתם נפגשים/ות לשם המפגש; אנחנו נפגשים/ות בכדי לייצר שינוי, בשביל לבנות אמון אחד בשנייה בכדי לוודא שהשלום הוא בר השגה. אנחנו מנסים/ות לייצר מציאות חיים שונה באזור, איך היא יכולה להיראות ואיך היא צריכה להיראות. בגלל שכולנו בחיפוש אחר שלום אמת, כזה שיחזיק מעמד להרבה מאוד שנים.

לחלוק בנרטיבים

לכל אחד ואחת יש את הסיפור שלו/ה – של ניסיון החיים שלהם/ן, של העבר וההווה שלהם/ן. במציאות של סכסוך, הנרטיבים הללו יכולים לשקף עד כמה הפער בין הצדדים כלפי תפיסתם את הסכסוך ועל מה הוא נסוב, מהיכן הם מגיעים ולאן הם רוצים להגיע. לספר את הסיפור עשוי להיות כלי חשוב גם עבור מי שמספר אותו. זה מאפשר להם להביט על ניסיונם שלהם, פותח תחושות ורגשות ומראה להם שמישהו אחר – משיהו/י שמאזין/ה באופן אמפטי – מעריך את הניסיון שצברו. זה לא רק חשוב להכיר ת הסיפור של הצד השני, אלא גם ללמוד לכבד את הצד שני ואת סיפוריו וזהויותיו. במציאות של קונפליקטים במיוחד, לחלוק את הנרטיב שלך עם הצד השני של הקונפליקט יכול להיות מאוד מועיל במטרה להבין את הרקע של אחד מהצדדים, להיות אמפטיים כלפי האחר ולהפחית שנאה וחוסר אמון. בתכלס זה אומר לבסס שיויון בין בני אדם. אולם זה חייב להיעשות ברוח הנכונה – בצורה הכי פתוחה וכנה כמו הסיפור האישי של כל אחד ואחת, במקום להיתקע על סטריאוטיפים אלה להכיר את הצדדים עצמם.

להיות אמנים

ישנם המון סמלי שלום ושירי שלום שמעלים את המודעות לשלום ומספקים נקודות שונות על הנושא. הרבה אמני רחוב משתמשים בכישוריהם על מנת לקדם את השלום. ביחנו עם קבוצתכם את מעשיהם כדי שיכולו לחקור את הנושא, ולתנו לקבוצה שלכם להיות אמנים בעצמם. את/ה יכול/ה, לדוגמה, להכין אלף עגורים מנייר למען שלום, כמו שיש בכריכה שלנו. פעילויות יצירתיות בנושא נוגעות באופני למידה שונים ויכולים לגרום להרבה ילדים ואנשים צעירים להביע דברים שהם לא יכולים או לא רוצים להביע במילים. את/ה יכול/ה להציג את התוצרים בציבור בכדי להראות לאחרים שאתם בוחרים בשלום על פני סכסוך והמלחמה.

ליצור קבוצה חזקה

בכדי ליישם את כל הכלים שניתנו עד כה את/ה צריך/ה קבוצה חזקה שבה החברים/ות סומכים/ות ובוטחים אחד בשנייה ומרגישים בנוח לחלוק התנסויות ורעיונות. נסו להשתמש בהרבה פעילויות שבונות/ מחזקות קבוצה, לדוגמה כאשר הקבוצה נדרשת למלא אחר משימות ביחד, לשקף על חוקותיהם כקבוצה. תוכלו גם לייצר אווירה טובה על ידי דברים מעוררים בילת הפעילות, או לאחר שיחות קשות. תוכלו למצוא הרבה משחקים מעוררים ומשחקי בנייה קבוצתית באתר www.ifm-sei.org/toolbox או בספר המשחקים של הפדרציה האירופאית של ארגוני הנוער שתוכלו להוריד פה: www.ecyc.org/projects/ecyc-game-book-o.

אתגרים למחנכים/ות לשלום

בתור מחנכים/ות לשלום אנו צריכים/ות להכיר בגבולות של חינוך לשלום. מעבר הלימוד על סכסוכים ושלום, חינוך שכזה הוא תהליך למידה הבא לשנות את ההרגלים וההתנהגויות שלנו. ולכן שינוי זה לא יכול לקרות בין לילה בגלל פעילות כזו או אחרת, לנו דרוש משך זמן רציני והרבה סבלנות. במקרים שבהם הסכסוך שבו עוסקים הוא סכסוך מתמשך ואלים, לעיתים קרובות תקבלו תגובות מהסביבה הקרובה אליכם/ן שיעכבו את התהליך בו אתם/ן חפצים/ות. אנשים צעירים שפוגשים את הצד השני, לומדים להכיר אחד את השנייה ולפתוח בתהליך של דיאלוג, לרוב תהליכים אלו ניתקלים במציאות המביאה כל פעם גל חדש של אלימות. יתכן ותרגיש/י שעשית צעד קדימה אבל לאחור מכן נכפה עליך לעשות שני צעדים לאחור. זכרו שעם חינוך לשלום אתם תמיד תהיו צעד אחד לפני מה שהייתם בלעדיו.

כאן, אנו רוצים לתת לך כמה רעיונות על איך נכון להתמודד עם האתגרים היומיומיים של מחנך/ת לשלום:

פורץ ויכוח בין הצדדים במהלך הפעילות: כאשר שני הצדדים נעשים אגרסיביים במהלך הדיון על הסכסוך, כדאי שתעשה/י הפסקה ותשלח/י אותם להירגע ובוה תסיים/מי את הדיון לעת עתה. דבר/י איתם/ן בנפרד ונסה/י להבין על מה היה הפיצוץ – האם בגלל חוויה אישית? או אולי בגלל סכסוך אחר עם אותם אנשים שאינו קשור לנושא. בנפרד מהקבוצה, תייצר/י להם מפגש בו יוכלו לבטא ברוגע את השקפותיהם, בנוסף למציאת המשותף ביניהם. הגילוי שהצד השני לא כל כך שונה מהם יעזור לכל צד לכבד יותר את הצד השני, אפילו אם עדיין הם אינם מסכימים. תשוב/י אל הדיון בסכסוך במסגרת הקבוצה מאוחר יותר, תקבע/י חוקים מאוד ברורים לדיון ואז תאפשר/י לכל צד להשמיע שוב את עמדותיו בהתאם לחוקים החדשים שנקבעו.

מישהו/י מפיץ/ה סטריאוטיפים ודעות קדומות: בתור מחנכים/ות עלינו להכיר בכך, שלרוב האנשים יש דעות קדומות וסטריאוטיפים על אחרים. במידה ותשמע/י אמירות כאלו תתמודד/י איתם במקום ובאותו הזמן שהם נאמרות. רצוי לא להגיב למשתתפים/ות שהם טועים/ות אלה לאתגר אותם/ן בשאלות שיובילו אותם/ן לבד להטיל ספק באמירותיהם. לא תמיד המשתתפים/ות יסכימו להסתכל על עצמם ולנסות להבין אם טעו, לכן חשוב להביע עמדה ברורה נגד אמירות מסוימות שסותרות את הערכים הבסיסיים שלנו. תוכלו לתרגל שינוי סטריאוטיפים בעזרת הפיכתן לשאלות, דבר שיעזור לפרק את אותם.

כל האנשים הגבוהים שונאים אותנו!

מי האנשים הגבוהים?

האנשים מארץ הלולו.

את/ה מכיר/ה את האנשים מארץ הלולו?

לא.

איך את/ה יודעת כל כך הרבה עובדות על אנשי ארץ הלולו?

בטליזיה אומרים שהם שונאים אותנו, כי אנחנו כולנו נמוכים והם כולם גבוהים.

האם כולנו נמוכים?

לא.

אז איך את/ה יודעת שהם כולם גבוהים? אם את לא מכיר/ה אותם? אולי רק חלקם לא אוהבים אותנו, גם הם כמוך לא מכירים אותנו.

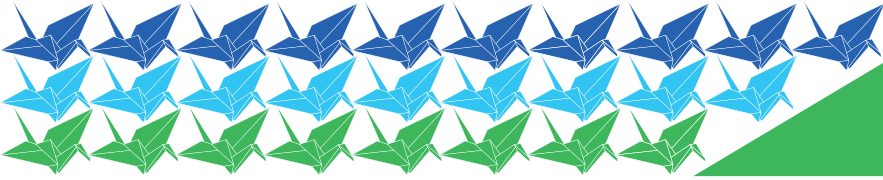
לך כמדריך/כה סביר להניח יש דעה יציבה על קונפליקטים וסיכסוכים שונים: ממולץ מאד לא לבחור צדדים (אלה אם כן יש פגיעה במהלך השיחה בשוויון ערך האדם והאישה). בתור מדריך/כה את/ה יכול/ה להסביר למה זה קשה עבורך להישאר נייטרלי/ת ומה עיצב את דעותיך ועמדותיך כלפי קונפליקטים שונים. זה כמובן יכול לעזור לחניכים והחניכות להבין איך דעות מתעצבות ולהבין שעמתודיך הם סובייקטיביים לחלוטין ושיש עוד דעות ונקודות במבט שונות. זהו כלי שגם יעזור להם להבין ולעצב חשיבה ביקורתית ולפתח את דעותיהם העצמיות.

לא מדברים בשם עצמם - לעיתים קרובות בסיטואציות של סכסוך, אנשים שלא מגיעים מאזור הקונפליקט או מהסכסוך עצמו רוצים לעזור, להגן, לצודד ולדבר בשם האנשים עצמם החיים את הקונפליקט. דבר זה שלעיתים נראה תומך יכול להוביל ולדחוף את האנשים שחיים את הסכסוך לפינות, לא לאפשר להם לתאר את הפרספקטיבה של עצמם, או את תחושותיהם וצרכיהם. לדוגמה מקרה זה יכול לקרות בסמינר כאשר את/ה בתור המדריך/כה משתתפים ומשתתפות משני צדדי קונפליקט אזורי יחד עם משתתפים ומשתתפות ממדינות ומקומות שונים בעולם. תודא/י שאת/ה מעניק/ה מרחב לשני צדדי הסכסוך לספר את הנרטיב שלהם. המטרה היא ללמד את הקבוצה מהי סולידריות שבאה מתוך כבוד והכרות עם המורכבויות שיש בכל סכסוך.

התנגדות החברה למעשה החינוכי ולשינוי: מוזר ככל שזה הישמע, בתוך החברה לא כל אחד ואחת רוצים שלום ומבינים מהו שלום. לעיתים אנו נתקלים ונתקלות בהתנגדות כלפינו וכלפי עבודתנו החינוכית של חינוך לשלום שבאה מכיוון ההורים, מומלץ להזמין את ההורים לפעולה שאנו מארגנים ומארגנות ולהעביר אותם תהליך חינוכי כלפי גישתנו לחינוך לשלום ואף גם ללמוד על הצד האחר, להיחשף לדברים חדשים ולשקף להם את דעותיהם הקדומות. דוגמה נוסף כאשר החברה שסביבך לוחצת עליך ומתנגד לעמדותיך את/ה תמיד יכול/ה לפנות לשותפים הבין לאומיים שלך.

מילים של שלום

גיל	5+
זמן	15 דק'
גודל קבוצה	כל סוג

תקציר

משחק מתודי ואנרגטי פשוט על משמעות השלום עבור החניכים והחניכות.

מטרות

- ללמד ילדים מה המשמעות והתפיסה של המושג שלום
- לשקף את הצורך של ילדים בשלום

הכנות

הכן/ני שתי תמונות אחד של פרצוף סמיילי מחייך והשני פרצוף עצוב.

מהלך-

1. הצג/י את הפרצוף השמח והעצוב. הדבק/י בפינה אחת של החדר את הסמיילי ובפינה שניה את הפרצוף העצוב.
2. כל סבב המדריך/כה אומר/ת מילה או סיטואציה (הנמצאים בנספח, כמובן שניתן להוסיף מילים וסיטואציות על פי רצונכם/ן) ועל החניכים והחניכות לגעת או בצד של הפרצוף השמח או העצוב, תלוי בתחושות שלהם כלפי המילים השונות. יש אפשרות לעמוד גם באמצע אם התחושה היא לא שמחה או עצובה.
3. שאל/י – איך הדברים האלו גורמים לך להרגיש?
4. בזמן הפעולה אתם/ן רשאים לשאל את החניכים והחניכות למה הם עמדו בכל אחד מהצדדים והאם הם לקחו חלק או דברים אלו קרו להם בעבר?

דיון סיכום

- איך היה לכם במשחק?
- האם תמיד מתי שתרצו תוכלו לעשות את הדברים שמשמחים אותכם?

הסבר/י

מטרת הפעולה היא לראות ששלום זה לא רק חיים בלי מלחמה אלה מקום שבו מותר לך להיות מי שאת/ה ולעשות את הדברים האלה.

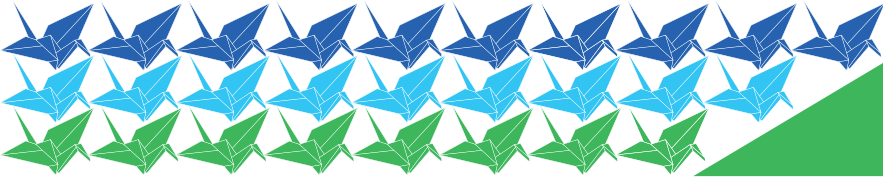

ניספח

לשחק משחקים עם חברים וחברות.	כשאת/ה נפגעת/ת או נפצעת/ת
לשיר	להענש
לרקוד	לראות אנשים מתווכחים
להתחבק	לריב עם האחים והאחיות או עם החברים והחברות
לחגוג ימי הולדת	לראות דברים עצובים בחדשות
כשמתגעגעים למשפחה וחברים	ליצנים
צעקות או קולות חזקים	לאכול אוכל אהוב.
חגים	אקדחי צעצוע
לצחוק	תחושה של בדידות ואי בהירות.
יריות	לצחוק
צבא	חברות
כעס	אוחזים ידיים

כשאני במצבי סכסוך

+10	גיל
30 דקות	זמן
כל גודל	גודל קבוצה

תקציר

זוהי פעולה פשוטה שתעזור לנו לזהות את התנהגותינו במצבי סכסוך שונים, ותעניק לנו דרכים מגוונות להתמודד איתם.

מטרות

- לשקף לעצמינו את התנהגותינו כשאר אנו במצבי סכסוך שונים.
- לבנות מודעות עצמית על הגשותינו כאשר אנו פוגשים סכסוכים שונים.
- לחקור ולבנות דרכים שיעזרו לנו להתמודד עם מצבי קונפליקט.

עזרים

- קוביה

מהלך-

1. הסבר/י שאנו עומדים לשחק משחק שישקף לנו את התנהגותינו במצבי סכסוך.
 2. בכל סיבוב חניך או חניכה יזרקו קוביה, כל מספר בקוביה מסמל מתודה אחרת.
 - סבב שיחה - (מספרים 1,3,4)
 - מתחלקים לזוגות כל זוג מקבל הצהרה (נספח) משוחחים/חות עליו וחולקים את דעותיהם/ן בזוגות.
 - סבב המימים - (מספרים 2 ו5)
 - כל זוג מקבל משפט וצריך לצייר וליצור מימים שמשלים את המשפט שהם קיבלו. בסימן שלכם/ן החניכים והחניכות צרכים/ות לשתף באותו הזמן את המימים שלהם.
 - סבב קולות - (מספר 6) המדריך/כה מקריא/ה הצהרה ובסימן שלכם/ן על כל החניכים/ות להשמיע קול שמשלים את ההצהרה. (אם זה יוצא מבלגן מאד עשו סבב של קולות)
3. אחרי כל סבב תבקשו מהחניכים/ות להסביר למה זו השיחה שהתפתחה בינכם/ן, ומה מסמלים הצלילים והמימים.

דיון

- האם היו תשובות שהפתיעו אותכם/ן?
- האם הייתם/ן מודעים/ת לאופן ההתנהגות שלכם/ן באמצע הסכסוכים?
- איך אנשים מתמודדים מתמודדות עם סכסוכים?
- האם אתם/ן מתמודדים/מתמודדות עם סכסוכים באופן אחר כאשר את מכירים מישהו/ משהי או אדם קרוב? אם כן אז איך אחרת?
- מהם בעיניכם/ן דרכים טובות להתמודד עם קונפליקטים?

טיפים למדריך/כה

יש באפשרותכם/ן לאמץ ולהתמקד בהצהרה אחת מתוך הרשימה או בכל נושא שהחניכים/ות שלכם/ן מתעניינים/ות בו. למשל אם יש קונפליקט בקבוצה שבה לידי ביטוי בגלל עייניני מגדר אתם/ן יכולים/ות לדון איתם/ן איך מגדר ומפגש בין המגדרים מעצב את התנהגותינו ואף לעיתים מייצר קונפליקטים.

נספח: הצעות להצהרות

אני מתעצבן/נת כש...

כשאני מתעצבן/ת אני מתחילה...

כשמישהו משהי פוגע/ת בי אני...

כדי להירגע אני...

כשאני רואה אנשים רבים אני...

אני אוהב/ת ויכוח כאשר...

כאשר אני מתווכח/ת עם חבר/ה טוב/ה אני...

כאשר אני מתפייס/ת אחרי ויכוח עם חבר/ה טוב/ה אני...

כשמישהו או מישהי לא מסכימים איתי על דבר חשוב אני בדרך כלל מגיב/ה...

כשמישהו משהי מבקר/ת אותי אני...

הדבר הגרוע ביותר בויכוח הוא...

אני מנסה לחמוק מויכוח כאשר...

כשדברים לא הולכים טוב אני רוצה ל...

עבורי הדרך הטובה ביותר לסיים ויכוח היא...

האופן שבו אני לפעמים אחמוק מסיטואציות לא נעימות הן...

כשמישהו מישהי צועק/ת עלי אני...

מתודה זו נלקחה מתוך חומרי הדרכה (T-kit 12) של המועצה האירופאית והועדה האירופאית, אוקטובר 2012.

מודל הבצל

גיל	14+
זמן	120-180 דק'
גודל קבוצה	4-20

תקציר

פעולה זו באה ללמד את מודל "הבצל" העוזר לנתח מצבי סיכסוך שונים.

מטרות

- להכיר את המודל
- להבין איך להשתמש במודל ואיך הוא עוזר לנתח מצבי קונפליקט
- להכיר וללמוד שבכל קונפליקט יש עמדות שונות, אינטרסים, צרכים ומשחקי כוח.

עזרים

כרטיסי קונפליקט (נספח)

דפים ועטים

פלקטים וטושים

תמונות של פירות (נספח)

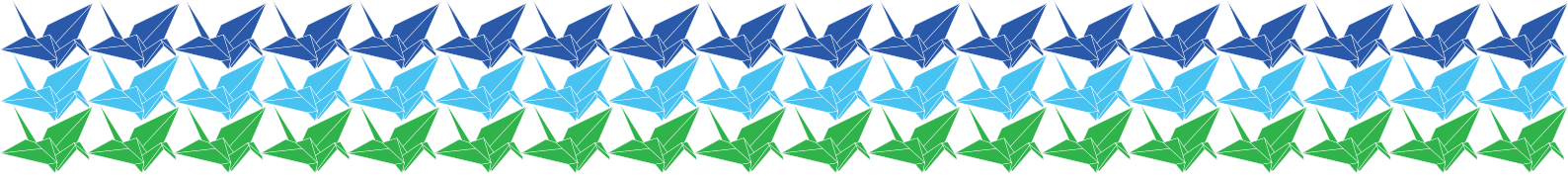
הכנות

- הכינו פלקט עם ציור של בצל שהמעגלים בו ברורים. עיגול קטן יותר ששמעליו עיגול גדול יותר ומעליהם עיגול עוד יותר גדול.
- חיתכו את הכרטיסיות של הקונפליקטים ואת התמונות מהנספחים. אתם/ן יכולים/ות להוסיף כמה דוגמאות שרק תירצו.
- קיראו מראש את ההסבר על מודל הבצל ואיך מודל זה מנתח קונפליקטים כדאי שתהיו מוכנים ומוכנות להדריך את הפעולה.

מהלך

1. חלקו את הקבוצה ל 4-2 קבוצות קטנות.
2. תנו לכל קבוצה כרטיסיית קונפליקט.
3. בקבוצות, על כל קבוצה לחשוב על ההיסטוריה של הסכסוך? מה גרם לסכסוך? מאיפה שני הצדדים מגיעים לסכסוך? מה יכול להיות הסיבה אליו? על כל קבוצה לרישום על דף את התשובות.
4. אחרי 10 דקות איספו את הדפים.
5. על כל קבוצה להציג את השלבים הבאים של הסכסוך שלהם בדרך יצירתית, ולחשוב איך זה ימשיך? האם זה יכול להיפתר?
6. אחרי הצגת התוצרים תשאלו: האם זה פתרון ריאלי? האם ככה זה פשוט יכול להיפתר? במידה והקבוצות נתנו פתרון אינסטנט הסבר/י סכסוך לא בא משום מקום ולכל סכסוך יש את העבר וההיסטוריה שלו ולכן פתרון זריז לא יוכל לקרות אלא רק תהליך עומק.
7. עכשיו תפזרו את התמונות של הפירות והירקות על הריצפה ובקשו מהחניכים והחניכות להסתובב בחדר, כאשר אתם/ן אומרים עצור על החניכים והחניכות לעמוד ליד התמונה עם הפרי או הירק שהם/ן הכי אוהבים/ות לאחר מכן שימשיכו להסתובב ובקשו מהם/ן לעמוד ליד הפרי או הירק שהם הכי פחות אוהבים/ות. לסיום בקשו מהם/ן לעמוד ליד הפרי או הירק שהכי מסמל עבורם/ן סכסוך.
8. בקשו מהם/ן להסביר למה הם/ן בחרו את הפרי או הירק הזה. ההסבר יכול להיות מצחיק, יצירתי, רציני ומשוגע.
9. חישפו בפניהם/ן את שני הפוסטרים עם מודל ה"בצל" והסבירו שהיום אנו נתמקד במודל הבצל? שאלו: איך בצל יכול לייצג סכסוך?
10. הסבירו את המודל ככלי לנתח קונפליקטים, השתמשו בתמונות שהכנתם/ן קודם (ראו הסבר בהמשך).

11. בקשו מהחניכים והחניכות לחזור לקבוצות הקודמות שלהם וחלקו להם כרטיסיות קונפליקטים חדשות. על החניכים והחניכות לחשוב על הסיטואציות שלהם מתוך מודל הבצל: מה העמדות השונות, אינטרסים וצרכים? על כל קבוצה להכין פוסטר עם שני מודלים של בצל ולכתוב בכל שכבה את דעתם/ן ורעיונותיהם/ן.
12. אחרי 20 דקות חיזרו למליאה והתחילו בשיתוף דיון. זו הזדמנות טובה שמתוך הדוגמאות תבהירו ודייקו את המודל.

איך היה לעבוד עם המודל? היה קשה?

- מה אתם/ן חושבים/ות על המודל? האם אפשר להעזר בו בקונפליקטים אמיתיים?
- האם יש הבדל בין הצרכים, האינטרסים והעמדות בין אנשים שונים?
- מה קורה אם אנחנו לא מכירים/ות וידועים/ות את האינטרסים והצרכים של אנשים שונים בקונפליקט?
- מה אנחנו יכולים/ות לעשות כדאי למצוא וללמוד את השכבות השונות בבצל ובקונפליקט?
- האם אתם/ן יכולים/ות לחשוב על דוגמא של קונפליקט מחייכם/ן ולנסות ולהשתמש במודל ולנתח אותו?

טיפ למדריך/כה

בחוברת זו מופיעים מודלים רבים המאפשרים לנו לנתח קונפליקטים שונים. אתם/ם מוזמנים/נות להשתמש בהם גם בפעולה זו.

מודל הבצל

מודל הבצל מבוסס על כך שבכל קונפליקט/סכסוך יש שכבות רבות, צרכים, אינטרסים וצדדים רבים שניתן לנתח ולהכיר. צדדים אלה מהווים את שכבות הקונפליקט. ניתוח הקונפליקט באופן של שכבות הבצל יעניקו לנו הבנה עמוקה יותר. בזמנים של שלום אנשים מגיבים לחייהם על פי צוריהם האמיתיים. במצבי קונפליקט יש גישה מוגבלת לצרכים הבסיסיים שלנו ושוררת תחושה של אי אמון בין אנשים שמשנה את מערכות היחסים בין קבוצות שונות ופרטים.

השכבה החיצונית של הבצל מייצגת את הנראות החיצונית, את מה שאנחנו מאפשרים לסביבה לראות ולשמוע בנו (מה שאנחנו אומרים שאנחנו רוצים). שכבה מתחת האינטרסים שלנו (מה אנחנו רוצים באמת). מה שמייצג את מה שאנחנו רוצים להשיג במצב של קונפליקט. בלב הבצל ובשכבות העמוקות יותר נמצא הצרכים שלנו (מה אנו מוכרחים שיהיה לנו), צרכים אלה מוכרחים להתממש על מנת שהצדדים השונים בקונפליקט יהיו מרוצים וביטחונם ישוב אליהם וכך כולם יהיו מרוצים מהתוצאות.

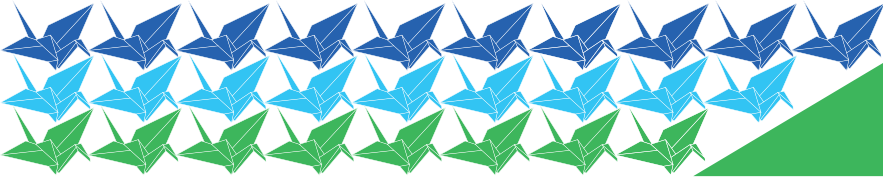

בזמן שאינטרסים יכולים להיות מסע ומתן צרכים בסיסיים לא יכולים להיות כאלה. זהו אתגר גדול להניח בצד את הדינמיקות והקונפליקטים שעולים, אך ברגע שהצדדים השונים מקלפים את השכבות, יש להם את היכולת לראות אחד את השנייה, להכיר את הצרכים השונים והדומים אחד של השני ולבנות תוצאות חיוביות משותפות.

מודל הבצל יכול להוות שימוש טוב ככלי לניתוח והבנה של הדינמיקות השונות הקיימות בקונפליקטים, כמו כן גם ככלי הדרכה למדריך/כה ליצירת דיאלוג בתוך קבוצה עם קונפליקטים חברתיים שונים או כחלק מיצירת תהליך של משא ומתן לפיתרון של קונפליקט או פוסט קונפליקט.

הטקסט לקוח (<http://peacebag.org/articles/toolkit-p4-conflictanaly.html#onion>)

כרטיסיות קונפליקטים

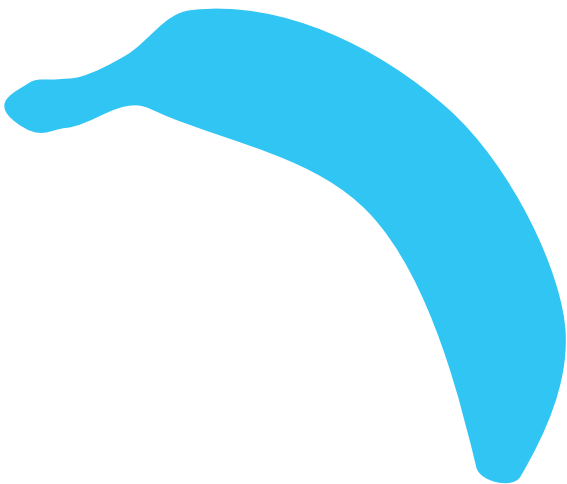
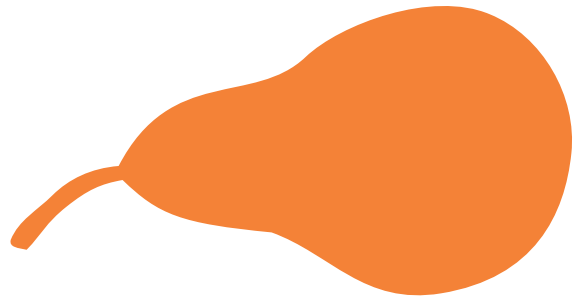
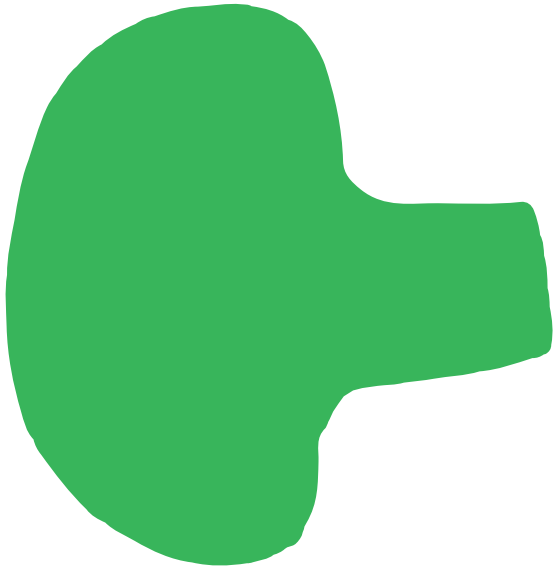
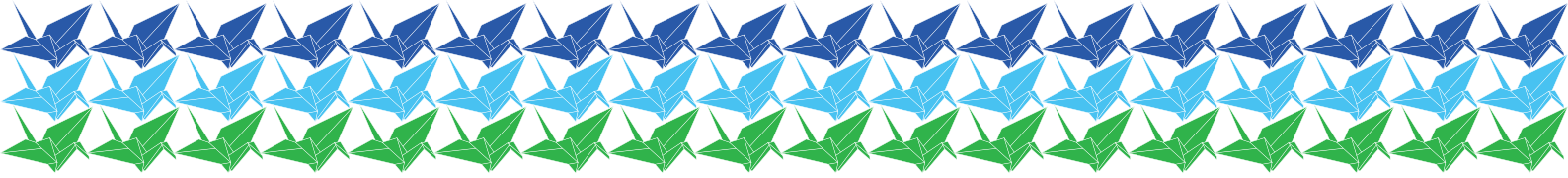
בזמן מחנה הקיץ של התנועה אתם/ן יושבים/ת בקבוצה ומתכננים את התפריט למחנה. חניכה אחת רוצה תפריט פשוט ואילו חניך אחר רוצה תפריט יקר יותר אך גם מזין יותר. בשלב מסוים של השיחה קמה החניכה שרצתה תפריט פשוט ועוזבת את הקבוצה מאד מבואסת.

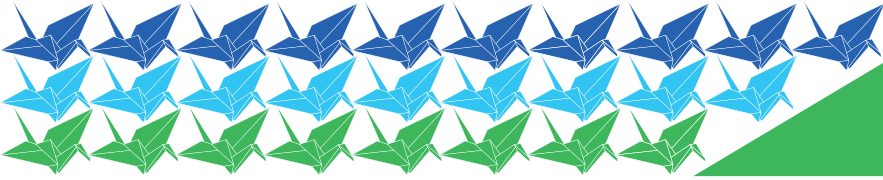
מדריכה מבקשת מהקבוצה שלה לנקות את האוהל שלהם. החניכים מתלוננים שמי שלכלך היה רק חניך אחד וזה לא פייר שהם כולם צרכים לנקות.

חניך נכנס לחדר מקלחות של הבנות. החניכות פונות למדריך שלהם על זה.

שתי קבוצות חולקות את אותן השטח במחנה. קבוצה אחת באה לשניה ומתלוננת שהם מרעישים מאד ובגללם לילה לפני הם לא ישנו.

תגובת שרשרת

10+ (אפשרי גם עם גדולים יותר)	גיל
30 דק'	זמן
6-20	גודל קבוצה

תקציר-

מתודת ציור זו ממחישה עד כמה מהר ניתן להגיע להסלים ומה הן הדרכים האפשריות על מנת לעצור את תהליך ההסלמה.

מטרות-

לשקף את ההתנהלות של אנשים בזמן קונפליקט ואיך הם מסלימים במהירות. ליצור רשימה של מתודות אשר יעזרו לנו להתמודד עם הסלמה ולבנות תהליך של יצירת פתרון.

עזרים-

- דפים בצורת ריבועים (5 לכל משתתף/ת) ועפרונות
- דפים של פסנתר (בעזרים)
- סטופר

מהלך-

1. הזמן/י את החניכים והחניכות להתחלק לזוגות ולהחליט ביניהם/ן מי מתחיל ראשון. לכ זוג צריך להיות כלי כיבול היכול להכיל לפות 10 דפים מרובעים.
2. בקש/י מהמשתתף/ת הראשון/ה לחשוב באופן עצמאי על מעשה אחד שיגרום להם להתעצבן. לאחר מכן יש למשתתף/פת הראשונים 30 שניות לצייר דמות בידייונית שעושה לדמות בידייונית אחרת את המעשה הזה. (לא לצייר את הדמות השנייה עדין) עליהם/ן לצייר את הדמות על הכרטיסיות שלהם/ן או בטבלה עם הפנים למעלה כדי שהשותף/פה שלהם יוכל/תוכל לראות. המשתתף/ת השני/ה לא יכולים לדבר בזמן שהשותפים שלהם מציירים.
3. המשתתף/ת השני/שנייה צרכים לחשוב איך הם היו מגיבים (עשו זאת באופן ריאליסטי) לסיטואציה המוצגת בציור. עליהם לקחת כרטיסיה חדשה ולצייר ב30 שניות את התגובה שלהם/ן ולהניח את הכרטיסיה לצד הכרטיסיה הראשונה.
4. וכך ממשיכים את התהליך, המשתתף/ת הראשון מצייר/ת תגובה למשתתף/ת השני/ה ומניח/ה את הכרטיסיה מעל הכרטיסיה הקודמת (ועדין הכל ב30 שניות) שימו לב שהתגובה כל פעם צריכה להיות חזקה יותר מהקודמת.
5. לאחר עשר סיבובים עיצרו את המשחק. בקשו מהזוגות להסתכל על הציורים שלהם, "שרשרת התגובות שלהם" הם/ן יכולים/ות לסדר את הכרטיסיות שלהם/ן באופן שהם/ן יוכלו לראות את השתלשלות האירועים והתגובות שלהם/ן.
6. בקשו מהזוגות להחליט איפה הייתה נקודת המפנה שלהם בשרשרת, איפה דברים הסלימו?
הסלמה: משמעות המושג הסלמה זה התעצמות של תגובה והחזקתה באופן של שלבים, כמו סולם. הסלמה יכולה להתבטא במעשים, מילים ואלימות.
7. השווו בין הכרטיסיה הראשונה שלכם (הסיטואציה) לבין האחרונה שלכם התגובה. האם התגובה הולמת את את הסיטואציה?
8. חוזרים למליאה וכל זוג מציג את התהליך שלו/לה.

דיון

- האם אהבתם את המתודה?
- האם היה קשה למצוא תגובה לסיטואציה אחד של השניה?
- אתם/ן /חושבים/חושבות שמה שציירתם/ן ריאליסטי?
- ניפגשתם/ן כבר בעבר אם תגובת שרשרת כזו שהביאה אותכם/ן להסלמה? מה השפיע על זה? איך זה נגמר?

- האם כל התגובות שלכם/ן בשרשרת הן שליליות? היו תגובות שהפתיעו אותכם/ן למה?
- האם כל השרשרת נחשבת לקונפליקט/סכסוך? באיזה שלב התגובות הפכו לסכסוך?
- התגובות בשרשרת שהיו שליליות האם הם הפכו לאלמויות? אם כן כמה מהר?
- איך אתם מרגישים בתגובת שרשרת נגיבית?
- כשאתם/ן עצבנים/ות איך אתם/ן יכולים/ות להרגיע את עצמכם/ן ולעשות תגובה הפוכה מהסלמה? למשל כמו להגיע לפתרון.

9. ותשאלו את החניכים והחניכות איך הם אוהבים להירגע? ואיך הם/ן נפטרים מכל המועקות שלהם/ן ומדברים/ות על מה שמציק. הם יכולים/ות להשתמש בסיטואציות שהיו להם עכשיו. על כל הקורד לבן בפסנתר הם כותבים את הדברים שמרגעים אותם/ן.
10. לאחר שהם כותבים על כל החניכים והחניכות להדביק את המקלדות שלהם על הקיר וככה נוצר פסנתר אחד גדול. הם/ן יכולים ויכולות להסתובב בחדר ולקרוא את מה שחבריהם כתבו.

דיון-

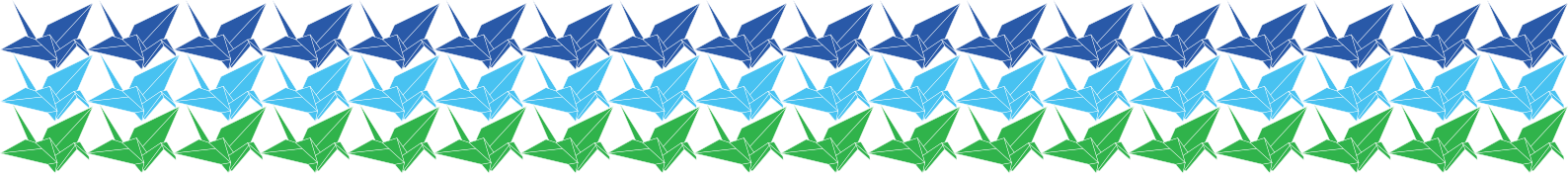
- מה הם הדברים המרגיעים האהובים עליכם?
- איך דברים אלו יכולים לעזור לכם שאתם בקונפליקט עם מישהו מישהי אחרים?
- מהי הדרך הטובה ביותר להתמודד עם אדם אחר ברגע שנרגעים?
- האם יש מתודה הרגעה אחרת שמישהו/מישהי כתבו שאתם/ן יכולים ויכולות לאמץ? איזו?

טיפ למדריך/כה

- במידה והחניכים והחניכות לא יצריים ונתקעים עם רעיונות לסיטואציות שגורמות להם להתעצבן, הנה כמה דוגמעות שיעזרו לך:
- מישהו/מישהי משתמש בצעצוע שאת/ה רוצה להשתמש.
 - מישהו/מישהי לקח לך משהו מבלי לבקש.
 - מישהו/מישהי נתקל בך ברחוב מבלי להתנצל.
 - מישהו/מישהי שובר/ת משהו מחפצין.
 - מישהו/מישהי מקלל את אחד מחברי המשפחה שלך.
 - מהאשימים אותך במשהו שלא עשית.

במידה והמתודה של הציור לא הולכת הם יכולים גם לספר אחד לשני את הסיטואציה והתגובות ולכתוב בפסנתר לקבוצות בגילאים גדולים יותר אפשר לספר על המודל ההסלמה שנמצא בחלק של הפתיחה בעמ' 9 ולראות האם תגובת השרשרת שלהם מתאימה למודל.

מה זו אלימות?

גיל	14+
זמן	90 דקות
גודל קבוצה	10 – 30

תקציר

פעולה המציגה את נושא האלימות באמצעות שימוש בסיטואציות מאתגרות חשיבה.

מטרות

- לחקור מהי אלימות ומה זה אומר להבדיל בין אנשים
- להכיר את האופן שבו אלימות משפיעה על קהילות שונות
- לשתף חוויות על איך שאלימות משפיעה על ילדים ובני נוער, וכיצד היא מעצבת את ההתפתחות שלהם

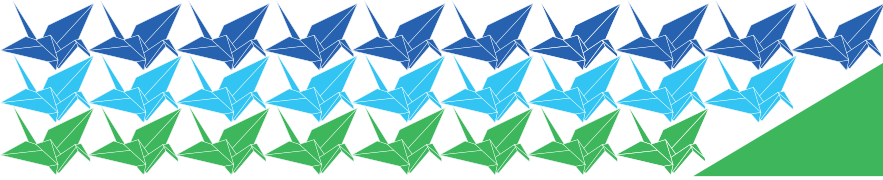
עזרים

- כרטיסיות מקרה מוכנות לחמש קבוצות (נספח)
- טושים
- דפי גיליון
- כרטיסיות קטנות או פתקים דביקים, נייר ועפרונות צבעוניים

מהלך –

1. הסבירו שאנחנו הולכים לחקור את תופעת האלימות במצבי סכסוך. על המשתתפים/ות להחליט האם הם/ן מחשיבים/ות סיטואציה מסוימת כאלימה או לא. חלקו את הקבוצה לקבוצות קטנות ולכל אחת תנו מספר כרטיסיות המתארות מקרים שונים, כחמישה כרטיסים לכל קבוצה. הקבוצה תקרא את הכרטיסיות ותחליט האם הסיטואציה המתוארת אלימה או לא.
2. לאחר 30 דקות קראו חזרה לקבוצות. כל קבוצה מספרת על אחת או שתיים מהסיטואציות שקיבלה:
 - מה היה המקרה הקשה ביותר עבורכם/ן? איזו מן סיטואציה זו? מדוע החלטתם/ן שהיא אלימה או לא?
 - איזו היתה הקלה ביותר?
 - האם אלימות היא תמיד פיזית או שיש לה דרכים נוספות? כיצד היא באה לידי ביטוי?
3. בקבוצות של 3, המשתתפים/ות כותבים 5 מאפיינים של אלימות לפי דעתם/ן – כל מאפיין על כרטיס נפרד או פתק דביק. אחרי 5 דקות כל קבוצה תפגוש קבוצה נוספת, ועליהן להשוות בין המאפיינים שכתבו ולבחור 5 מאפיינים מתוך כולם. ניתן לערוך סבב נוסף, בו כל קבוצה נפגשת שוב עם קבוצה נוספת, ושוב, עליהן לבחור 5 מאפיינים.
4. חיזרו למליאה ובקשו מהקבוצות להציג את המילים שנבחרו. תלו את המילים על הלוח.

שיחה משותפת

- כיצד בחרתם/ן את מילות המפתח? האם היה לכם/ן קשה לוותר על מילים במפגש עם קבוצות אחרות?
- האם ישנן מילים על הלוח שאינכם/ן מסכימים איתן או שאינן מובנות לכם/ן? מדוע?
- הם מילים אלה מתארות את כל המצבים האלימים עליהם דנתם/ן בקבוצות?
- מדוע לדעתכם/ן אנשים משתמשים באלימות כשהם נמצאים בקונפליקט? אילו סיטואציות הופכות אותם לכאלה?
- אתם/ן חושבים/ות שאלימות יעליה לפתרון של קונפליקטים? מדוע?
- מה הן האלטרנטיבות לאלימות במצבי קונפליקט?
- כיצד עלינו להגיב למצבים של אלימות ושל קונפליקט? מהי הדרך הנכונה לדעתנו?

עליכם/ן להבהיר שאלימות היא לעולם אינה הפתרון. המשתתפים/ות עשויים/ות להזדהות עם תגובה אלימה של מי שנמצא בעמדת הקורבן ואין לו ברירה אחרת, אך למרות שתגובה כזו יכולה להיות מובנת, חשוב להבין שאלימות תמיד תעודד את הצד השני ליצור אלימות נגד, ובכך להמשיך לחולל את מעגל האלימות.

נספח: כרטיסיות מקרה

בית בכפר פקיסטני נהרס על-ידי מטוס אמריקני משום שנתן מקלט לטרוריסטים איסלמיים.

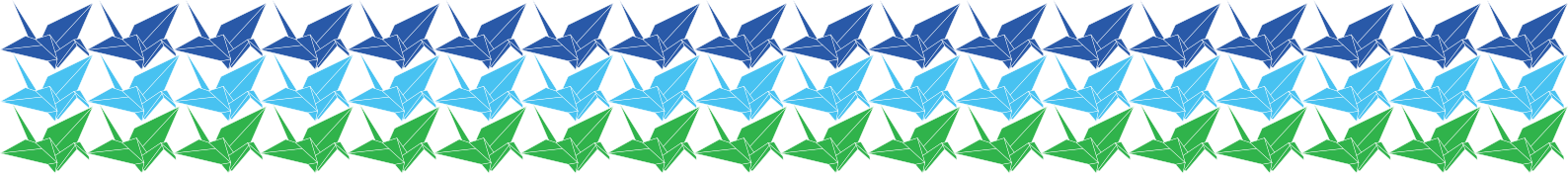
תום בת החמש רוצה לדעת מה אביה מבשל במטבח. היא מתקרב לכירה ושולחת יד כדי לגעת בסיר. אביה סותר לה על ידה וצועק: "זהירות תום! זה חם! תיזהרי לא לקבל כווייה!"

סוזן בת ה-15 רוצה לצאת החוצה לפגוש חברים. אמא שלה אומרת שהיא תוכל לצאת רק אחרי שתגמור להכין שיעורים. היא נועלת את החדר של סוזן במפתח ואומרת שתפתח אותו רק אם היא תסיים את כל המטלות שלה.

קים יושב לבד בבית וקורא הודעה בפייסבוק שכתב חבר-כיתה שלו. הוא כתב שקים מסריח ושאף בת לא תתקרב אליו. קים מרגיש עצוב ועולה בו כעס, והוא משליח על הקיר צלחת ריקה ומנפץ אותה. אחר-כך, כאשר הוא מרגיש רגוע יותר, הוא מנקה את השברים.

שתי בחורות מחזיקות ידיים בזמן שהן עומדות בתור בסופר. מאחוריהן מסתכלת חבורה של נשים, שמדברות מאחורי גבן: אוח, תראו. שתי לסביות. למה הן לא יכולות לשמור את חיי האהבה שלהן לעצמן, וכלם צריכים לראות את זה? זה כל-כך לא טבעי!"

חבורה של בני נוער שכולם לומדים יחד באותו בית-ספר, אוהבים לעבוד אחד על השני. טים שינה את ההגדרות בסמארטפון של טום ליפנית, טום שם מלח בצנצנת סוכר בבית של פול, ופול שינה את כל השעונים בבית של טים לשעה אחת אחת אחורנית.

חבריה של חברים טובים אוהבים לעשות מתיחות. נערה אחת מהכתה שלהם לובשת בגדים ממש לא אופנתיים, והם החליטו לרדת עליה. הם שמו כרית פלוצים על הכסא שלה, שלחו לה תמונות פורנוגרפיות כדי לראות איך היא מסמיקה, ולבסוף כתבו לה מכתב אהבה אנונימי.

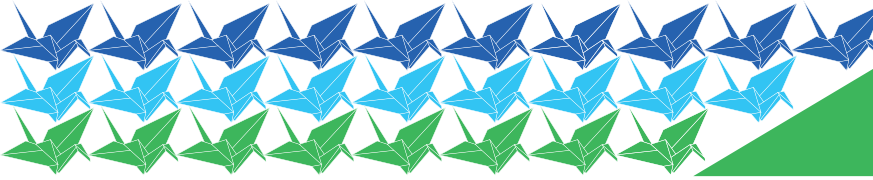
על אותה העבודה, נשים מקבלות שכר נמוך יותר מגברים, למרות שיש להן בדיוק אותם הכישורים.

קלרה וסרגיי נשואים, ולשניהם יש עבודה. סרגיי היה מעדיף שקלרה תישאר בבית ולא תצא לעבוד, אבל הם זקוקים לכסף משתי המשכורות. בכל חודש כשקלרה מקבלת משכורת, היא מעבירה את הכסף לסרגיי שמחליט בעצמו איך עליהם להשתמש בכסף.

לארה ומרי שתיהן אחריות. הן הלכו לחוף הים ובנו ארמון חול יפהפה. אחר-כך הן התחילו להתווכח מי מהן תקבל את הדלי כדי לקשט את הארמון. לארה התעצבנה על מרי, קפצה על ארמון החול והרסה את כולו.

ליזה מגדלת שני ילדים לבדה. היא בעומס ומתח גדולים, ונמאס לה מהרעש ששני הילדים שלה (שני שנה ו-3) עושים במשך כל היום. יום אחד היא יוצאת מהבית לטיול ומחליטה לא לחזור עד הערב כדי שיהיה לה יום אחד לעצמה. בינתיים הילדים נשארו לבדם בבית והמתינו עד שהיא תחזור.

ילדים-חיילים

15+	גיל
60 דקות	זמן
20 – 5	גודל קבוצה

תקציר

פעולה המשתמשת בעדויות של ילדים-חיילים כדי לחקור את החוויות שלהם ולהשוות אותן עם תפיסת הילדות של החניכים והחניכות שלנו.

מטרות

- לחקור את הסיבות שבגללן ילדים מעורבים בקונפליקטים צבאיים
- להבין את המצוקה של ילדים-חיילים ולהזדהות עם סבלם

עזרים

- עותקים של עדויות ילדים-חיים (נספח 1)
- גליונות נייר עיתון
- טושים

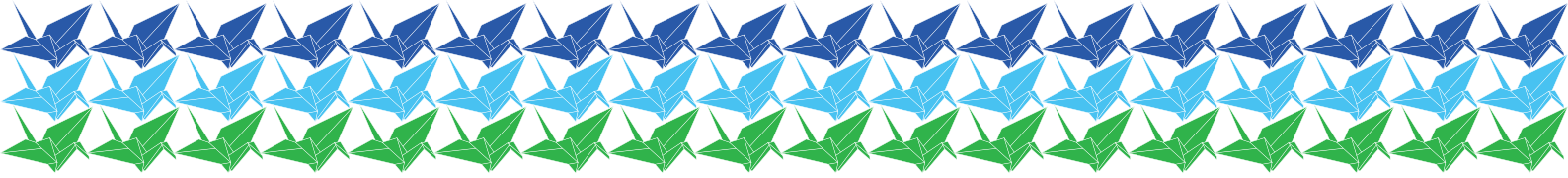
מהלך-

1. הניחו את גליון הנייר על הרצפה ובקשו מאחד/ת החניכים/ות שישכבו על הרצפה בזמן שחבר/ה קבוצה אחר/ת יציירו את צורת גופם/ן
2. אמרו לקבוצה שכעת עליהם לחשוב על הילדות שלהם/ן. בקשו מהם/ן לכתוב בתוך מסגרת הציור כל מלה המתקשרת למילים "ילד/ה" או "ילדות". תנו להם לרשום מושגים מפורטים כמו "ללכת לבית הספר" או מופשטים יותר כמו משחקים, אנשים, מקומות וכו'. אם הקבוצה גדולה ניתן לחלק אותה לקבוצות קטנות יותר לצורך הפעילות.
3. כעת, חלקו לחניכים/ות את סיפורי הילדים-חיילים ותנו להם/ן זמן לקרוא אותם. ניתן גם לקרוא את הספורים יחד כולם/ן.
4. שאלו את הקבוצה מהי הסיבה שבגללה ילדים הופכים להיות חיילים. רשמו את כל הסיבות שעולות על גליון הנייר. השתמשו בסטטיסטיקות וניפוץ-מיתוסים (נספח 2) כדי להעשיר את הדיון. בקבוצות גדולות ניתן גם לערוך את החלק הזה בקבוצות קטנות, ולשתף אחר-כך במליאה.

שיחה משותפת

- מה הרגשתם/ן כשמעתם/ן את הסיפורים?
- האם משהו בסיפורים של בני ומרי אגאטה שהפתיעו אותכם/ן?
- איזו השפעה יש לעובדת היותם ילדים-חיילים על חייהם?
- עם אילו שאלות ומצבים הם נאלצים להתמודד?
- האם הם נראו שמחים ממה שהם עושים?
- הם יש להם אלטרנטיבות? מדוע בני ומרי מתנהגים באופן שבו הם מתנהגים?
- מה ההבדל בין חייהם של ילדים-חיילים החיים בארצות הנקרעות ממלחמה לבין ילדים החיים באזורי שלום? הם לבני ומרי יש אפשרות לחיות ילדות כמו שרשמם/ן בתחילת הפעולה?
- מה הדמיון בין חייהם לבין הרעיונות שכתבתם/ן?
- כיצד משפיעה החוויה של להיות ילד-חייל על חייו של אדם בוגר?
- הביטו על רשימת הסיבות שבגללן הופכים ילדים לילדים חיילים. מה ניתן לעשות כדי למנוע את המציאות בה ילדים נמצאים בסיטואציה בה ילדים יהיו חייבים להפוך לילדים-חיילים?

נספח 2: סטראוטיפים וניפוץ-מיתוסים

‘כל הילדים נלחמים בעצמם’

ילדים וילדות משמשים גם כ: סבלים הסוחבים ציוד לחימה כבד, טבחים, מרגלים, נשים ואמהות, עבדי-מין.

‘כל הילדים חיילים נלחמים עבור המורדים’

גם ממשלות מגייסות ילדים. ביותר מ-30 מדינות ישנו חשד סביר שילדים מנוצלים לצורך לחימה. בארצות מסוימות גיוס הילדים מתחיל מגיל 7.

‘כל הילדים חיילים נחטפים או שמכריחים אותם להשתתף בלחימה’

חלק מהילדים מתנדבים וחלקים נשלחים ע"י הוריהם. חלק מהם מצטרפים בגלל ש: הכסף משתלם; הם מאמינים שזה יאפשר להם חיים טובים יותר; בשביל נקמה; בשביל יוקרה או כבוד; בשביל תחושת כוח ושייכות; בגלל שאין להם שום ברירה אחרת.

‘כל הילדים-חיילים הם בנים’

במציאות, 40 אחוז מהילדים-חיילים הן בנות. החיים עבורן הם קשים באופן ייחודי בגלל הבושה הנקשרת למה שקורה להן. פעמים רבות הן מתקשות לחזור לקהילות שלהן אחרי הסכסוך, הן פחות נראות וקל יותר להתעלם מהן.

פעילות זו היא עיבוד מתוך "ילד מלחמה", ארגון שמטרתו לעבוד ולתמוך בילדים המושפעים ממצבי מלחמה. לערכת העבודה של "ילד מלחמה" הכנסו לקישור הבא:

<https://www.warchild.org.uk/about/publications/lesson-3>

נספח 1: סיפורים של ילדים-חיילים-

בני גויס למליצייה צבאית כשהיה בן 11, כחלק מסכסוך ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, אשר גבה את חייהם של ארבעה מליון בני אדם. היום הוא בן 16. אלה הם מילותיו:

לא אוכל לשכוח מה ראיתי, מה שמעתי ומה עשיתי. החיים תמיד היו מאבק. לפעמים ההורים לא יכלנו אפילו להאכיל אותנו, אבל גם כשהייתי רעב, אני זוכר ששיחקתי כילד קטן. ימים מאושרים. אבל כל זה נגמר כשהגיעה המלחמה. כשהייתי בן 11 חיילים נכנסו לביתנו והכריחו אותי להתגייס לצבא. הם הבטיחו להאכיל אותי לדאוג לחינוכי ולאמן אותי כך שכאשר אהיה גדול תהייה לי עבודה. ובנוסף הבטיחו להורי שישלמו לי בדולרים כדי שאסייע למשפחתי בזמן שאיעדר.

אז נלקחתי לחזית ונתנו לי רובה. כילד צעיר, תמיד נשלחתי קדימה לפני המבוגרים כדי למשוך מהם את האש. כשלא נלחמנו התפקיד שלנו היה לסחוב משאות כבדים עבור החיילים. זו היתה עבודה קשה ותמיד הרגשתי חולה. תמיד הרגשתי רעב.

כשהתבגרתי מעט הכריחו אותי להיות עם הרבה בנות. הם אמרו שזה יעשה אותי חזק, חסין כדורים. יש לנו בן עכשיו. הוא ילד יפה. קוראים לו מואיז. בשנה שעברה כאשר ארגון War Child נשאו ונתנו על שחרורי חזרתי לביתי עם מרי-אגאתה ומואיז. אבל קשה לי. מעולם לא שילמו לי או הכשירו אותי. לא קיבלתי שום סוג של חינוך. אני עדיין לא יודע לקרוא.

הרבה חברים שחזרו איתי גונבים עכשיו כדי לחיות. אף אחד לא סומך עלינו. הם חושבים שכולנו פושעים. תמיד מנסים להוציא אותנו מחוץ לקהילה, וכשארגוני הסיוע מגיעים הם אף פעם לא רואים אותנו. לפעמים אני מרגיש בלתי-נראה.

אני אוהב את מרי-אגאתה וקרוב לוודאי שאתחתן איתה. אני אוהב את מואיז ורוצה לדאוג שהוא ילך לבית ספר, ויאכל בכל יום. אבל אני לא רוצה לשדוד אנשים ולגנוב מהם. איך אסתכל למואיז בעינים ואגיד לו שאני גנב? איך הקהילה תקבל אותי אם אני פוגע באנשים אחרים? אני רוצה לעבוד, אני רוצה להכשיר את עצמי ולפתוח עסק משלי כדי שאוכל לתמוך במשפחתי כראוי.

מרי-אגאתה היתה בת 12 כאשר נחטפה למליצייה צבאית, כחלק מסכסוך ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, אשר גבה את חייהם של ארבעה מליון בני אדם, והשאירה רבים מהם פצועים, חסרי בית, קילומטרים רבים הרחק ממשפחתם. היא בת 15 היום. אלה הם מילותיה :

לא אוכל לשכוח מה ראיתי, מה שמעתי ומה עשיתי. כשהייתי צעירה יותר אהבתי ללכת לבית הספר, ולעזור לאימי לבשל. לא היה לנו הרבה אבל ההורים תמיד דאגו שאני ואחותי ג'וזפין נאכל ונעשה שיעורי בית. כל זה השתנה לילה אחד. המליצייה נכנסה לכפר שלנו. בהתחלה חשבנו שכל מה שהם רצו זה לגנוב את המזון והנפט שלנו אבל מהר מאוד הבנו שהם רוצים יותר מזה. הם נכנסו לבית שלנו ותפסו אותי ואת אחותי הגדולה. אבי אימי ניסו לעצור אותם. הם הרגו אותם.

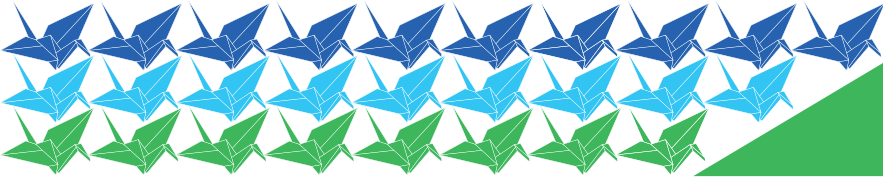
מהר הבנו שהחיילים לא יהרגו אותנו אם נעשה מה שהם מבקשים. היינו בהלם מכמה צעירים היו חלק מהחיילים. ג'וזפין היתה מבוגרת ממני בשנה – במהרה החיילים עברו אחד אחד ואנסו אותה.

לי היה מזל. הם רק הכריחו אותי לסחוב את החבילות שלהם ולבשל כל מה שיכולנו למצוא.

תמיד הייתי רעבה. ג'וזפין המסכנה ניסתה להמלט, הם תפסו אותה והכו אותה. היא חלתה מהפצעים שקיבלה ולא היה שם שום רופא. אני ראיתי אותה גוססת ומתה.

כשהייתי בת 13 אחד החיילים בא אלי. הוא אמר שישגיח עלי. הוא היה רק בן 13 אבל כבר פצע והרג אנשים. הוא שנא מה שעשה אבל פחד שאם לא יציית, החיילים המבוגרים יהרגו אותו. אבל בני עצר את האחרים מלעשות לי מה שעשו לאחותי. התאהבנו, ועכשיו יש לנו ילד מקסים בשם מואיז. בשנה שעברה ארגון War Child עזר לבני לצאת מהמליצייה. חזרתי איתו הביתה. הוא רוצה לדאוג לנו אבל זה קשה. בגלל שאני יודעת לקרוא אני יכולה לעבוד אבל אני צריכה להשגיח על מואיז. הרבה תושבים מסתכלים עלינו כמו מי שיכולים לעשות צרות. אבל כל מה שאנחנו רוצים זה להתחתן ולגדל משפחה נורמלית. החיים כבר לא יהיו יותר נורמליים, אבל זה מה שאנחנו רוצים.

כתבים בשטח

גיל	13+
זמן	90 דקות
גודל קבוצה	5 - 30

תקציר

פעולה שבה לומדים החניכים והחניכות על סחר בנשק ומפיקים שער ראשי בעיתון כדי להציג את הממצאים שלהם.

מטרות

- לעורר מודעות לגבי האופן בו תעשיית הנשק מרוויחה ממלחמות וקונפליקטים כמושים באזורי סכסוך שונים בעולם
- לחקור את הסחר הצומח בכלי נשק

עזרים

- 20 מעטפות
- חלקי מידע מודפסים (נספח)
- נייר, עטים, וטושים צבעוניים (כדי להכין את שער העיתון)

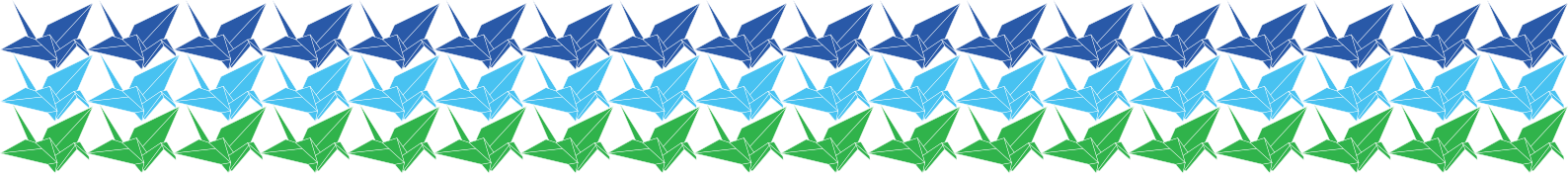
הכנה

- להעתיק את חלקי הפאזל. כל קבוצה של 4-5 צריכה סט שלם
- לחלק את חלקי המידע למעטפות ולהחביא אותן באזור חדר הפעילות

מהלך

1. ספרו לחניכים שהם עיתונאים חוקרים אשר קיבלו לחקור נושא שהחומרים עליו אינם ידועים לציבור ולרוב חסויים – הסחר בנשק ורובים מסביב לעולם
2. חלקו את הקבוצה לכמה "קבוצות עיתונאות-חוקרת" קטנות של 4-5 חניכים. ספרו להם שכל קבוצה צריכה למצוא פיסות מידע על הסחר בנשק אשר מוחבאות במקומות שונים בחדר. ובכל זאת, לא קל לעיתונאים לקבל את התמונה המלאה. אחרי שהם מצאו את כל חלקי המידע עליהם לסדר אותם יחד כפאזל כדי לדעת באמת על מה מדובר – מהי התמונה הגדולה!
3. בקשו מהחניכים להתחיל לחפש את חלקי המידע השונים ולסדר אותם בפאזל. על כל קבוצה לקחת רק עותק אחד של חלקי המידע המודפסים שבתוך המעטפות ולהשאיר את שאר הדפים בשביל שקבוצות אחרות יוכלו למצוא אותן.
4. אחרי שהקבוצה מצאה את כל 20 החתיכות, בקשו מהם להכין כותרת ראשית של עיתון בו הם יחשפו את הממצאים שלהם לשאר הקבוצה. הם יכולים לשלב חלקי מידע שונים או להוסיף קטעי חדשות שהם שמעו ושמתקשרים להם לנושא. אין צורך לכתוב כתבה מלאה: כותרות, תמונות, וכותרות-משנה מספיקות. אפשר להציד להם איך נראה עמוד שער אמיתי בעיתון בשביל ההשראה. עליהם לחשוב מהו המידע החשוב ביותר שהם היו רוצים להציג בכותרות הראשיות, ואיך הם היו רוצים לערות את דף השער ולהציג אותו.
5. אחרי 30 דקות, על הקבוצות לחזור ולהציג את מה שיצרו זו לזו.

דיון

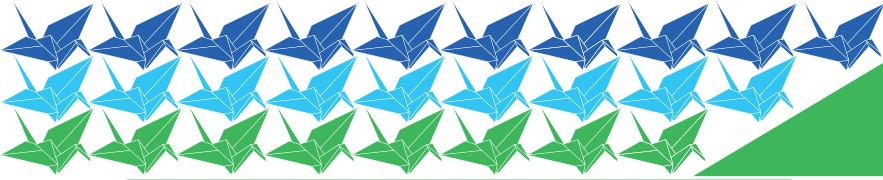
- איך אתם מרגישים כלפי המידע שגיליתם? מה היה חדש עבורכם?
- איך בחרתם את הכותרות הראשיות? מה היה הכי חשוב עבורכם להציג?
- למה לדעתכם ממשלות ואנשים רוכשים נשק?
- האם כלי נשק הופכים אותנו מוגנים יותר?
- למה לדעתכם ספקי נשק "מתדלקים" את הסכסוכים הקיימים? האם רק עבור רווח כלכלי?
- מה ניתן לעשות כדי לעצור את הסחר בנשק?
- כיצד המדיה יכולה לשמש אותנו בעניין?

טיפים להדרכה

המידע בו השתמשנו בפעולה לקוח מתוך האתר של אמנסטי אינטרנשיונל: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/08/killer-facts-the-scale-of-the-global-arms-trade/> אבל ניתן לערוך את המידע כך שיתאים לכם וכן להוסיף כתבות סיפורים ותמונות משלכם.

ניתן להפוך את הפעילות למשחק ענק בחוץ, להחביא את פיסות המידע בחלל פתוח ואפילו להשתמש בצילום וידאו כדי לערוך כתבות שונות בנושא.

נשקים כמו רובים, אקדחים או מכונות ירייה אשר יכולים להיות מוחבאים בקלות ומועברים בקלות ממקום למקום. המשמעות היא שהם יכולים להיסחר ולהשלח לארצות שבהן זכויות-האדם אינן נשמרות ובהן ישנן רמות גבוהות של פשע מאורגן.

875 מיליון כלי נשק קלים סובבים לפי ההערכות בכל העולם. כלי נשק קלים הם

למעלה מ-1,000 חברות שונות לייצור נשק בכמאה מדינות ברחבי העולם

בין 700,000 – 900,000 נשקים קלים מיוצרים בכל שנה על-ידי

עליה של 50%

ההוצאה העולמית הצבאית על נשק עלתה מ-1.14 טריליון דולר ב-2001 ל-1.711 טריליון דולר ב-2014

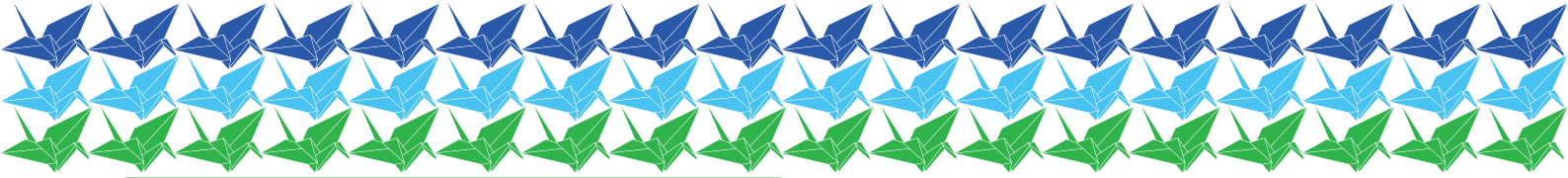
רובם לא במלחמות

בכל העולם, אלימות חמושה הורגת 508,000 איש בכל שנה

ארה"ב (עם 31% מיצוא הנשק) ורוסיה (עם 27% מיצוא הנשק)

יצואניות הנשק הגדולות ביותר ב-2014 היו

ארה"ב, יצואנית ויצרנית הנשק הגדולה ביותר בכל קנה מידה, הינה בין 58 המדינות האחרות אשר חתמו על ההסכם אך טרם אישרו אותו. יצרניות נשק גדולות אחרות כמו קנדה, סין ורוסיה, סירבו לחתום על ההסכם או לאשרר אותו.

ב-2 באפריל 2013, 155 מדינות הצביעו באסיפה הכללית של האו"ם על אימוץ הסכם הסחר בנשק. ההסכם כולל חוקים לעצירת זרימת הנשק לארצות בהן הוא יכול לשמש לרצח-עם, פשעים נגד האנושות, או פשעי מלחמה. 5 מתוך 10 יצואניות הנשק הגדולות – צרפת, גרמניה, איטליה, ספרד ואנגליה, אשר יחד מייצאות 20% מסחר הנשק היו בין 72 המדינות בעולם אשר אישרו את ההסכם אחרי ההצבעה עליו, אבל

סחר במימדים קטנים של נשק אשר יחד מצטבר למספר הגדול ביותר של סחר בלתי חוקי על-ידי קניינים שאינם מורשים. מידע שנחגלה בשנת 2013 הצביע על כך שאלפי כלי נשק שנתפסו במקסיקו זוהו כנשקים שהגיעו מארה"ב והועברו באופן ידני. אלה כלי נשק שנרכשו בחנויות נשק קטנות והוברחו למקסיקו דרך מעברי הגבול. למרות שהיחידים שהבריחו אותם העבירו רק סכומי נשק קטנים, הסכום הכולל של נשק מוברח שנפש היה עצום.

בין הצורות החשובות ביותר של סחר בלתי-חוקי בנשק פועל "סחר הנמלים" אשר הינו

וכ-8,454 נורו למוות

בשנת 2013 310 מיליון נשקים נמצאו בשימוש בארה"ב

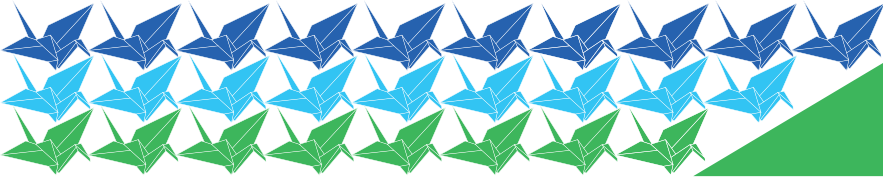
להשאר מאחורי הקלעים ומסרבים לספק מידע על היעד אליו מגיעה הסחורה ועל הסחר הבלתי חוקי. העיצוב והאכיפה של חוקי הסחר בנשק לא מצליחים להדביק את הקצב של שוק הנשק הגלובלי והנסיון של מנהיגים פוליטיים לטפל בסוגייה זו פשוט אינו מספיק.

חלק גדול מהסחר בנשק קל מקובל על-ידי ממשלות כפעילות כלכליות ופוליטיות לגיטימית. אך ספקי הנשק – בין אם ממשלות או תעשיינים פרטיים – מנסים

מתדלקים סכסוכים אלימים ומחוללים הפרות מאסיביות של זכויות אדם וניצול כמו השימוש בילדים-חיילים ועקירה של אנשים וקהילות מבתן.

הסחר בנשק קל וצמיחתו ההולכת ומתגברת של הייצור מגבירים את האלימות ומעודדים את המשך הקונפליקטים גם כאשר הם אינם משפיעים באופן ישיר על הסיבות לפרוץ סכסוכים שבהם משתמשים בהם. הזמינות וההפצה של נשק מסביב לעולם

חומות לשלום

גיל	8+
זמן	60 דקות
גודל קבוצה	8 - 30

תקציר

בפעולה זו החניכים/ות ייצעבו חומות משלהם כדי לחקור את מקומן ושימושן של חומות באזורי סיכסוך וכיצד הן משפיעות על אנשים.

מטרות

- לשוחח על הסיבות לבניית חומות במצבי קונפליקט
- להבין את ההשפעה שיש לחומות אלה על האנשים החיים בתוך ומחוץ לחומות אלה

עזרים

- רצועת נייר גדולה או גליונות נייר גדולים
- טושים, מספריים וחומרים עיצוב שונים (חוטי ברזל, קרטון וכו')

הכנה

הכינו שתי פינות עבודה גדולות עם גליונות נייר גדולים, מספריים, טושים, חוטי ברזל, קרטון וכו'. על פינות העבודה להיות בשני חללים שונים כדי שהקבוצות לא יוכלו לראות זו את זו.

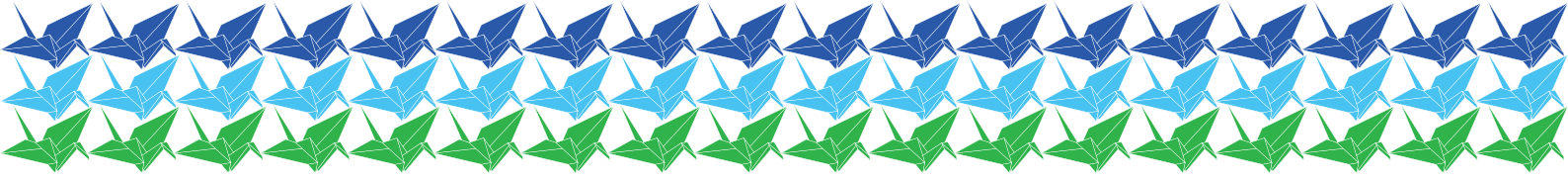
מהלך

1. חלקו את הקבוצה לשניים ובקשו מהם ללכת לשתי פינות העבודה השונות. הסבירו לכל קבוצה בנפרד שעליהם לבנות חומה ממש טובה!! אל תסבירו למה משמשת החומה אבל אמרו להם שהם צריכים ליצור חומה מספיק טובה כדי שהקבוצה השנייה לא תוכל לעבור אותה. הם יכולים להשתמש באילו חומרים שירצו.
2. לאחר 20 דקות בקשו מקבוצה אחת ללכת לבקר את הקבוצה השנייה אשר יציגו את החומה שלהם כאשר הם עומדים מאחוריה.
3. שאלו את קבוצת המבקרים:
 - מה אתם חושבים על החומה של הקבוצה השנייה?
 - איך אתם מרגישים כשאתם עומדים לפנייה?
 - אתם חושבים שתוכלו להגיע לצידה השני של החומה?
 - למה שתרצו לעבור לצידה השני?
4. עכשיו עיברו לחדר השני ועשו את אותו הדבר. הקבוצה שביקרה תציג את החומה כאשר הם עומדים מאחוריה ושאלו שוב את קבוצת המבקרים אותן השאלות.
5. חזרו לשבת יחד בשביל השיחה המשותפת.

דיון

- איך היתה הפעילות?
- מדוע לדעתכם בניית חומה? מדוע אנשים בונים חומות? כדי לחוש ביטחון? להגן על האדמה או על הרכוש שלהם? בשביל פרטיות?
- אילו חומות מפורסמות אתם מכירים או ששמעתם עליהן? תוכלו להראות לקבוצה תמונות של חומות מפורסמות למשל החומה הגדולה של סין, החומה שבין מקסיקו וארה"ב, חומת הפרדה בין ישראל והרשות הפלסטינית או הגדרות שבין הונגריה לסרביה.

מפה של זהויות

+14	גיל
90 דק'	זמן
כל גודל	גודל קבוצה

תקציר

פעולה זו נועדה כדי לחשוב, להציג ולנתח את הזהויות השונות שלנו ולהבין איך זהויות שונות יכולות להשפיע ולגרום לסכסוך.

מטרות

- להכיר ולהבין שלכל זהות מרכיבים שונים.
- לעלות למודעות את הקשר שבין זהויות שונות להתפתחותם של סיכסוכים.
- להבין שחלקים שונים בזהות העצמית מופעים ומתעצמים בהקשר הסביבתי של כל אחד ואחת.

עזרים

- עפרונות צבעונים ודפים
- צילום של השאלות לקבוצות (נספח)

מהלך

1. שאלו את החניכים/ חניכות מה מעצב את הזהות שלהם, לדוגמא התחביב שלהם/ן, המגדר שלהם/ן, האמונות, הלאומיות, היסטוריה וכו. בקשו מהחניכים/ות לצייר את עצמם/ן וסביבתם/ן את מרכיבי הזהות שלהם/ן; הם/ן יכולים/יכולות למתוח קו בין דברים המתחברים אחד לשני, לצייר מרכיב חשוב יותר מאחר ובגודל יותר או למקם מרכיבים חשובים יותר מהאחרים במרכז הציור.
2. מתחלקים לקבוצות קטנות ומשתפים במפת הזהויות של כל אחד ואחת, חשוב להבהיר שכל אחד/אחת יכולים לשתף במה שיבחרו.
3. לאחר ששיתפו בקבוצות הקטנות תנו לכל קבוצה כרטיסית שאלות שעליהן הם/ן ישוחחו.
4. חזורים למליאה וכל קבוצה משתפת ב-2-3 דברים שעלו מהשיחה ביניהם/ן

דיון

- האם נפגשתם בקושי כאשר הייתם/ן לחשוב על הזהות שלכם/ן בסיטואציות שונות?
- האם הזהות שלכן/ם נשארה יציבה לאורך השנים או השתנתה?
- למה מרכיבים מסוימים של הזהות שלכן/ם מודגשים יותר ברגעים מסוימים או סיטואציות ספציפיות?
- האם יש מרכיבים בזהות שלכם/ן שחשוב לכם/ן יותר מאחרים? האם יש מרכיבים שתגנו עליהם יותר בחזקה?
- האם לפעמים יש לכם/ן קונפליקטים/ סיכסוכים עם אנשים אחרים בגלל מרכיבים מסוימים בזהות שלכם/ן? אילו מרכיבים? למה אתם חושבים שזה ככה?
- איך אתם/ן מגיבים/ות בסיטואציות כאלו? איך הייתם רוצים/רוצות שאחרים התנהגו כלפי הזהות המורכבת שלכם/ן שמתנגשת עם זהות אחרת? אילו דרכים טובות לדעתכם/ן יש כדי להתמודד עם זהויות מתנגשות?
- הדגישו שקונפליקטים וסיכסוכים רבים נגרמים בגלל זהויות מנוגדות שבין אידיבידואלים או קבוצות שונות, ומה שחשוב באמת זה לדעת איך לייצר דיאלוג בינהן, להבין ולהכיר את הזהות של 'האחר' ואיך הם עיצבו את תפישת עולמם ודעותיהם.

טיפים להדרכה

את מפת הזהויות אפשר לעשות כמסכה, קח/י דף עשה/י בו חורים לעיניים ובצדדים כדי להכניס את הגומיה. לאחר מכן אפשר לשאול איך מסכות מיימגות זהויות שונות? האם בזמנים שונים וסיטואציות שונות אנחנו מחליפים את המסכות שלנו? האם יש מסכה שלעולם לא תצליחו להסיר מכם/ן?

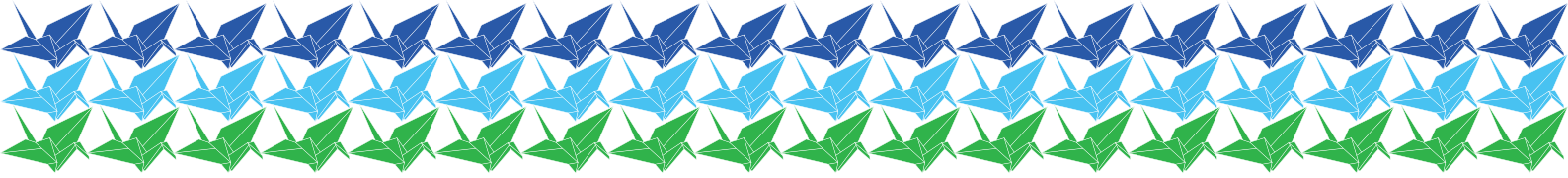
נספח: רשימת שאלות

- איזה צד בזהות שלכם/ן הכי נוכח כאשר אתם/ן פוגשים/ות את ההורים?
- איזה צד בזהות שלכם/ן הכי נוכח כאשר אתם/ן פוגשים/ות את האחים/האחיות שלכם/ן או שאר חברי/ות המשפחה?
- איזה צד בזהות שלכם/ן הכי נוכח כאשר אתם/ן פוגשים/ות את החברים/רות שלכם/ם?
- איזה צד בזהות שלכם/ן הכי נוכח כאשר אתם/ן פוגשים/ות את המורים/רות שלכם/ן?
- איזה צד בזהות שלכם/ן הכי נוכח כאשר אתם/ן במחנה קיץ?
- איזה צד בזהות שלכם/ן הכי נוכח כאשר אתם/ן פוגשים/ות מישהי/מישהו שהסתכסכתם/ן איתו/ה לאחרונה
- איזה צד בזהות שלכם/ן הכי נוכח כשאתם/ן פה בקבוצה

מתוך מסמך הקווים החינוכיים המנחים של פרוייקט IFM-SEI בית ג'אלה בין תנועות נוער ישראליות לפלסטינאיות:

למרות שאנחנו פועלים ביחד, הקשר בינינו מבוסס על הכרה הדדית בזכות ההגדרה העצמית והזהות הייחודית של כל אחד מאיתנו. לכל מפגש ודיאלוג בנינו אנו חייבים להביא את הזהות שלנו וכל מרכיביה, רק כך נוכל ליצור דיאלוג על בסיס שוויוני שעליו שיתוף הפעולה יוכל לצמוח. כיוון שגדלנו באווירת השונות והפחד שיצר הקונפליקט עלינו להתקרב על ידי שיחה ולימוד של ההבדלים בנינו. כדי להצליח בשיחה הזאת עלינו להתמודד בצורה ביקורתית עם פחדינו וחלומותינו ועלינו להכיר את השונות התרבותית שלנו כדי להביא את עמינו שלנו לדיאלוג. בכל צעד שאנו לוקחים קדימה אנו מונעים משני העמים שלנו להמשיך להתדרדר ומאפשרים לעוד ועוד אנשים לראות עתיד אחר, עתיד של שיתוף פעולה.

בלשים של מלחמה

+14	גיל
120 דק	זמן
כל גודל	גודל קבוצה

תקציר

פעולה זו עוסקת בכוחה ובתפקידה של התקשורת כמעצבת ומשפיעה על סיכסוכים רבים. אנו נשתמש בכתבות ומאמרים מאתרי חדשות שונים ומנוגדים ונכיר איך ההטייה והמעורבות התקשורתית עובדת.

מטרות

- להכיר את כוחה של התקשורת ואיך היא יכולה ומשפיעה על המציאות ועל סיכסוכים שונים.
- לפתח חשיבה ביקורתית דרך ניתוח התקשורת והשפעותיה.

עזרים

- מגוון רחב של כתבות מעיתונים שונים, מצהובונים ועד עיתונים מרכזיים. ביחרו נושא אחד או סיכסוך אחד שהחניכים/כות מכירים ומכירות.
- מגוון רחב של כתבות ותורי עמדה מהאינטרנט מפרספקטיבה שונה על אותו נושא או סיכסוך שבחרתם/ן.
- מחשב נייד המציג כתבות שונות מהטלוויזיה מערוצים ופרספקטיבות שונות.
- עטים ודפים בשני צבעים שונים.

הכנות

- הכן/י בחדר 3 עמדות שונות. במידה ואין גישה לאינטרנט או טלוויזיה תוכלו להוסיף בקלות עוד סוג שונה של עיתונים או מגאזינים.
 - עיתונים: צילומים של כתבות מעיתונים
 - טלוויזיה: מחשב נייד עם ערוצי טלוויזיה שונים
 - אינטרנט: צילומים של כתבות ותורי עמדה מאתרים שונים באינטרנט

מהלך

1. שאלו את החניכים והחניכות האם הם מכירים את הסיכסוך שבחרתם/ן לפעולה. תנו להם/ן לתאר לכם/ן מה הם/ן כן מכירים. אימרו שבפעולה זו אנו נסתכל יותר בקרוב על הסיכסוך הנ"ל.
2. חלקו את הקבוצה ל-3 קבוצות קטנות. כל קבוצה תהיה אחראית על תחנה אחת מתוך השלוש.
3. ביקשו מכל קבוצה לצפות או לקרוא את החומרים שהם קיבלו בתחנה שלהם/ן.
4. תנו לחניכים ולחניכות מספיק זמן לעבור על כל החומרים והסבירו להם/ן שמעכשיו הם צרכים/ות לנתח ולהבין את המסרים שהתקשורת מעבירה לנו. איך הם עושים/ות את זה? כל קבוצה קטנה כותבת על דפים צבעוניים שונים:
 - העובדות על הסיכסוך
 - והדעות שעולות על הסיכסוך הזה.
5. על הקבוצות לענות על שתי שאלות
 - אילו מאפיינים דומים ושונים מצאתם על אותו אירוע בכלי התקשורת השונים?
 - האם מצאתם/ן כתבות שמעודדות בדרכים שונות גזענות, שנאה ופחד? באילו אופנים ואיך הם עשו זאת? האם כתבות אחרות עשו ההפך? מה?
6. לאחר שניתחו את מאפייני התקשורת על כל קבוצה להכין על פוסטר גדול פרזנטציה המראה את הממצאים השונים של הניתוח התקשורתי שעשו ולהדביק אותו על הקיר.

7. לאחר מכן על כל אחד ואחת להסתובב בחדר לקרוא את הפוסטרים שכל קבוצות אחרות ולענות לעצמם על השאלות הבאות: (כיתבו את השאלות בגדול שכולם/ן יוכלו לראות אותם)
- האם בכלי התקשורת השונים מראים עובדות ודעות אחרות מזו שאתם/ן קיבלתם/ן? באילו כלי תקשורת?
 - האם בכלי התקשורת האחרים הם נותנים הסברים ומעמיקים במקומות שונים מכלי התקשורת שלכם/ן?
8. חוזרים למליאה

דיון מסכם

- איך הייתה לכם/ן הפעולה?
- האם משהו הפתיע אותכם/ן?
- האם היה לכם/ן קל להפריד בין דעות לעובדות? האם בדיווח של המאמרים על הסיכסוך הנוכחי היו יותר דעות או עובדות? האם הם יראו את אותן העובדות? האם היו במאמרים שונים עם עובדות סותרות? למה דבר כזה קורה?
- מה ההבדלים בין עיתונות כתובה, חדשות ואינטרנט?
- איך קבוצות שונות מתוארות בתקשורת? האם יש את אותם תיאורים המציגים את אותן קבוצות? איזו השפעה יש לדבר כזה?
- האם העובדות והדעות השפיעו על איך אתם/ן תופשים/ות את הסיכסוך הזה?
- למה בעצם התקשורת מערבת את רגשותיהם/ן של אנשים/נשים האם זה בסדר לעשות דבר שכזה?
- איזה דפקיד לדעתכם/ן צריכה התקשורת לתפוש כאשר היא מדווחת על סיכסוכים שונים?
- איך ניתן למצוא מה באמת קורה בסיכסוכים שונים?

טיפים להדרכה

- בחירת החומרים בפעולה זו היא מכרעת ביותר מכיוון שהתוצאות של הפעולה תלויות באיזה חדשות וכלי תקשורת תשתמשו ותביאו לחניכות ולחניכים.
- מאד חשוב לקחת חדשות מסוגים שונים של אתרי תקשורת מכיוון שזה יכול להיות מאד מעניין לראות ההתפתחויות ונקודות המבט השונות מדיווחים שונים על אותו הסיכסוך, ולראות באילו נקודות הדיווחים השונים משתנים.
- שימו לב- יש להסביר שיהיה מאד קשה למצוא בתקשורת אינפורמציה ועובדות חתוכות על סיכסוכים, מאיפה הם התחילו ומה ההיסטוריה שלהם, אפילו יהיה קשה למצוא שאלות כמו למה המלחמה התחילה ועל מה היא בכלל? הקפידו השיחה על הסיכסוך תהיה בונה ותישאר קשורה לנושא. הסבירו שמטרתנו היא לא למצוא מה האמת המוחלטת שמאחורי כל סיכסוך אלא לנתח צדדים שונים בתקשורת והשפעותיה על הסביבה.
- יש באשרותכם/ן את היכולת לקצר את הפעולה ולהשתמש בשני סוגי מדיה בלבד או רק בעיתונות כתובה.

מדיה חברתית

גיל	+15
זמן	60-90 דק'
גודל קבוצה	כל גודל

תקציר

פעולה זו תהיה מעין סימולציה המשקפת ומסבירה את המכניזם של הרשתות החברתיות, ואופן פעולתן והשפעותיהן על סיכסוכים שונים.

מטרות

- לנתח באילו אופנים מדיה חברתית יכולה להשפיעה על מצבי קונפליקט שונים.
- לחשוב יחד איך ניתן להשתמש ברשת החברתית לטובת שלום.
- לשקף על אילו רגשות מתפתחות אצלנו מפירסומים שונים המופעים ברשתות החברתיות.

עזרים

- כרטיסיות של משחקי תפקידים
- עטים ודפים חתוכים

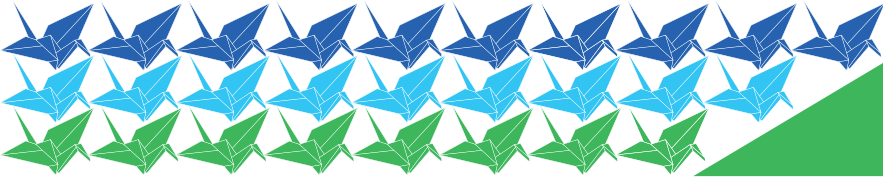
מהלך

1. הסבירו לחניכים ולחניכות שאנו עומדים לעשות סימולציה שמבהירה לנו איך אנשים מדברים אחד לשנייה בזמן קונפליקט ברשתות החברתיות. הקבוצה תקבל קונפליקט למשחק סימולציה. (ביחרו קונפליקט אחד מהרשימה שבנספחים) ותנו לכל חניך וחניכה כרטיסיה עם תפקיד. יש לחניכים ולחניכות שתיים שלוש דקות להבין את התפקיד שלהם ולהיכנס אליו. לאחר מכן על כל אחד ואחת להציג את האישיות שלו/ה, אבל לא להציג את תפקידם/ן, האסטרטגיה שלהם/ן או גישתם לקונפליקט בסימולציה.
2. בסבב הראשון הקבוצה יושבת במעגל אם הפנים כלפי חוץ, כך שאף אחד/ת לא רואה אחד את השניה. כל אחד ואחת מקבל/ת עט וערימה קטנה של דפים חתוכים. הסבירו שכל אחד עם עצמו/ה ומדברים על הקונפליקט באחד מהרשתות החברתיות. אך לפניכם שתי אופציות איך לעשות זאת:
 - הם/ן יכולים/ות לכתוב הודעות פרטיות אחד לשניה באמצעות הדפים הקטנים ולהעביר אותם אחד לשניה.
 - הם/ן יכולים/ות לכתוב הודעות ציבוריות שאתם/ן המדריכים/ות עוצרים את כולם ומקריאים בקול את ההודעה ומדביקים אותה על הקיר כך שכולם יוכלו תמיד לראות.
3. כמובן שניתן להגיב באופן ישיר וציבורי להודעות הציבוריות שנכתבו. עודדו את הקבוצה להשתתף ולא לחשוב יותר מידי על מה הם מגיבים, אחרי 15 דק' הסיבוב הזה נגמר.
4. בסבב השני חניכים וחניכות נשארים בתפקידים שלהם ושוכחים מכל מה שנאמר בסבב הראשון, אך הפעם הם לא גב אל גב אלה פנים אל מול פנים ומדברים ישירות על הקונפליקט אחד עם השני. אתם/ן כמדריכים ומדריכות צרכים להדריך את השיחה הזו.
5. לאחר 15 דקות גם הסיבוב הזה נגמר. בקשו מכולם לקום ולנער את הגוף כדי להיפטר את מהתפקידים שהם קיבלו על עצמם. בדיון סיכום הם מדברים מתוכם עצמם/ן

דיון סיכום

- מה קרה בשני הסבבים? במה הם היו שונים?
- האם הם היו מציאותיים?
- איך הרגשתם/ן בתפקיד שקיבלתם/ן?
- איזה סיבוב העדפתם/ן ולמה?
- האם ניפגשתם בעבר בבירונות ברשת, תעמולה (פרופוגנדה) ונאומי שנאה ברשת?

- למה לדעתכם/ן אנשים משתמשים במדיה החברתית בדרכים כאלו?
- האם מצאתם/ן את עצמכם/ן נסחפים לדבר כזה?
- מה אנחנו יכולים לעשות נגד זה? האם יש דרכים טובות לתקשר דרכן ברשתות החברתיות? מה אנו יכולים/ות לעשות כשאנו רואים/ות בריונות רשת או נאום שנאה?

טיפים להדרכה

בפעולה זו בקלות אתם/ן יכולים/ות להיגרר לשיחה על חופש הביטוי וההגבלותיו. הבהירו שחציית הגבולות של חופש הביטוי מביאה להסתה, שנאה ואלמוות כלפי האחר.

ניספחים: סיטואציות ותפקידים - כמובן שאתם/ן יכולים/ות להוסיף תפקידים כדי של חניך/כה יהיה אחד.

בריונות ברשת בתוך בית הספר

1. סיטואציה זו ממוקמת בתוך כיתה בבית הספר. אחת הילדות בכיתה בשם מאיה גילתה שחלק מהתלמידים לכיתתה פתחו דף פייסבוק הנקרא 'מאיה הדוחה', המפרסם באופן קבוע ההעלבות כלפיה ותמונות מרושעות שלה. תפקידים:

- מאיה
- חברה של מאיה
- בן אשר מנהל את הדף פייסבוק נגד מאיה
- ילדים נוספים בכיתה שחברים בדף ומפרסמים מידי פעם דברים בו
- המורה

2. סיכסוך בין לאומי

הסיטואציה הזו מתרחשת בקבוצת חברים שכולם ממקומות שונים בעולם. הכרתם אחד את השניה בסמינר בין לאומי ואתם בקשר קבוע דרך פייסבוק. שניים מחברי הקבוצה הם ממדינות שנמצאות רגע לפני מלחמה אחד בשני. תפקידים:

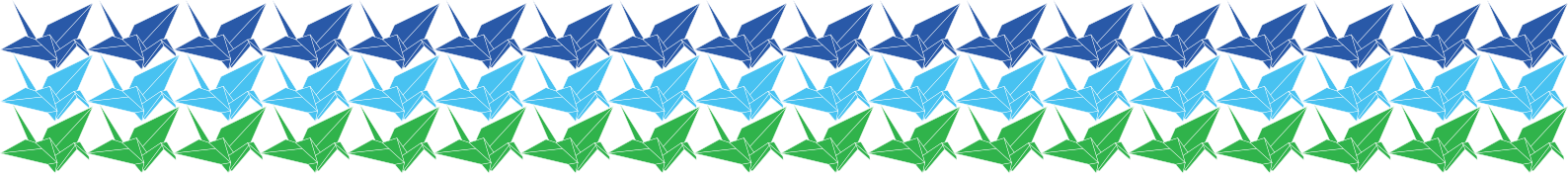
- החברים מארץ א' משתפים ברגשות שלהם וכמה הם מאוימים מארץ ב'.
- החברים מארץ ב' משתפים ברגשות שלהם וכמה הם מאוימים מארץ א'.
- חברים המאמינים שארץ א' צודקת ולכן הם צרכים את התמיכה שלהם.
- חברים המאמינים שארץ ב' צודקת ולכן הם צרכים את התמיכה לשהם.

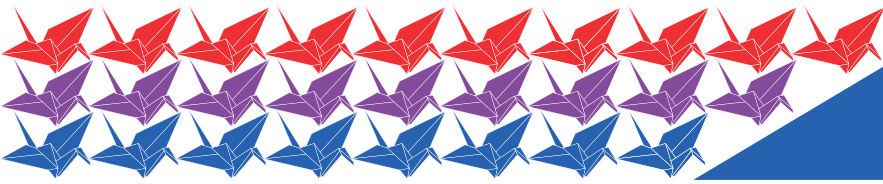
3. מהגרים

בגלל מלחמות שונות שקורות בעולם מהגרים רבים מגיעים למדינה שלך. מתארגנות פעילויות רבות העוזרות לאותם מהגרים, והן מתפרסמות ברשתות החברתיות והופכות לפלטפורמה לשיח ציבורי. תפקידים:

- מישהו שמפחד מישנוי המציאות שאותה הוא מכיר וממהגרים ויש לו דאגות רבות.
- מישהי שלא אוהבת את 'האנשים הטובים' האלה שעוזרים למהגרים.
- פעילים חברתיים שמתנגדים לגזענות ועוזרים למהגרים.

הכוכב של החיזורים

+13	גיל
60 דק'	זמן
+12	גודל קבוצה

תקציר

פעולה זו היא משחק סימולאציה על חיזורים מכוכבים אחרים ועל החשיבות של דיאלוג ותקשורת ככלי לפתרון סיכסוכים.

מטרות

- להכיר בכך שפערים תרבותיים הם פוטנציאל גדול ליצירת סיכסוכים.
- ללמוד את החשיבות של דיאלוג ותקשורת בין אישית ככלי למציאת פתרונות לסיכסוך.

עזרים

- 5 חתיכות של קרון
- זוג מספריים אחד
- 2 דבק סטיק
- 2 סרגלים
- 5 עפרונות
- ערימה של עיתונים ישנים
- הסיפור (נספח 1)
- כרטיסיות של משחקי התפקידים לשלושת קבוצות והפתקים לחיזורים הנעלמים (נספח 2 31)
- לוח מודעות עבור החיזורים הנעלמים (או דפים)
- כוסות מים עבור המשתתפים וקנקני מים למילוי.

הכנה

הניחו את הציוד המתואר בעזרים במרכז המעגל על מנת שהקבוצות יוכלו לבנות מקלט.

מהלך

1. הקריאו את הסיפור לקבוצה
 2. חלקו את הקבוצה ל4 קבוצות קטנות. שלושת הקבוצות הראשונות משחקות חיזורים מכוכבים שונים (כל אחת מהקבוצות תקבל כרטיסיית משחק). הקבוצה הרביעית משחקת את החיזורים הבלתי נראים, שמטרתם לצפות במתרחש ולרשום הערות במהלך הפעילות.
 3. חלקו את כרטיסיות המשחק המסבירות את תפקידן של כל אחת מהקבוצות. בקשו משלושת הקבוצות לשוחח על כך ולהמציא ריטואלים וטקסים או להכין דגל, הימנון או כל דבר אחר שיעזור להם להיכנס לדמויות.
 4. לאחר 10 דקות בקשו מהקבוצות להכין מקלט. יש להם 15 דקות לעשות זאת. (יש לזכור שהוראות אלה הן לשלושת הקבוצות ואילו הקבוצה הרביעית צופה במתרחש)
 5. לאחר שסיימו לבנות את המקלט, חלקו לכל קבוצה כרטיסיית שאלות ובקשו מהן לשוחח על השאלות, תוך כדי שהם מייצגים את הכוכבים והתרבויות שמהן באו. במידה ואתם/ן כמה מדריכים או מדריכות תוכלו להתחלק במהלך שיחה זו לכל קבוצית ולהנחות את השיחה. החיזורים הבלתי נראים גם יכולים להתחלק לקבוציות השונות.
- איך הרגשת/ןם כאשר בניתם/ן את המקלט

- אתם/ן מרוצים/ות מהתוצאות?
 - מה אתם/ן חושבים/ות על התהליך בנייה עצמו?
 - האם הרגשתם/ן שתמיד כיבדו אותכם/ן? מתי מישהו/מישהי לא כיבד אותכם/ן?
 - מה אתם חושבים על המאפיינים של החיזורים האחרים מהכוכבים האחרים?
6. חוזרים למעגל ומשתפים מהשיחה שנעשה בקבוצות הקטנות. לאחר מכן מבקשים מכולם לקום ונער מעצמם את התפקידים שיחקו ולחזור להיות הם עצמם.

דיון מסכם

- איך היה לכם/ן לשחק את התפקידים שקיבלתם/ן?
 - לחיזורים הבלתי נראים: מה אתם חושבים על התהליך? במה הבחתם/ן?
 - האם השיתוף פעולה בינכם/ן היה קל או קשה? למה?
 - במבט לאחור, מה יכולתם/ן לעשות כדי לשתף פעולה בצורה טובה יותר?
 - אתם/ן חושבים/ות שהסיטואציה הזו היא ריאלית? האם שמעתם/ן על סיטואציה כזו בעבר או ראיתם/ן אותה מתרחשת?
 - אתם חושבים/ות שזה אפשרי לחיות חיים שלווים עם אנשים מתרבויות שונות?
 - למה לדעתכם/ן יש אנשים שמתנגדים/ות לחיים שלווים לצד אנשים מתרבויות שונות?
 - איך אנחנו יכולים ליצור חברה שמושטת על שלום ושלווה?
- ככל הנראה בקבוצה שלכם/ן יהיו לכם/ן חניכים וחניכות שיאמרו שאין אפשרות לאנשים מתרבויות שונות לחיות בשלווה ושלום. הדגישו בברור שסיטואציות כאלה יכולות להתרחש רק כאשר יש כבוד הדדי, הבנה ובחירה משותפת לחיות אחד לצד השנייה בשלווה ובשלום ובהבנה שרק כך יהיה טוב לכולם/ן.

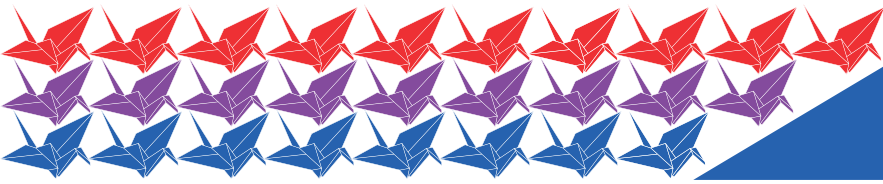
טיפים להדרכה

- חשוב שתיהיו מודאים לכך שהתרבויות המומצאות יכולות בקלות להיתפס כסטריאוטיפים ללאומיים שונים. אתם/ן חייבים/ות להיות רגישים לסטריאוטיפים ולדבר על כך בדיון המסכם.
- אל תפחדו להיות יצירתיים ולהכניס את כולם/ן לסיטואציה ולסיפור המתרחש בפעולה. אתם יכולים/ות להתחפש, להשמיע מוזיקה ולהיות מספרי סיפורים משוגעים של מדע בידיוני, על מנת להפוך פעולה זו לבלתי נשכחת אין גבולות ליצירתיות.

נספח 1: הסיפור

אי שם בחלל הרחוק התנגשה חללית בתוך מטאור והתרסקה לתוך כוכב המדבר. אתם, קבוצת חיזורים, יוצאים אט אט מהחללית שלכם/ן וצועדים/ות את צעדיכם הראשונים על הכוכב הזה. לאחר הליכה של כמה מטרים אתם/ן קולטים/ות שאתם/ן לא לבד על הכוכב הזה. פתאום להפתעתכם/ן אתם/ן רואים/ות חיזורים נוספים יוצאים מחוץ לחלליות שלהם/ן וצועדים בחלל על החול המאובק. נראה שעוד שתי חלליות נפגוע במהלך הסערה. שלושות קבוצות החיזורים יוצאים לחקור ולמצוא את הדרך לשרוד עד שחבריהם יבוא להצילם/ן. כוכב המדבר הוא מאד הררי ונראה שיש רק מקום אחד אפשרי לחיות בו. במהרה אתם/ן ושאר החיזורים מבינים שעל מנת שתצליחו לשרוד תצטרכו לחלוק אחד עם השנייה את המקום הזה. בגלל ההמיקום הרחוק של כוכב המדבר, קשה לדעת עם עזרה תגיע בקרוב. מזל שאוכל לא יחסר. בכוכב זה יש הרבה מאד פירות הגדלים בעצים מוזרים מאד, וכל מיני חיות מצחיקות שאפשר לצוד. אבל מזג האוויר קר, המאובק והסוער הולך להקפיע למוות את כולם/ן וסופות הגשמים הכבדות הולכות להגיע לאזור במהרה. על מנת לשרוד עליכם/ן להכין במהרה מקלט שיגן עליכם/ן. באזור נשארו חומרים ישנים שנתרו מצריף ישן שנבנה בעבר ע"י חיזורים, אך זה ברור שהחומרים האלו יספיקו רק למקלט אחד לכל החיזורים והם יצטרכו לשתף פעולה אחד עם השנייה.

נספח 2: פתקים לחיזורים הבלתי נראים

אתם החיזורים הבלתי נראים, חיים כבר שנים על כוכב המדבר וצופים בשקיקה על שלושת קבוצות החיזורים החדשות שרק עכשיו נחתו על הכוכב שלכם. אתם לא מתערבים בשום מעשה שהחיזורים האחרים עושים, אך כותבים כל דבר שמתרחש. זאת על מנת שתוכלו לדווח לחברים שלכם מאוחר יותר. בתהליך ההכנה עליכם לחשוב ולענות על השאלות הבאות:

- איך הקבוצות הסתגלו לתרבויות החדשות אחד של השנייה?
- איך הם "מתרגלים" את התרבויות אחד של השנייה?
- האם קיבלתם/ את הרושם שהם/ מקבלים את התרבות אחד של השנייה?

בזמן בניית המקלט שימו לב לדברים הבאים:

- איך קבוצות החיזורים השונות עבדו יחד? איך הם פעלו במשותף? ואיך הם תקשרו אחד עם השנייה?
- מה היו הבעיות והאתגרים בניהם?
- איך הם/ ניסו להתגבר על הפערים האלה ביניהם/?

נספח 3: משחקי תפקידים

החיזורים מכוכב הקרח או בשפתם קולדוניה

בכוכב שלכם/ן, חוכמה ועבודה הם ערכים חשובים מאד. חיזורים אחרים אומרים עליכם שאתם אנשים קרים, אך אתם תופשים את עצמכם מאד מוצלחים בגלל האפקטיביות שלכם. אתם לא משוחחים כלל על רגשות. אתם מעדיפים/ות שיחות איטלקטואליות, דיונים וטיעונים הגיוניים. הצלכם/ן רגשות נחשב דבר ילדותי ביותר. שליטה עצמית נחשב דבר חשוב מאד ואתם רואים/ות דת כדבר טיפשי ומבזבז את הזמן.

אתם/ן ברכים אחד את השני לשלום במבט ישיר בעיניים. חופש הפרט והמרחב הפרטי חשוב מאד בקולדוניה. זה למה אתם לא נוגעים באנשים ולא אוהבים שנוגעים בכם/ן. מגע אפשרי רק כהזמנה למגע מיני בלבד, בקולדוניה ההשלכות המוסריות מצומצמות ולכן מגע מיני נעשה רק לשם הירגעות ופעילות גופנית. מותר להעניק מחוות קטנות, וההליכה תמיד תהיה זקופה ואת/ה תשארו רגועים תמיד. בקולדוניה מקובל מאד להפריע לחיזור אחר כל פעם שאת/ה מרגיש/ה שיש צורך.

אחד המאפיינים הבולטים שיש לקולדונים, זו תחושת האחריות שיש להם/ן על חיזורים מוכבים אחרים. הם מרגישים/ות שהם/ן צרכים/ות ללמד אותם/ן להיות אנשי עבודה אפקטיביים בדיוק כמוהם/ן. בכל פעם שהזדמנות כזו נקלעת לדרכם/ן הם עושים זאת.

קולדוניה מפורסמת בזכות גשריה הענקיים. מים זה מצרך יקר ומרכזי לקולדונים. אתם/ן חייבים לשתות כוס מים כל 3 דקות, אחרת אין באפשרותך לעבוד עוה. עבורכם/ן מצב זה טבעי אך קשה לכם/ן להסביר התנהגות זו לאחרים.

קבוצה יקרה יש לכם 10 דקות להיכנס לתפקיד ולהתכונן להיות חיזורים מקולדוניה. בנוסף וודאו שאתם מכינים סמל, עזר או לבוש המראה שכולכם קולדונים.

נספח 3: משחקי תפקידים

החייזרים מכוכב האמת או בשפתם טרוטלינה

בטרוטלינה, חברות ודאגה לזולת הם ערכים חשובים ביותר. טרוטלינים מראים ומשתמשים ברגשותיהם כל הזמן ומגע זו הדרך המרכזית שלהם לתקשורת בין אישית. הבעות הפנים והמחוות שלכם/ן מראים איך אתם/ן מרגישים/ות. אתם/ן כל הזמן נוגעים אחד בשניה. כאשר אתם/ן מדברים/ות לחיזור אחר אתם/ן מחזיקים/ות באוזן שלו/ה. כאשר אתם/ן בשיחה אתם/ן עומדים/ות קרוב אחת לשני. מרחק של יותר מ-30 ס"מ נחשב דבר חצוף לעשות. כאשר אתם מברכים לשלום את שמים את היד של האחר על הלב שלכם/ן. כל יחס למין הוא בגדר טאבו ויכול להיתפס כדבר מעליב.

אתם/ן אוהבים לקחת את הזמן שלכם אט אט ואף פעם לא ממהרים. כאשר אתם/ן עובדים/ות עם אחרים אתם/ן רוצים/ות להיות בטוחים/ו שהאווירה טובה לפני שמתחילים ולכן כל פעם תשאלו בתחילה איך האחרים מרגישים ואף תעדנו את כולם בריגשותיכם. כאשר חייזרים אחרים מדברים לא מנומס את מתערבים, ואם חייזרים אחרים ממפריעים לכם באמצע הדיבור אתם/ן נעלבים מאוד ומגיבים בצורה מאד רגשנית. טרוטלינה ידועה בביתה העגולים והצבעוניים. הבתים עצמם עגולים ומשקף חברות והרמוניה.

בגלל התנהגות זו, שלכם/ן היא כל כך טבעית, אתם/ן מתקשים להסביר זאת לזרים. קבוצה יקרה יש לכם 10 דקות להיכנס לתפקיד ולהתכונן להיות חייזרים מטרוטלינה. בנוסף וודאו שאתם מכינים סמל, עזר או לבוש המראה שכולכם טרוטלינים.

נספח 3: משחקי תפקידים

החייזרים מכוכב חיוכי או בשפתם סמייליה

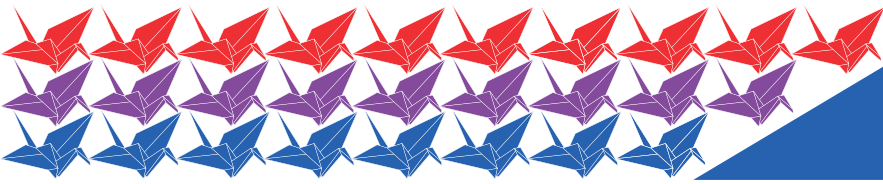
בסמייליה, נימוס והרמוניה הם ערכים חשובים ביותר. אתם לא אוהבים סיכסוכים: עבורכם/ן וויכוחים זה חוסר נימוס משווה. זה למה אתם/ן פשוט לא מכירים/ות את המילה לא. גם כאשר אתם לא מסכימים עם דבר מה, אתם/ן עונים/ות כן. תמיד תחייכו לחייזרים אחרים, למרות שאתם/ן לא אוהבים/ות את הגישה שלהם/ן.

כאשר אתם/ן עובדים/ות עם אחרים ומבקשים מכם/ן לעשות משהו שאתם לא חפצים אתם/ן תענו כן, אך תמצאו את הדרך לא לעשות את המבוקש. סמייליה הוא כוכב דתי ביותר. תפילה זה דבר שבשיגרה ויום יומי. כל שלוש דקות אתם עוצרים כל דבר שאתם/ן מתעסקים בו, מתאחדים יחד למעגל ומתפללים את תפילת השמש. תפילה זו היא בישיבה תוך כדי שריקה, בסופה אתם/ן שוטפים את ידיכם/ן.

סמיילינים מברכים לשלום תוך כדי שהם משפשפים את הרגלים אחד של השניה. בזמן שיחה הרגלים או כפות הרגליים שלהם חייבים לגעת אחד בשניה. יש איסור מוחלט לגעת באיברים אחרים כמו כתפיים, ראש, ידיים, זרועות וכו. החוקים שלכם/ן לגבי חומרים וכלים מסויימים קיצוניים מאד. גברים יכולים לגעת רק קרטונים ומספרים ואילו נשים יכולות לגעת רק ב סרגל ועפרונות. דבק הוא לשימוש שני המינים.

סמייליה ידועה בעיצוב פנים המיוחד שלה ובציוריה היפיפיים. בגלל התנהגות זו, שלכם/ן היא כל כך טבעית, אתם/ן מתקשים להסביר זאת לזרים. קבוצה יקרה יש לכם 10 דקות להיכנס לתפקיד ולהתכונן להיות חייזרים מסמייליה. בנוסף וודאו שאתם מכינים סמל, עזר או לבוש המראה שכולכם סמיילינים.

הקרב על התפוז

גיל	8-13
זמן	30 דקות
גודל קבוצה	4-24

תקציר

פעולה שבה ילדים/ות מתחרים/ות ביניהם/ן בהחזקה ו"שמירה" על תפוז ומשוחחים/ות כיצד אפשר לפתור סכסוכים.

מטרות

- לדון בצורך בתקשורת במצבי סכסוך.
- לחשוב על אסטרטגיות לפתרון סכסוכים.

עזרים

- תפוז אחד

מהלך הפעולה

1. מסבירים/ות שהקבוצה הולכת לשחק במשחק התפוז. מחלקים/ות את החניכים/ות לשתי קבוצות. מבקשים/ות מקבוצה אחת לצאת החוצה ולחכות למדריך/ה. מספרים/ות לקבוצה השנייה שהמטרה שלהם/ן בפעילות הזאת היא להשיג את התפוז כי הם/ן צריכים/ות את המיץ שלו כדי להכין מיץ תפוזים.
2. יוצאים/ות החוצה ומספרים/ות לקבוצה הראשונה שהמטרה שלהם/ן בפעילות הזאת היא להשיג את התפוז כי הם/ן צריכים/ות את הקליפה שלו כדי להכין עוגה.
3. אוספים/ות את שתי הקבוצות ומבקשים/ות מהן לשבת בשורה עם הפנים לקבוצה השנייה.
4. אומרים/ות לקבוצות שיש להן 3 דקות להשיג את מה שהן צריכות. מדגישים/ות שאסור להשתמש באלימות כדי להשיג את זה. אח"כ שמים/ות את התפוז במרכז בין שתי הקבוצות ומתחילים/ות בפעילות.
5. בד"כ מישוהו/י ייקח/ת/יקח את התפוז כך שהוא יהיה אצל אחת הקבוצות. האופן שבו הקבוצות יתמודדו עם המצב הוא בגדר הפתעה. לפעמים קבוצות ינסו לעשות משהו ומתן כדי לחלק את התפוז לשניים. לפעמים הן לא ינהלו משא ומתן בכלל. לפעמים הקבוצות ישוחחו ויבינו שהן בעצם צריכות חלקים שונים של התפוז. לפעמים אחד/ת החניכים/ות יקלפו את התפוז כדי לקחת את החלק שהקבוצה צריכה. אל תתערבו. אחרי 3 דקות תעצרו את הפעילות.

דיון מסכם

- האם הקבוצה שלכם/ן הצליחה לעמוד במשימה לפני שנגמר הזמן?
- מה הייתה המטרה שלכם/ן?
- מה הייתה התוצאה של התחרות על התפוז?
- מה עשיתם/ן כדי להגיע לתוצאה הזאת? מה הייתם/ן יכולים/ות לעשות אחרת?
- למה זה חשוב לבני/ות אדם לתקשר ולדבר אחד/ת עם השני/ה כשהם בתחרות או ב"ריב" על משהו?
- האם אנשים תמיד מדברים אחד/ת עם השני/ה כשהם רבים? למה כן ולמה לא?
- האם תמיד כשאנשים נגשים רבים/ות הם/ן רוצים/ות את אותו הדבר?
- האם הייתם/ן פעם בסיטואציה דומה? מה הייתה התוצאה של זה?

טיפים להדרכה

כשנגמרות 3 הדקות קחו את התפוז, או מה שנשאר ממנו, כדי להימנע מהסחת דעת בזמן הדיון. במהלך 3 הדקות עליכם/ן להשתדל לא להתערב ולהשפיע על התוצאות, אבל היזהרו והדגישו שאסור להשתמש בכל סוג של אלימות כדי להשיג את מטרת הפעילות.

פעילות זו לקוחה מתוך "Comasito: כתב עת לחינוך לזכויות אדם לילדים" בהוצאת האיחוד האירופי, 2009.

נעצים ובלונים

9+	גיל
20 דקות	זמן
5-30	גודל קבוצה

תיאור כללי

פעילות פתיחה שנועדה לבחון את האלימות ושורשיה, שבה כולם/ן צריכים/ות לנסות "לשרוד" עם הנעץ שלהם ועם בלון מנופח לחלוטין.

מטרות

- לבחון את הסיבות שבגללן אנשים/ נשים מתנהגים/ות בדרכים אלימות.
- לדון בתפקידם של כלי נשק והשפעות חברתיות נוספות במצבי סכסוך.

עזרים

- בלון לכל משתתף/ת
- נעץ או סיכה גדולה לכל משתתף/ת

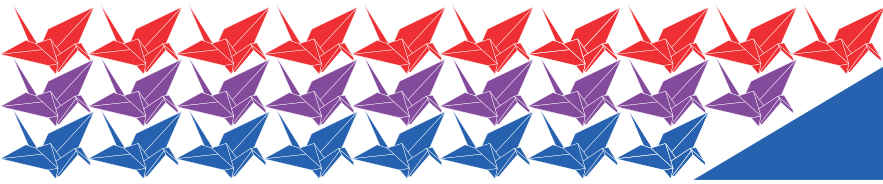
מהלך הפעולה

1. בהתחלה מחלקים/ות לכל אחד/ת בלון ומבקשים/ות ממנו/ה לנפח אותו.
2. אחר כך נותנים לכל משתתף/ת נעץ/ סיכה גדולה.
3. אומרים/ות לכולם/ן שהמשימה שלהם/ן היא להגן על הבלון שלהם/ן עד סוף המשחק- המנצח/ת הוא/היא מי שהבלון שלו/ה "שרד" עד סוף המשחק. מסבירים/ות שהמשחק יארך 7 דקות. אל תזכירו את הנעץ. אם מישהו/י ישאל/ תשאל למה מיועד הנעץ או האם צריך לפוצץ בלונים של משתתפים/ות אחרים/ות פשוט חיזרו על ההוראה המקורית שמי שמנצח/ת במשחק זה פשוט מי שהבלון שלו/ה "שורד" מנופח עד הסוף.
4. כשכולם/ו מוכנים/ות עם הבלון והנעץ קחו זמן והתחילו את המשחק.
5. אחרי 7 דקות סיימו את המשחק ותראו למי עדיין יש בלון שלם.
6. איספו את הנעצים ושבו יחד כקבוצה לדיון.

דיון מסכם

- מה קרה במהלך המשחק?
- איך הרגשתם/ן במהלך המשחק? האם איך שהרגשתם/ן השפיע על ההתנהגות שלכם/ן?
- איך פחדו או התרגשות גורמים לנו להתנהג?
- למה חשבתם/ן שנועד הנעץ כשקיבלתם/ן אותו?
- למה חשבתם/ן שכדי לנצח במשחק תצטרכו לפוצץ את הבלונים האחרים?
- האם אלימות היא אינסטינקט טבעי או שככה לימדו אותנו להתנהג בחברה שגדלנו בה?
- האם נשק מעודד אלימות?
- האם יש מישהו/י שלא ניסה/ניסתה לפוצץ את הבלונים האחרים? למה החלטת לא לתקוף את האחרים/ות?
- האם מישהו/י דיבר/ה עם המשתתפים/ות האחרים/ות בזמן המשחק?
- איך לדבר אחד/ת עם השני/ה יכול להפחית אלימות?
- האם המשחק הזה דומה בעיניכם/ן למשהו במציאות?

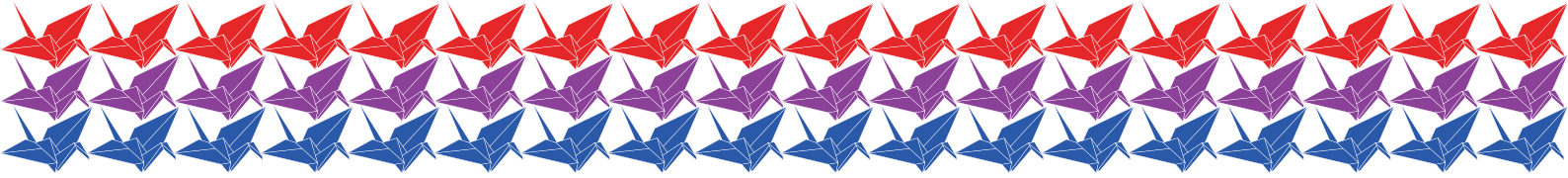

טיפים להדרכה

- לפני שעושים את הפעילות צריך לחשוב טוב על בריאות ועל בטיחות ועל האופי האישי של הילדים/ות בקבוצה. הפעילות יכולה להיות לא מתאימה אם יש ילדים/ות שנלחצים/ות מרעשים חזקים או לילדים/ות עם קשיי התנהגות מכיוון שהפעילות כוללת חפצים חדים. אופי המשחק דורש שלא יהיו גבולות מוגדרים לפני תחילת "זמן ההישרדות" אז עליכם/ן להחליט האם הקבוצה שלכם/ן יכולה להתמודד עם זה בצורה טובה- הדבר האחרון שאתם/ן רוצים/ות הוא שמישהו/י ייפגע/ תיפגע.
- זמן המשחק הוא לרוב מהיר ותזויתי; אם יש לכם/ן קבוצה קטנה אולי תצטרכו פחות זמן ולקבוצה גדולה תצטרכו יותר זמן.
- פעולת כתבים בשטח (עמוד 35) יכולה להיות המשך טוב מכאן כדי לדון בתפקידים של כלי נשק במצבי סכסוך.

עוגה!

גיל	10+
זמן	45 דקות
גודל קבוצה	8-20

(לא כולל הזמן שנדרש כדי לאפות את העוגה)

תקציר

פעולה שבה קבוצות מנסות להכין עוגות וכך מדמות את חוסר השוויון הקיים בחלוקת המשאבים בעולם ומבינות איך נוצרים סכסוכים.

מטרות

- לחוות חלוקה לא שוויונית של משאבים.
- לחוות איך מחלוקות יכולות להתפתח ולחשוב כיצד ניתן להימנע מהן.
- להראות איך דיאלוג ושיתוף פעולה יכולים למנוע מחלוקות וסכסוכים.

עזרים

מתכון לעוגה (מצורף בנספח או אחר לבחירתכם) וכל החומרים והכלים הדרושים לאפיית העוגה.

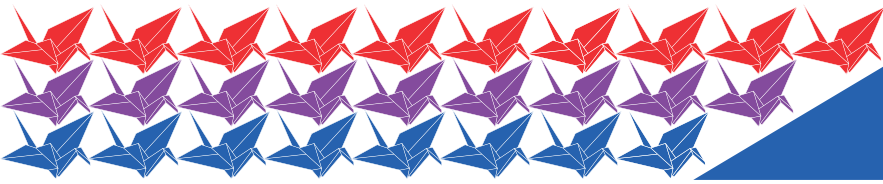
מהלך הפעולה

1. בקשו מהקבוצה להגיד מהר מה צריך כדי להכין עוגה. לאחר מכן חלקו מתכון לעוגה והסבירו שבקבוצות קטנות החניכים/ות ינסו להכין אותה.
2. חלקו את המשתתפים/ות ל-2-4 קבוצות קטנות.
3. חלקו את החומרים והכלים השונים לקבוצות בצורה לא שוויונית. לאף קבוצה אסור שיהיו את כל החומרים והכלים הדרושים להכנת העוגה. למשל, אתם/ן יכולים/ות לתת לקבוצה אחת כמעט את כל הדברים שהיא צריכה חוץ ממרכיב אחד קריטי או את כל החומרים בלי אף כלי. לקבוצה אחרת אתם/ן יכולים/ות לתת חצי מהמרכיבים וחצי מהכלים ולקבוצה השלישית לתת כמות גדולה של אחד החומרים בלבד.
4. בהתחלה אל תסבירו את אופן הפעילות יותר מדי. תנו לקבוצות לדון, התנסות, לגנוב או להחליף אחת מהשנייה, או להשתמש בשיחה ושיתוף פעולה.
5. אחרי 15 דקות או בזמן שנראה לכם/ן מתאים אספו את הקבוצה בחזרה עם החומרים והכלים שברשותם/ן וערכו דיון.
6. אחרי הדיון תוכלו להכין ולאכול את העוגה יחד!

דיון מסכם

- מה קרה פה?
- איך הרגשתם/ן במהלך הפעילות?
- מה הייתה התכנית או הפתרון של כל קבוצה כדי להכין את העוגה?
- האם הגישה שלכם/ן השתנתה לאורך זמן הפעילות?
- איך החלוקה הלא שוויונית של המשאבים (החומרים והכלים) גרמה לכם/ן להרגיש?
- האם הפעילו הייתה נראית אחרת אם כולם/ן היו מקבלים/ות אותו הדבר?
- אתם/ן יכולים/ות לחשוב על דברים במציאות, מהחיים שלכם/ן או מההיסטוריה, שקרו בגלל חלוקה לא שוויונית של משאבים (כמו כסף, או שליטה)? למה זה קרה?
- איך העובדה שיש חוסר שוויון בעולם משפיעה על העובדה שיש סכסוכים ומלחמות? איך זה דומה למה שקרה לנו עם העוגה?
- עכשיו בואו נחשוב ביחד מה הדרך הכי טובה שבה כל קבוצה תוכל להכין את העוגה?

טיפים להדרכה

- לאפות ולבדוק את העוגות יכול ליצור הסחת דעת לחניכים/ות. שימו לב שאתם/ן משאירים/ות מספיק זמן לדיון עם כל הקבוצה לפני תחילת האפייה.
- אתם/ן יכולים/ות לתת לכל קבוצה מתכון אחר, למשל, עוגה ללא לקטוז, עוגה ללא גלוטן או עוגה טבעונית כדי לתת עוד מימד לפעילות וגם לדאוג לצרכים התזונתיים של ילדים/ות שונים/ות בקבוצה.
- אם אין לכם/ן גישה למטבח לזמן הפעילות, אפשר לעשות את הפעילות עם רכיבים וציוד דמיוניים המיוצגים ע"י ציורים.
- הפעילות יכולה לעבוד טוב גם במחנות וטיולים, ואפשר לשלב אותה עם בישול צופי על מדורה.

נספח: מתכון פשוט לעוגה

חומרים לציפוי:

- 200 גרם אבקת סוכר
- 100 גרם חמאה
- סוכריות לעוגה

חומרים לעוגה:

- 100 גרם קמח
- 100 גרם סוכר
- 100 גרם חמאה
- 2 ביצים
- 1/2 כפית אבקת אפייה

כלים:

- 2 תבניות פס לעוגה
- נייר אפייה
- מרית

- כף עץ
- קערה
- משטח קירור

אופן ההכנה:

1. חממו את התנור ל-180°C.
2. שימו נייר אפייה בשתי התבניות.
3. ערבבו את החמאה והסוכר עד ליצירת קרם אחיד.
4. הוסיפו את הקמח, אבקת האפייה והביצים בכמויות קטנות כל פעם (לא לשפוך הכל בבת אחת).
5. ערבבו את התערובת במשך 2-3 דקות עד ליצירת מרקם אחיד וקרמי.
6. חצו את התערובת ומיזגו אותה ל-2 התבניות.
7. שימו בתנור ואפו במשך 15 דקות עד שהעוגות מזהיבות. אפשר להכניס קיסם לעוגה ולהוציא אותו- אם הוא יבש אז העוגה מוכנה.
8. שימו את העוגות בצד שיתקררו מעט.
9. בינתיים, הכינו את הציפוי: ערבבו ביחד את אבקת הסוכר והחמאה. אפשר להוסיף קצת חלב כדי לרכך את התערובת.
10. לאחר שהעוגות התקררו, הוציאו אותן מהתבניות, צפו אותן בציפוי שהכנתם/ן ושימו אותן אחת על גבי השנייה (כמו סנדביץ'). שימו סוכריות על העוגה.

הקשר בין יחסי כוח לקיומו של סיכסוך

+14	גיל
120 דק'	זמן
15-30	גודל קבוצה

תקציר

בפעולה זו נבין את היחסי הכוחות בתוך מלחמה או סכסוך מזוין, נכיר מי מרוויח ממלחמה ומי מפסיד, כל זאת נבין תוך כדי מתודה של משחקי תפקידים.

מטרות

- להבין ולהכיר מי הם המרוויחים הגדולים ממלחמה.
- לחקור את מבני הכוח השולטים בחברה.
- לחקור את ההקשרים בין קפיטליזם ומלחמה.

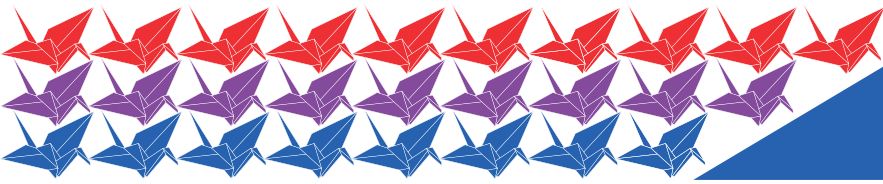
עזרים

- העתק של כרטיסיות משחקי התפקידים. (נספח)

מהלך

1. הסבירו לחניכים/ות שמעכשיו הם אזרחי עונילנד, ובה מתרחשת מלחמה. לאחר מכן חלקו את הכרטיסיות עם משחקי התפקידים. אתם/ן יכולים/ות להחליט לחלק את התפקידים באופן רנדומלי או ספציפית על פי האנשים עצמם.
2. תנו זמן לחניכים ולחניכות להיכנס לדמות שלהם/ן ולחשוב על האופי שלה. בקשו מהחניכים/ות לעצום את העיניים בזמן שאתם/ן מקריאים את השאלות הבאות על מנת שיכולו לדמיין טוב יותר את הדמויות שלהם/ן.
 - איך את/ה נראה/ת?
 - מה מיוחד בך?
 - מי הם החברים שלך?
 - מה הם התחביבים שלך?
 - את/ה מאוהב/ת?
 - כאשר את/ה חושב/ת על המצב בעונילנד מה עובר לך בראש?
 - מה הם הפחדים, התקוות והציפיות שלך?
 - מה את/ה רוצה לעשות עכשיו?
3. הסבירו שבקרוב הולך להיות מפגש של כל האנשים של עונילנד ונציגים ממדינות אחרות כדי לשוחח על המלחמה. על מנת שתוכלו להתכונן טוב למפגש זה כל אחד ואחת צרכים למצוא את האנשים שדומים להם/ן, כדי לשוחח על התוכניות שלהם/ן. על מה הם חושבים שצריך לקרות מעכשיו? מה הם רוצים לעשות? יש להם/ן 20 דקות להתכונן בקבוצה שלהם ולחזור עם אסטרטגיה, אך כמובן במהלך ההכנות הם יכולים להיפגש עם קבוצות אחרות ולנהל איתן משא ומתן.
4. לאחר 20 דקות, ביקשו מכולם/ן לחזור למליאה לפגישה הגדולה. הסבירו שמטרת הפגישה היא לסיים את המלחמה באופן שיטיב עם כולם/ן. בקשו מכל קבוצה להביר את התוכנית העתידית שלהם למה צריך לקרות. תנו להם להגיב ולשאול אחד את השנייה שאלות ולשוחח.
5. לאחר 15 דקות של דיון, הפסיקו את השיחה- גם אם שום פתרון לא נימצא. ביקשו מכולם/ן לעמוד יחד בשורה בחדר הסבירו צד אחד של החדר הוא למי שרוצה לסיים את המלחמה, והצד השני למי שרוצה להאריך אותה. החניכים/ות צרכים/ות למקם את עצמם/ן על הציר הזה על פי התפקידים שקיבלו. ביקשו מהם להסתכל רגע ולראות איפה האחרים עומדים, בקשו מחלק מהחניכים/ות שיסבירו למה הם עומדים איפה שהם עומדים.

6. חיזרו למעגל ותאמרו שעכשיו כל אחד/ת לוקח/ת את החליפה השקופה שהוא או היא קיבלו, פותח/ת את הרוכסן שלה ויוצא/ת ממנה ומהמשחק. כל אחד/ת חוזר/ת להיות עצמו/ה.

דיון סיכום

- איך היה המשחק? איך היה לכם/ן לשחק את התפקיד שקיבלתם/ן?
- הרגשתם/ן שהיה לכם/ן סיכוי לסיים את המלחמה? למה כן, למה לא?
- האם היה ביכולתכם/ן להגיע להסכם? אם כן איך? אם לא למה?
- באיזה טיעונים הלוביסטים הצבאיים השתמשו? האם הם היו משכנעים? אם לא למה? מה בקשר לטיעונים אחרים שעלו?
- מי רצה שהמלחמה תסתיים? האם היה מישהו שרצה שהמלחמה תמשיך? אם כן למה?
- מי שלט בדיונים? האם זה משקף את המתרחש במציאות? למי יש את הכי הרבה כוח במציאות?
- איזה מבני כוח יתאימו בצורה הטובה ביותר לחברה ששואפת לשלום ושלווה? למה?
- איך לדעתכם/ן אפשר לשבור ולשנות את מבני הכוח הנוכחים המייצרים אי שוויון בחברה היום?

נספח: משחקי תפקידים (כרטיסיות)

חלקו לכל משתתף/ת תפקיד. במשחק צריך להיות שני מנהיגים, שרים, לוביסטים צבאיים ועיתונאים. אקטיביסטים פוליטיים יכולים להיות קצת יותר, אך מרבית המשתתפים הם אנשי יום יום מקומיים שעובדים קשה מאד כדי לחיות.

מקומיים שעובדים קשה למחייתם: את/ה בא/ה ממשפחה גדולה מאד, ובה כל אחד ואחת עובדים קשה כדי לשרוד. אתם עובדים כל הזמן, את/ה כבר מוטש/ת מהעבודה הקשה והשכר הנמוך שבקושי מספיק לאוכל ולפינוקים קלים. לאחרונה החלה מלחמה במדינה שלך, אנשים סביבך מתים בלי סוף ואתם/ן חיים בפחד ואיום.

אקטיביסטים פוליטיים: את/ה בא/ה ממשפחה במעמד הביניים והלכת לאוניברסיטה. את/ה חברה בארגון פוליטי ופועל/ת באופן יום יומי וקבוע על מנת לקדם את הצדק, השלום והשוויון במדינה שלך. לאחרונה החלה מלחמה במדינה שלך, אנשים סביבך מתים בלי סוף ואתם/ן חיים בפחד ואיום. הסיטואציה במדינה מאד קשה עבורך, את/ה מרגיש/ה שאת/ה חייב/ת לעשות משהו כדי לשנות אותה. את/ה מרגיש/ה אחראי/ת על החברה שלך ודרך חינוך ועבודה עם ילדים את/ה רוצה לשפר את המצב.

לוביסטיים צבאיים: את/ה איש ואשת עסקים מצליח/ה במיוחד, את/ה טוב/ה בלמכור נשק. את/ה גאה מאד בעבודתך ועבדת מאד קשה כדי להגיע לנקודה הזו בקריירה שלך. את/ה מאמין/ה שכל אחד ואחת יכול להצליח אם ירצה! את/ה עוקב/ת תמיד אחרי הרצונות של הלקוחות שלך ואת מחפש/ת איפה את/ה יכול/ה להרוויח עוד. את/ה מאד מאמין/ה בעולם העסקים וחושב/ת שלפעמים אנשים צרכים להפסיד כדי שאחרים יוכלו להרוויח.

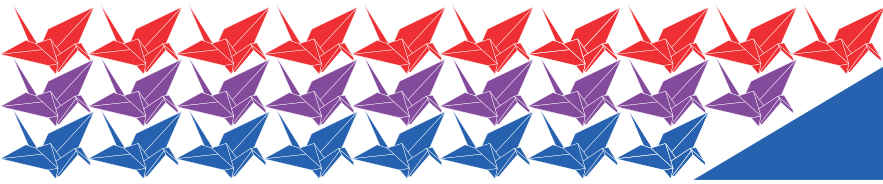
באופן כללי סחר ומסחר מעשיר את העולם, ובסופו של דבר כל אחד יזכה. לאחרונה החלה מלחמה במדינה שלך, אנשים סביבך מתים בלי סוף וחיים בפחד ואיום.

מנהיג המפלגה הלאומנית: את/ה עומד/ת בראש המפלגה הלאומנית הגדולה ביותר וכרגע אתם באופוזיציה.

החודשים האחרונים הפכו את המפלגה לפופולרית ביותר. הסקרים האחרונים מראים את גדילת הפופולריות שלכם בקרב ההציבור ומעכשיו אתם יכולים להשפיע הרבה יותר על השיח המרכזי במדינה. לאחרונה החלה מלחמה במדינה שלך, אנשים סביבך מתים בלי סוף ואתם/ן חיים בפחד ואיום. בזמן מלחמה אנשים רוצים תשובות פשוטות לבעיות שלהם וזה מה שאתם יכולים לתת.

השר/ה לעיני חוץ של מדינת כוח על א: את/ה השר/ה לעיני חוץ מטעם מדינת כוח על א'. המדינה שלך היא אחת מהמדינות החזקות ביותר והעשירות ביותר. למדינה שלך יש כוח והיא מעוניינת לשמר את המלחמה. אך אם זאת אתם מאוימיים מהמדינה השנייה החזקה, מדינת ב' שמנסה בכל כוכה למצב את עצמה כמדינה חזקה בעולם ולתפוס עמדה. אתם גרים רחוק מעוד מעונילנד ומהמלחמה שמתרחשת בה, אך אתם מעוניינים להראות שאתם אלו ששולטים ושלכם יש את הכי הרבה כוח בכל העולם.

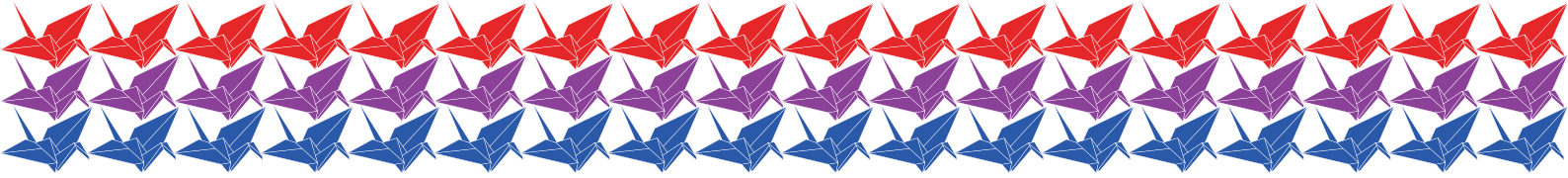

השר/ה לעייני חוץ של מדינת כוח על ב: את/ה השר/ה לעייני חוץ מטעם מדינת כוח על ב'. המדינה שלך היא אחת מהמדינות החזקות ביותר והעשירות ביותר. למדינה שלך יש כוח והיא מעוניינת לשמר את המלחמה. אך אם זאת אתם מאוימים מהמדינה השנייה החזקה, מדינת ב' שמנסה בכל כוכה למצב את עצמה כמדינה חזקה בעולם ולתפוס עמדה. אתם גרים רחוק מעוד מעונילנד ומהמלחמה שמתרחשת בה, אך אתם מעוניינים להראות שאתם אלו ששולטים ושלכם יש את הכי הרבה כוח בכל העולם.

עורך/ת ראשי/ת של העיתון המשפיע ביותר: את/ה מועסקים ע"י העיתון הגדול והמשפיע ביותר במדינה. העבודה שלך כלל לא קלה. את/ה מנסה לאזן את המשימה שלך ולדווח באופן האובייקטיבי ביותר, אך קבוצות איטרסים רבות מתקשרות ומבקשות שתבואו לדווח ותיצרו כתבות העונות לאינטרסים שלהן. לאחרונה החלה מלחמה במדינה שלך, אנשים סביבך מתים בלי סוף ואתם/ן חיים בפחד ואיום.

האחר

+8	גיל
30 דקות	זמן
+6	גודל קבוצה

תקציר

פעולה קצרה המשלבת מדבקות צבעוניות כדי לחלק אנשים ולהציג את מושג ה"האחר" ותפקידו בסיכסוכים.

מטרות

- להכיר את מושג ה"אחר"
- לפתח אפתיה כלפי אנשים מודרים
- להבין איך ה"אחר" עלול להוביל לקונפליקט

עזרים

- מדבקות בצבעים שונים

מהלך

1. הנח/י את הקבוצה לעמוד במעגל ולעצום עיניים.
2. הדבק/י מדבקה צבעונית לכל אחד על המצח. חלק/י את הצבעים כך שיהיה משתתף אחד שיש לו צבע שאין לאחרים. לדוגמא: 7 אדומים וכחול אחד או 3 ירוקים, 2 כתומים, 4 אדומים וצהוב אחד.
3. בקש/י מהמשתתפים/ות לפקוח את עיניהם ולסדר את עצמם לפי הצבעים ע"י אמירת "לא לדבר, להסתדר".
4. תן/י לקבוצות לסדר את עצמן ללא דיבורים.
5. שאל/י אם הם סיימו. בשלב זה הם יכולים להוריד את המדבקות מהמצח ולראות איזה צבע הם קיבלו.
6. שאל/י: איך אתם מרגישים לגבי החלוקה לקבוצות? האם אתם מרוצים? למה (לא)?
7. חזור/י על הפעילות אבל בחלוקה מחדשת של המדבקות כך שהמשתתפ/ת שהיו לבד יהיו כעת חלק מקבוצה ויש משתתפ/ת אחר/ת שנותר/ת בודד/ה. בפעם הזו את/ה יכול/ה להשתמש במדבקה מצחיקה בשביל לגרום להם להיראות אפילו יותר שונים.

דיון מסכם

- איך אתם מרגישים כעת? האם אתם מרוצים מהחלוקה?
- למה אתם מחולקים לקבוצות באופן הזה?
- איך ההרגשה להיות חלק מקבוצה גדולה?
- איך ההרגשה להיות לבד או בקבוצה קטנה?
- מה הופך אתכם לשונים אחד מהשניה?
- מה זה אומר להיות שונה?
- איזה סוג של סיכסוכים יכולים להיגרם משונות אחת מהשני? האם יש לכם/ן דוגמא כזו מהחיים? איך אפשר להתמודד עם זה?

חברה שוחרת שלום

גיל +14
זמן 60 דקות
גודל קבוצה מתאים לכל גודל

תקציר

בפעולה זו נדון מה הם המרכיבים הבונים חברה שוחרת שלום.

מטרות

- לשאול מה יוצר ומה לא יוצר חברה שוחרת שלום
- לבחון האם החברה שלנו הינה שוחרת שלום

עזרים

- קלפי 'חברה שוחרת שלום' (נספח)
- פלקט נייר ועטי מרקר

הכנות

- צלם/י וגזור/י את קלפי "חברה שוחרת שלום". כתוב/י "חברה שוחרת שלום" במרכז של פלקט נייר והנח/י על שולחן או על הרצפה בחלל הפעילות. פזר/י את הקלפים מסביב לפלקט.

מהלך

1. במליאה – קרא/י את הכרטיסים השונים.
2. הנח/י את כל אחד/ת מהמשתתפים לבחור את הדבר שהם חושבים שהוא החשוב ביותר בחברה שוחרת שלום ולהניח את הכרטיס על הפלקט.
3. יושבים במעגל. לכל אחד/ת יש דקה להסביר למה הבחירה שלהם/ן היא הכרחית. אם הקבוצה גדולה, בקש/י רק מכמה להסביר.
4. אמור/י לקבוצה שכעת עליהם לבחור יחד את 10 הקלפים החשובים ביותר. ההחלטה צריכה להיות מוסכמת על כולם/ן. הם/ן יכולים/ות לבחור מכל 22 הקלפים או רק מאלו שכבר בחרו אם רוצים להקל.
5. הקפד/י על דיון רגוע, תוך כדי תשומת לב לכך שלכולם/ן ניתנת זכות דיבור שווה. ברגע שנראה שהקבוצה החליטה וודא/י שההחלטה באמת מוסכמת על כולם/ן וכולם/ן מזדהים עם עשרת המרכיבים שנבחרו.

דיון מסכם

- האם יש מישהו/י שעדיין לא מסכים/ה עם ההחלטה שלנו?
- אילו מרכיבים של חברה שוחרת שלום היו קשים יותר לזיתור?
- איך נראית החברה שוחרת השלום שלכם/ן? מה זה אומר לקיים חברה שוחרת שלום? האם אחד מהקלפים מעכבים חברה שוחרת שלום?
- האם יהיו איזושהו קונפליקטים או מתחים בחברה שעצבתם? האם תהיה אלימות מסוימת? האם יש הבדל בין קונפליקטים לאלימות?
- איך תמנעו אלימות בתוך החברה שלכם?
- האם האוטופיה אפשרית? האם המרכיבים שבחרתם/ן נכונים לגבי החברה שאתם/ן חיים/ות בה? אם לא, איך אפשר להפוך את המרכיבים הללו למציאות?

טיפים להדרכה

- את/ה יכול/ה לשאול חלק מהשאלות לדיון תוך כדי הפעילות כדי להניע את השיחה.
- הרגש/י חופשי/ה להתאים את הפעילות לקבוצת הגיל. לדוגמא, הוסיפ/י עוד כרטיסיות או אפשר/י למשתתפים להוסיף בעצמם/ן.
- בניהול הדיון שימ/י לב שכולם מתנהגים בכבוד ומאפשרים לכל אחד/ת לסיים לדבר. את/ה יכול/ה להציע למשתתפים/ות לכתוב את הרעיונות שלהם/ן כדי לזכור להמשך.

נספח:

משטרה חזקה	קורת גג לכולם/ן
שליטה בהרכב האוכלוסייה	שירותי בריאת חינוס
חופש הביטוי	איסור על מפלגות פוליטיות קיצוניות
בחירה חופשית של מקצוע או סוג עבודה	עונשים חמורים על פעולות טרור

חינוך לכל המעוניין/ת	לימודי שלום בבתי הספר
מערכת משפטית הגונה וטובה	בחירות חופשיות והגונות
דמוקרטיה	קפיטליזם
החופש להגיע לכל מקום שתרצה/י	כלכלה יציבה
חלוקה צודקת של עושר ורווחה	מנהיג חזק
אי-התערבות מצד מדינות אחרות	סוציאליזם
מדינות רבות השפעה בעלות ברית	מרכיבי חברה שוחרת שלום:

נופים של שלום

+8	גיל
שעה	זמן
+5	גודל קבוצה

תקציר

דיון ויצירה קבוצתית לחשיבה על הרעיונות של סיכסוך ושלום ועל איך יוצרים 'נופים של שלום', בפעולה זו נכין ציור קיר בכדי להציג את המשמעות של המושג שלום עבור אנשים שונים.

מטרה

- לחקר את המשמעות של סיכסוך ושלום ולהבין כי יש להם משמעויות שונות עבור א/נשים שונים/ות

עזרים

- תמונות שיכולות לסמל או להציג סיכסוך (נספח)
- גליל נייר ארוך או ניירות עיתון
- מסקינגטייפ
- מרקרים, צבעים, גירים, חתיכות לבד, חומרי יצירה נוספים.

הכנות

- צלמי את התמונות ופזרי אותם על הרצפה.
- הדבקי חתיכת ארוכה של גליל נייר על הקיר.

מהלך

1. בקשי מהמשתתפים/ות להביט בתמונות השונות ולבחור אחת המסמלת עבורם בצורה הטובה ביותר סיכסוך. אין צורך לקחת את התמונה, כך שמספר משתתפים/ות יכולים לבחור את אותה התמונה.
2. כאשר כל אחד/ת בחר/ה תמונה בקשי מהם להציג אותה ואז שאל/י:
 - איך התמונה גורמת לך להרגיש?
 - למה בחרת דווקא אותה? איך היא מסמלת סכסוך עבורך?
3. אם יש בקבוצה מעל 10 משתתפים/ות אפשר לחלק ל2 או 3 קבוציות כדי שכולם יוכלו לשתף מבלי שהפעילות תתארך יתר על המידה.
4. העלה/י לדיון את השאלות הבאות:
 - האם סכסוך הוא תמיד שלילי או שלפעמים הוא יכול להיות דבר חיובי?
 - האם התמונות והרעיונות שלכם/ן יכולות לעזור לכם/ן להגדיר את המושג סכסוך? ערכו סיעור מוחין והעלו מילות מפתח אשר מגירות את המושג סיכסוך ורשמו אותן על נייר.
5. הנחי את התמונות בצד והתחל/י דיון לגבי הגדרת המושג "שלום". האם שלום הוא פשוט ההיפך מסיכסוך? מה שלום אומר עבורכם/ן? רשום/י על הנייר דברים שעולים בדיון.
6. הזמן/י את המשתתפים/ות להשתמש בחומרי היצירה להביע את המחשבות שלהם/ן לגבי המושג שלום על הנייר שעל הקיר ליצירת תמונה של 'נופים של שלום' משותף. הם יכולים/ות לשלב תמונות, שרבוטים, מילים, גרפיטי, דמויות מצוירות, ציטוטים ושירים.
7. כאשר כולם/ן סיימו לתרום את חלקם/ן, הסתכלו על תמונת 'נופים של שלום' שיצרתם יחד ודונו בה.

דיון מסכם

- מה אתם/ן חושבים/ות על 'הנופים של שלום' שלנו? איך הוא גורם לכם/ן להרגיש?
- אילו מרכיבים שונים תרמתם לתמונה?
- למה לא/נשים שונים/ות יש מחשבות ורעיונות שונים לגבי שלום?
- האם זה אפשרי להגדיר את המילה שלום מבלי להשתמש במילה 'מלחמה' או לומר כי זה ההיפך מסיכסוך?
- מה אנחנו צריכים/ות בשביל ליצור שלום?
- האם זה אפשרי עבורנו, ילדים/ות/אנשים צעירים/ות ליצור שלום? מה אנחנו יכולים/ות לעשות?

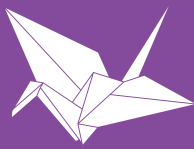
טיפים להדרכה

- את/ה יכול/ה להתאים את הפעילות לקבוצות גיל שונות ע"י מציאת תמונות המסמלות סיכסוך ההולמות את הגיל הנתון.
- בהתאם לגיל הקבוצה את/ה יכול/ה לחפש הגדרות שונות למושג שלום ברשת. תוכל/י לחשוב האם שלום קשור תמיד לרוגע או שלווה, או האם לפעמים הוא קשור בפעילות אקטיבית או מחאתית. האם זה מכיל ערכים אחרים כמו חברות, שיתוף פעולה ושוויון?
- הנופים לשלום שיצרתם או חלקים ממנו, יכולים להיות מתורגמים לכרזה מעוצבת על בד שתישאר אצל הקבוצה. אפשר להשתמש בצבעי בד על סדין ישן או אפילו פעילות רקמה (מורכב יותר).

נספח

הארנב והארנבונת

גיל 6-9
זמן שעה
גודל קבוצה +5

תקציר

פעולה המשלבת הקראת סיפור כדי לעורר מחשבה לגבי התגברות על דעה קדומה.

מטרות

- להציג כיצד דעה קדומה נוצרת.
- לחשוב כיצד להתגבר על דעה קדומה.

מהלך

1. ספרי את הסיפור על הארנב והארנבות לקבוצה (נספח)
2. לאחר מכן בקשי מהם/ן להמציא סוף לסיפור. שאלו:
 - מה הארנב והארנבות חושבים עכשיו? כיצד הם מרגישים?
 - אם הם יפגשו שוב איך זה יהיה? איך הם ירגישו?
 - מה לדעתכם/ן הם יעשו ביום למחרת? איך לדעתכם/ן המשפחות שלהם יגיבו לזה?
 - כיצד הסיפור יכול להסתיים?
3. על הקבוצות להחליט כיצד הן מספרות את סוף הסיפור שהמציאו. הם/ן יכולים/ות למנות מספר/ת אחד/ת, להציג את זה, לצייר את זה או לספר יחד. על אף שבקבוצות מסוימות זה יהיה קל יותר אם את/ה תגדיר/י להם כיצד לעשות זאת.
4. אסוף/י את כולם/ן כדי לחלוק את הסיפורים.

דיון מסכם

- איזה מהסופים הכי אהבתם/ן? למה?
- האם היו יותר סופים חיוביים או שליליים לסיפור?
- למה בחרתם/ן סוף חיובי או שלילי לסיפור שלכם/ן?
- האם אתם/ן חושבים שהם מציאותיים?
- האם אי פעם הייתם/ן במצב בו א/נשים אחרים/ות העירו לגבי החברים/ות שלכם? איך הגבתם/ן?
- למה את/ה חושב/ת שהיתה להם את הדעה הזו לגבי החברים/ות שלכם/ן?
- מה אתם/ן יכולים לעשות כדי להראות לאחרים שהחברים/ות שלכם/ן הם לא כמו שהם חושבים/ות?
- כיצד אנחנו יכולים להתגבר על הדעות הקדומות שלנו?

נספח: הארנב והארנבונת

לפני שנים רבות, משפחה של ארנבים חיו ביער ירוק ומרוחק. בוקר אחד הבן הצעיר, נבי, יצא מהיער לטיול, רחוק מהמקום בו גרה משפחתו. הוא תמיד חיפש אחר העלים הטריים והטעימים ביותר למאכל.

ליד עץ אלון זקן הוא מצא את מרבד הדשא הנפלא ביותר, ומיד החל לכרסם, נהנה מהשמש ומריח את הניחוח שלאחר הגשם. לפתע, הוא שמע רשרוש מאחד השיחים. נבי מתח את אוזניו הארוכות לאחור, מפחד שאולי מדובר בחיה מסוכנת. להפתעתו, מהאחורי השיחים יצא יצור קטן ולבן שנראה די זהה לו, למרות שאוזניו היו קצרות יותר וזנבו קטן יותר.

”שלום” אמר נבי. ”מי אתה?”

”אני פאני הארנבונת” ענה היצור.

”ארנבונת?” שאל נבי

”כן, ארנבונת! ענה פאני. ”ומה אתה?”

”אני ארנב.”

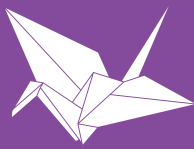
השניים שחקו יחד במשך שעות רבות, סיפרו סיפורים אחד לשני, וגילו שהם די דומים. השפות שלהם היו די זהות ושניהם אהבו את אותם החטיפים – בעיקר עלים ירוקים טריים!

שמח ומאושר, חזר נבי אל המחילה הקטנה שלו, וסיפר לכל אחיו על החברה החדשה שלו. ”ארנבונת?” אחיו היו מזועזעים לשמוע. ”מה לך – ארנב מכובד, צאצא של שושלת ארנבים אצילית, יש לעשות עם ארנבונת עלובה? ארנבוניס הם עצלנים, זללנים והורסים כל חלקת אדמה שהם דורכים עליה!” ”אבל פאני היא ארנבונת מאוד נחמדה” אמר נבי. ”או, אתה כה תמים, אל תיתן להם לשטות בך, זוהי רק מסכה. ברגע שהיא תוכל היא תאכל את כל האוכל שלך. אנחנו מקווים שהיא לא עקבה אחריך לכאן. זה הדבר האחרון שאנחנו צריכים – מגפה של ארנבוניס!”

בביתה של פאני האווירה גם כאן התחממה. ”ארנב? החיה המטונפת והרמאית ביותר בכל היער. איזה חבר מצאת לך שם! איך ארנבונת כמוך, מחונכת היטב ומטופחת, יכולה להיראות עם השוטה של היער?” אמר אביה בזעף. ”אבל נבי הוא כזה חיה נחמדה ואפילו לא טיפה מטונפת!”

”אל תעזי להפגש איתו שוב! רוב הסיכויים שיש לו קרציות!”

זהבה והדובון

+10	גיל
שעה וחצי	זמן
5-30	גודל קבוצה

תקציר

דרך הסיכסוך בין דמויות האגדה זהבה, הדובון והתינוק, המשתתפים/ות לומדים/ות את השלבים של תהליך גישור.

מטרות

- להציג את הרעיון של גישור
- לפתח מודל צעד-אחר-צעד של גישור
- לדון במה הם דברים החשובים כאשר מגשרים על סיכסוכים
- לחשוב כיצד נוצרים נרטיבים שונים בסיכסוכים

עזרים

- כרטיסיות עם 5 השלבים של גישור, חמישה סטים (נספח 1)
- תסריט הגישור (נספח 2)
- תחפושות בשביל השחקנים/יות

הכנות

על שלוש/ה משתתפים/ות להציג את הגישור. הם/ן יכולים/ות להיות חלק מהקבוצה או מדריכים/ות, תלוי בגיל. תן/י להם/ן את הטקסט לקרוא לפני ולהבין את ההתרחשות. דבר/י עם השחקנים/יות לגבי התפקיד וחשבו על העמדה בחלל הפעילות.

מהלך

1. שאל/י את המשתתפים/ות אם הם/ן מכירים/ות את האגדה 'זהבה ושלושת הדובים'. אם הם/ן לא מכירים/ות, ספר/י להם/ן את הסיפור.
2. לאחר מכן ספר/י כי זהבה והדובון הקטן מעוניינים לפתור את המחלוקת ביניהם, והם הלכו לגישור לבקש עזרה.
3. הציג/ו את סצנת הגישור.
4. לאחר מכן, שאל/י את המשתתפים/ות מה קרה במחזה. מה היו הצדדים השונים של הסיפור? במה הבחנתם/ן? רשומ/י את התשובות במילות מפתח.
5. חלק/י את המשתתפים/ות ל-5 קבוצות קטנות וחלק/י לכל קבוצה סט כרטיסיות עם השלבים של תהליך הגישור. תן/י להם/ן מספר דקות לחשוב על הסדר הנכון של השלבים.
6. אסוף/י את הקבוצות למליאה כדי להשוות. חלק/י לכל קבוצה את אחד מהשלבים, ובקש/י מהם להיזכר מה קרה במחזה במהלך השלב הזה של הגישור. תן/י להם מספר דקות לדון.
7. בשלב זה הם/ן יכולים/ות להציג מחדש את הקטע, או רק לספר לכולם/ן מה מתרחש.
8. סכם/י את השלבים. הסתכל/י בהקדמה בעמוד 12 לעזרה.

דיון מסכם

- עד כמה מציאותי לדעתכם/ן הגישור בין זהבה והדובון הקטן?
- איך גישור יכול להועיל ביותר לפתירת קונפליקט בין שני צדדים?
- איזה חלק מהתהליך הוא הכי קשה למגשר? למה?
- אילו כישורים לדעתכם/ן מגשר זקוק? (אפשר לרשום)

טיפים להדרכה

- כפעילות המשך, המשתתפים/ות יכולים/ות לחשוב על קונפליקטים באגדות נוספות ולהציג גישור נוסף.

נספח 1: שלבים בתהליך גישור

1. קבלת פנים: יצירת סביבה מזמינה ונוחה
2. הסברת נקודת המבט: שני הצדדים מסבירים את נקודת מבטם.
3. הארת הסיכסוך: הגיע/י להסכמה לגבי סיבת הסיכסוך האמתית. נקה/י רגשות, אינטרסים ורקע.
4. מציאת פתרון: ערוך/י סיעור מוחות לגבי פתרונות אפשריים לקונפליקט או לגבי הדרך להמשיך הלאה.
5. הסכמה לגבי ההמשך: ודא/י שהשלבים להמשך ברורים לכל המשתתפים/ות.

נספח 2: גישור באגדה

זהבה והדובון הקטן ביקשו לגשת לגישור כי הם לא יכלו יותר למצוא דרכים להסתדר. הם היו חברים לאורך זמן רב אך לאחרונה קרה משהו ששינה את היחסים ביניהם.

מגשר/ת: ברוכים הבאים! אני ממש שמח/ה שאתם כאן. האם אתם רוצים קפה ועוגיות?
זהבה: או כן, עוגיות זה יהיה נפלא!

הדובון הקטן: אני אשמח לשוקו חם, בבקשה.

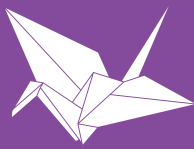
מגשר/ת: הדובון הקטן, אתה בקשת את הגישור ואני מאוד שמח/ה שזהבה הסכימה ושניכם מצאתם את הזמן לבוא לכאן כדי שנוכל לדבר על מה שקרה ולחשוב כיצד ניתן למצוא פתרון ביחד. אני רק אעזור לכם לדבר אחד עם השנייה, אך לא אקח שוב צד ולא אומר לכם מה לעשות, בסדר?

תנו להזכיר לכם את הכללים של הגישור, זה חשוב שלא תתפרצו באמצע שהשני/ה מדבר/ת אלא תקשיבו למה שיש לכל אחד/ת לומר, שלא תקללו ותהיו כנים והגונים אחד עם השנייה. האם אתם בסדר עם הכללים הללו? האם אתם רוצים להוסיף עוד?

הדובון הקטן: אני רוצה שזהבה תכבד אותי!

מגשר/ת: כן, לכבד אחת את השני ולהיפך זה חשוב מאוד, האם את מסכימה זהבה?
זהבה: כן, אם הדובון הקטן גם יכבד אותי.

מגשר/ת: מי מעוניין/ת להתחיל?

הדובון הקטן: אני מעוניין להתחיל כי היא זו שפרצה לביתי ושברה את הכיסא שלי.

מגשר/ת: זהבה, איך את מרגישה לגבי כך שהדובון הקטן יתחיל?

זהבה: אני לא פרצתי לבית שלו!

מגשר/ת: לשניכם יש דברים חשובים לומר ואני מבטיח/ה שנגיע לשמוע את שניכם.

למישהו מכם יש רגשות חזקים לגבי מי צריכה להתחיל?

הדובון הקטן: אה, זה לא ממש משנה כל עוד אוכל לספר את הצד שלי בסיפור.

זהבה: כן, הוא יכול להתחיל כל עוד אני אוכל לדבר אחריו.

מגשר/ת: בסדר, אז למה שלא תספר לנו מה העניינים עבורך, הדובון הקטן?

הדובון הקטן (כועס): אז ככה, זהבה ואני היינו חברים מאוד טובים במשך הרבה זמן, אבל

לפני כמה שבועות משהו ממש נורא קרה. זהבה פרצה אל הבית של המשפחה שלי בזמן

שיצאנו לטיול ביער. היא לא ספרה לנו שהיא הולכת להגיע. ואז היא אכלה את האוכל שלנו

והתהלכה בכל מקום, היא אפילו ישנה במיטה שלי!

מגשר/ת: אז, הדובון הקטן, אתה מרגיש מעוצבן בגלל שזהבה היתה בביתך מבלי לומר לך,

האם זה נכון? זהבה, מה תרצי שנדע לגבי הדברים שהתרחשו?

זהבה: אני ממש לא מבינה איך הדובון הקטן יכול לחשוב שפרצתי! הייתי שם פעמים רבות

כל כך והם תמיד אומרים לי שאני כמו משפחה עבורם. הדלת אפילו לא היתה נעולה, אז

פשוט חשבתי שאחכה עד שהם ישבו.

הדובון הקטן (מתפרץ): אבל אכלת את הדייסה שלנו וישנת במיטות שלנו!

מגשר/ת: בבקשה, הדובון הקטן, הסכמת לא להתפרץ. אנחנו ניתן לכל אחד/ת מכם להגיב

לדברי השני/ה.

זהבה: אתה צודק, באמת אכלתי קצת מהדייסה שלכם. גוועתי ברעב וזה הריח כל כך טוב.

מגשר/ת: זהבה, אז הלכת לביתו של הדובון הקטן ואכלת קצת, נכון? הדובון הקטן, תוכל

לומר לנו איך זה גורם לך להרגיש?

הדובון הקטן: זה נכון שזהבה היתה חברה שלי במשך הרבה זמן, ושהיא בדרך כלל תמיד

מתקבלת בברכה – לפחות כשאנחנו בבית. אה, והדייסה של אמי ממש טעימה אז אני

ממש יכול להבין למה היא אכלה אותה. אבל אני עדיין כועס. היא ממש שברה את האמון

שלי בכך שנכנסה לבית שלנו מבלי שהיינו שם.

מגשר/ת: אז זה בסדר שזהבה תבוא לבקר, אבל לא כשאתם לא בבית?

הדובון הקטן: כן, בדיוק.

מגשר/ת: זהבה, האם יש משהו שאת רוצה להוסיף?

זהבה: אני פשוט לא מבינה למה הדובון הקטן פתאום כועס. למה הוא מתעצבן מכזה דבר מטופש? הוא תמיד בא לבית שלנו ואוכל את האוכל שלנו ואנחנו מכירים כל כך טוב.
מגשר/ת: זה נשמע שאת עדיין מבולבלת ופגועה לגבי האופן שבו הדובון הקטן מתייחס אליך.

זהבה: נכון. לא חשבתי שזה לא בסדר ולא הייתי עושה את זה אם הייתי יודעת שהוא לא ירצה בכך.

הדובון הקטן: אבל היית צריכה פשוט לחכות במטבח ולא להסתובב בכל הבית.

מגשר/ת: זהבה, תוכלי להגיב למה שהדובון הקטן אמר?

זהבה: טוב, אני מצטערת. אתה כנראה צודק. הייתי צריכה פשוט לחכות במטבח.

מגשר/ת: אז זה יהיה בסדר אם זהבה לא תסתובב ברחבי הבית. האם יש משהו שתמצאו להוסיף?

זהבה: לא.

מגשר/ת: הדובון הקטן?

הדובון הקטן: כן, אבל... חשבתי שאוכל לבטוח בה.

מגשר/ת: האם תוכל לומר קצת יותר לגבי זה?

הדובון הקטן: (עדיין נסער) כן, אני יכול. חשבתי שהיא חברתי הטובה ועכשיו אני פשוט לא יכול לבטוח בה. אני יודע שהיא תמיד באה אל הבית שלנו, אבל הפעם שהיא הגיעה היא הסתובבה בכל הבית, אכלה את האוכל שלנו ואז... מצאתי את הכיסא האהוב עלי שבור; זה שסבא שלי הכין עבורי. זה שובר את לבי כי אין לזה תחליף!

מגשר/ת: אז מה שאני שומע/ת הוא שהכיסא הזה היה חשוב במיוחד עבורך וכי אתה שבור לב כי אין לך תחליף.

הדובון הקטן: נכון! סבא שלי נפטר כבר וזה היה הדבר היחיד שהוא הכין במיוחד עבורי. איך אוכל לעולם להחזיר אותו?

The story is an adaptation of a sample mediation in: 'Resolving Conflict with a Peer Mediation Program', a collaborative project of the Peace Studies Program, University of Maine, and Maine Law & Civics Education, University of Southern Maine, with support from the Division of Family Health, Maine CDC, Department of Health and Human Services.

ריבים והשלמות

גיל 6-8
זמן 40-45 דק'
גודל קבוצה כל גודל

תקציר

פעולה זו תחקור את התחושות שעוברות כאשר רבים, מסתכסכים ואז משלימים.

מטרה

לחשוב על דרכים לסיים ריבים ולמצוא דרכים ולהשלים.

עזרים

- בריסטולים גדולים ועטים.

מהלך

1. הושיבו את הקבוצה במעגל ובקשו מהם לעצום עיניים ולחשוב על הפעם האחרונה שהיה להם ריבים עם מישהו/משהי. במעגל העבירו את המשפט "כהייתי בריב הרגשתי..."
2. כל חניך/ה במעגל משלים/ה את המשפט. במידה ושני אנשים או יותר אומרים את אותו המשפט הם/ן מחליפים/ות מקום במעגל.
3. לאחר מכן קרא/י את הסיפור הקצר הבא: יום אחד בכיתה של מקסים ודניאלה היה פעילות עם מכשיר הקלטה חדש. שניהם מאד רצו להשתמש ראשונים במכשיר. הם החלו להתווכח וסיימו בריב גדול על מי מהם יהיה ראשון לגעת במכשיר. דניאלה דחפה את מקסים והוא נפל על המכשיר ופגם בו.
4. ביקשו מהקבוצה לדמיין שהם מקסים והעבירו את המשפט "אם אני הייתי מקסים הייתי עושה..."
5. הסבירו שעכשיו אנחנו נשחק את הסצינה הזו רק שאנו נציג איך מקסים ודניאלה יכולים להשלים. עזמינו שני/שתי מתנדבים/ות שיחקו את הסצינה הזו. אך זיכרו שזו רק הצגה ולא צריך להגיע באמת לאלימות.
6. אחרי שהם/ן מציגים/ות את הסצינה מהסיפור, תישאלו את הקבוצה איך הם יכולים להשלים ולהיות שוב חברים טובים.
7. הזמינו מתנדבים/ות חדשים כל פעם שיש סוף חדש לסיפור.

דיון מסכם

- אם אתם/ן הייתם/ן במהלך ריב איזו מתודת השלמה הייתם/ן בוחרת/ים?
- יש לכם/ן דוגמא על ריב שהייתם/ן בו שהצלחתם/ן להשלים לאחר ממכן? איך עשיתם/ן זאת?
- מה המשעות של התנצלות אמיתית?
- האם פעם עזרת לפתור ריב בין שני חברים אחרים שלך? איך עשית זאת? מה אמרת?
- מה את/ה יכולים לעשות כדי לפתור ריב גדול? (לדוגמא: לדבר על הדברים אח"כ, לספור עד עשר, להירגע ולהתנצל)

הזכות לשלום

+10	גיל
90 דק	זמן
5-30	גודל קבוצה

תקציר

בפעולה זו הקבוצה תדרג זכויות שונות של ילדים לפי סדר חשיבותן בהשגת השלום.

מטרה

- לשקף את הזכות שיש לילדים בהשגת שלום

עזרים

- צילום של רשימת הזכויות (נספח)
- דפים ריקים כדי שהחניכים/ות יוכלו להעתיק עליהם את היהלום (נספח 2) אופציה נוספת שתכינו מראש דפים עם היהלום.

מהלך

1. שאלו את הקבוצה מה הם יודעים והאם הם מכירים את אמנת זכויות הילד של האו"ם. הסבירו בקצרה הסבירו שעל אמנה זו חתמו כמעט כל מדינות העולם, והיא מכילה בתוכה זכויות לילדים ונוער מתחת לגיל 18.
2. חלקו את הקבוצה לזוגות, כל זוג מקבל דף ריק. הציגו להם את המודל של היהלום (נספח 2) ובקשו מהחניכים והחניכות להעתיק את היהלום לדף שלהם/ן.
3. חלקו את הרשימה של הזכויות ובקשו מהזוגות לעלעל בזה. על כל זוג לבחור מתוך הרשימה את הזכויות שבכי רלוונטיות בהשגת שלום בעולם. לאחר מכן עליהם/ן לסדר אותם על פי סדר חשיבות בתוך מודל היהלום. בקודקוד של היהלום הם/ן ממקמים את הזכות הכי חשובה. מתחת לזה הם/ן ממקמים זו לצד זו את הזכויות שלאחר מכן היו הכי חשובות. מתחת עליהם/ן לרשומות את שלושת ההצהרות שלאחר מכן היו חשובות. בשורה הרביעית שתיים שהיו הכי חשובות פחות ובשורה החמישית הזכות החשובה פחות בעיניהם/ן.
4. לאחר שהזוגות סיימו לדרג הם מוצאים זוגות אחרים ומתחברים יחד לרביעיה, עליהם להשוות את המודלים שלהם/ן, לדרג ולבנות יהלות שארבעתם/ן מסכימים/ות עליו.
5. לאחר שסיימו הם/ן מתחברים/ות לעוד רביעיה משווים ומדרגים בשנית. אם יש זמן תנו להם להרכיב יהלום משותף יחד, אך אם לא רק שישוו בין היהלומים.

דיון מסכם

- איך היה? היה קשה לדרג את הזכויות לשלום מהכי חשוב לפחות?
- איך היה להשוות את היהלומים? מה היו הדברים הדומים והשונים בדירוג שלכם/ן? למה?
- הדגישו שאין דירוג נכון או לא נכון, ואילו העדיפויות משתנות מאדם לאדם וקשורות בחוויות וברקעים שכל אחד ואחת באים מהם. כאן גם יהיה נכון להציג את העקרונות של זכויות האדם: שהן חלות לכל אחד ואחד ובכל מקום; והם כולם בעלי סטטוס שווה כך שאין אחד שחשוב יותר מאחרים; הפרה של זכות אחת גוררת הפרה של כויות אחרות, ומימוש זכות אחת גוררת את מימושן של אחרות.
- אתם חושבים שבחברה שוחרת שלום זה חשוב שיש זכויות שנוגעות אך ורק בילדים? אם כן למה?
- האם זכויות אלה מכבדות את המקום בו אתם/ן גרים/ות? אילו דברים צריך לשנות כדי שזכויות אלה יכובדו? מה אתם יכולים לעשות עבור זה?
- האם אתם רוצים להוסיף זכויות שלדעתכם/ן חשובות ויקדמו שלום?

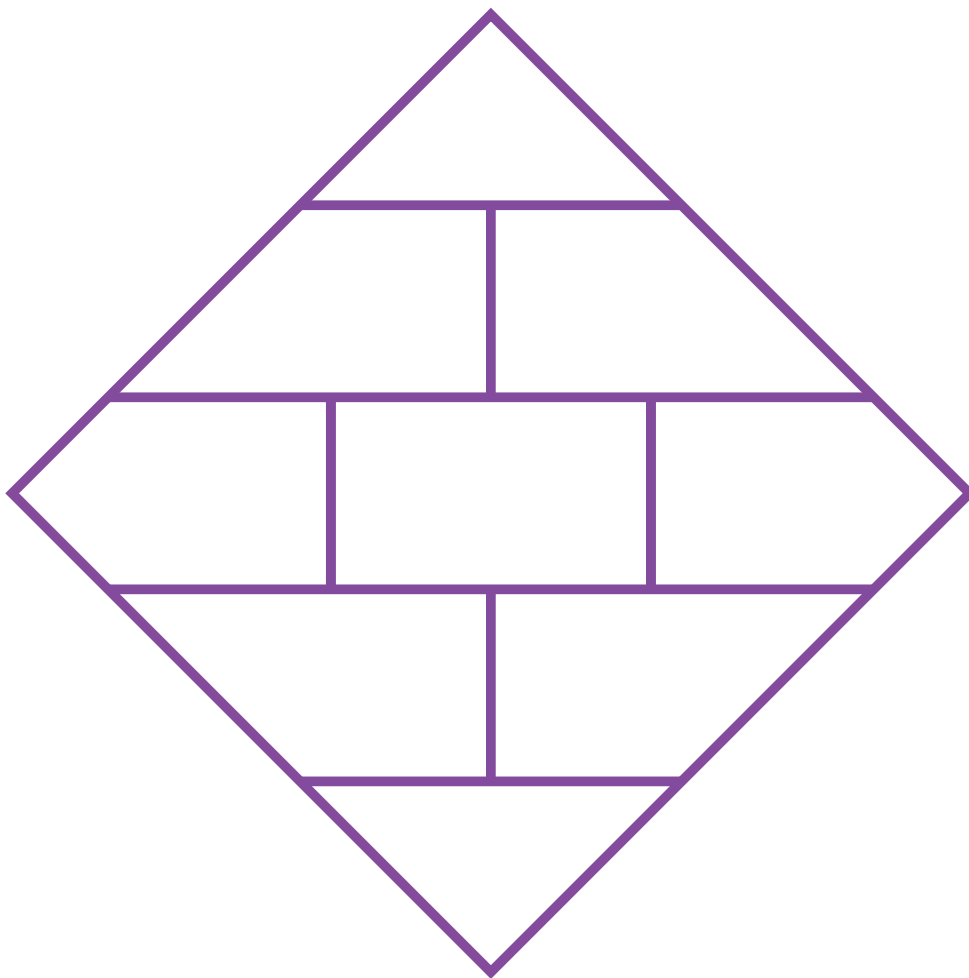

טיפים להדרכה

יכול להיות שאת פעולה זו כדאי לפתוח בהכרות עם הרעיון הזה של זכויות הילדים וזכויות האדם באופן כללי. הציצו בפעולה המופיעה בלינק הזה שלפניכם: <http://www.eycb.coe.int/compasito/>

השראה לפעולה זו התקבלה "במצפן לזכויות הילד/ה" פעולה מתוך חוברת בנושא חינוך נוער לזכויות האדם. (Council of Europe, 2014)

ניספח 1 היהלום

נספח 2: ערכת הזכויות

מאמר 6 (התפתחות והישרדות): לילדים יש הזכות לחיים. על הממשלות לדאוג שילדים הישרדו, התפתחו ויחיו חיים בריאים.

מאמר 8 (שימור הזהות): לילדים יש הזכות לזהות- מסמך רישמי של מי הם. על הממשלות לכבד את זכויותיהם של ילדים לשמות, לאום ומשפחה)

מאמר 12 (כבוד לתפיסת עולמו של הילד/ה): כאשר המבוגרים מקבלים החלטה זה משפיע במידי על ילדים, ילדים זכאים לאמר את דעתם ושהיא תיחשב בקרב המבוגרים.

מאמר 13 (חופש הביטוי): לילדים הזכות לקבל ולשתף במידע, וזאת כל עוד המידע לא פוגע בהם ובאחרים. על מנת לתרגל את הזכות לחופש הביטוי, על ילדים לכבד את הזכות של חופש ושמירת המוניטין של האחר.

מאמר 14 (חופש המחשבה, המצפון והדת): לילדים יש הזכות לחשוב ולהאמין במה שהיבחרו וכמובן לתרגל כל דת שהיבחרו, זאת כל עוד הם לא מונעים מאחרים להנות מזכויותיהם.

מאמר 27 (מקום מגורים הולם): לילדים יש הזכות לחיות במקום טוב מספיק על מנת שיוכל לענות צורכיהם הפיזיים והמנטליים. על ממשלות לעזור ולתמוך במשפחות ואפוטרופוסים אשר לא יכולים להעניק זאת, במיוחד בכל הנושא של אוכל, ביגוד ובית.

מאמר 28 (הזכות לחינוך): לכל הילדים יש את הזכות לחינוך, אשר אמור להיות חינם. המשמעת והמסגרת הבית ספרית צריכה לכבד את כבודם של הילדים. על מנת שילדים יוכלו להרוויח ממערכת החינוך, בתי ספר חייבים להימנע מכל סוג של אלימות. כל צורת משמעת צריכה לקחת בחשבון את זכויות הילד/ה.

מאמר 31 (פנאי, משחק ותרבות): לילדים יש הזכות לשחק, להירגע ולהיצטרף ולהיחשף למגוון רחב של תרבות ואומנות.

מאמר 38 (מלחמה וסיכסוכים מזוינים): ממשלות צריכות לעשות כל שביכולתן להגן ולדאוג שילדים לא היפגעו ע"י מלחמה. ילדים תחת גיל 15 לא יכולים להיות מגויסים לצבא ולקחת חלק במלחמה או בכוח מזוין.

סיכום זה נלקח מתוך: UNICEF: FACT SHEET: A summary of the rights under the Convention on the Rights of the Child (www.unicef.org/crc/files/Rights_overview.pdf)

כוחו של הנוער

+14	גיל
90 דק	זמן
9-24	גודל קבוצה

תקציר

פעולה זו היא מעיין סימולציה המדגימה את הפוטנציאל הגלום בבני הנוער לשנות את החברה שהם חיים באה והיכולת לסיים סיכסוכים ומלחמות.

מטרות

- לעודד בני נוער לפעול למען השלום
- לעורר את המודעות אצל בני הנוער שיש להם את היכולת להיות בתפקיד חשוב בבניית שלום.
- להבין את החשיבות שיש בערך של סולידריות ולפתח מודעות שבני נוער יכולים להיות סולידרים לאחרים.

עזרים

- דפים
- טושים עבים
- העתקים של כרטיסיות הזהות (נספח 1)
- העתקים של מצבי סיכסוך (נספח 2)

מהלך

1. חלקו את הקבוצה לשתיים והסבירו שאנו נתחיל את הפעולה בלנתח את ההבדלים בין ילדים, נוער ומבוגרים. תנו לכל קבוצה דף וטושים, על כל קבוצה לכתוב כמה שיותר הבדלים הקיימים בין ילדים, נוער ומבוגרים. אם הקבוצה גדולה חלקו אותם ל-3 קבוצות.
2. קחו סטופר ותמדדו חמש דקות, היפכו את כתיבת הרעיונות לתחרות בין הקבוצות, מי כותבת את הכי הרבה סיבות להבדלים.
3. כאשר הזמן תם, חזרו למליאה ושתפו בתוצאות, נסו לסמן את המאפיינים הדומים שאלו בכל קבוצה ושוחחו:
 - למה בכלל יש הבדל בין ילדים, נוער ומבוגרים?
 - האם הבדלים אלה הם היתרונות או חסרונות אצל אנשים צעירים?
4. הסבירו שנתחיל עכשיו במשחק סימולציה. חלקו את הקבוצה ל-3 קבוצות קטנות והסבירו שכל קבוצה היא קבוצת חברים או עניין עם מאפייני זהות ודרכי התנהגות דומות.
5. תנו לכל קבוצה את כרטיסיית הזהות שלהם (נספח 1) ומספיק זמן להיכנס לזהות שהם/ן קיבלו ולהבין אותה. הקבוצות לא יכולות לשתף אחת את השנייה בזהות אותה הם/ן קיבלו.
6. כאשר הקבוצות מוכנות, הקריאו בקול רם סיטואציה קונפליקטואלית (נספח 2) כל פעם סיטואציה אחרת. בכל סבב תנו לקבוצות זמן לתכנן איך הם רוצים להתנהג בסיטואציה הנוכחית. כמוכן שהבחירה היא מתוך הזהות אותה הם/ן קיבלו.

דיון מסכם

- איך התנהגו הקבוצות? למה המעשים של כל קבוצה שונים זה מזה? יש לכם/ן ניחוש מה היו הזהויות של הקבוצות האחרות?
- האם יש קבוצות שהזהות אותה קיבלתם/ן תואמת את איך הייתם/ן מגיבים/ות במציאות?
- אתם/ן חושבים/ות שהקבוצות הציגו איך אנשים מתנהגים במציאות במצבי סיכסוך?
- ראינו שבחלק מהמצבים נאלצתם/ן ללכת נגד הסטטוס קוו. אתם/ן חושבים שזה קל לילדים ונוער ללכת נגד הזרם וליצור פתרונות אלטרנטיביים למציאות ולסיכסוך?
- בחלק מהסיטואציות שעברנו היה לכם/ן קל להחליט מה נכון לעשות? ואיך נכון לנהוג? ואיך נכון להגיב? מה קורה במצב שהסיטואציה הופכת למורכבת יותר? או שצדדים רבים שותפים לה וכבר קשה להבין באופן אובייקטיבי מה באמת קרה?

- איך חברת המבוגרים משפיע על האופן שבו אנו בוחרים את הבחירות שלנו?
- האם מצאת פעם את עצמך לא תומכת בניסיונות לשלום? למה?
- באו רגע נדבר על קבוצת הסולידריות, האם תמיד היה לכם/ן קל ליצור סולידריות עם שאר הקבוצות? על איזה מתודות חשבתם/ן כדי להראות סולידריות?
- מה המשמעות של סולידריות? איך זה יכול להשפיע על מצבי סיכוסוך?
- האם סולידריות היא תמיד דבר טוב? האם יכול לקרות שהיא משפיע לרעה על סיכוסוך?

בנקודה זו כדאי שתסבירו שסולידריות יכולה לבוא בהרבה צורות. לפעמים אנו סולדריים עם קבוצת אנשים או ארגונים כי אנו מאמינים שלהם מגיעה תמיכתנו. אך לפעמים אין אנו מסוגלים להכיר ולשמוע את הסיפור במלואו, ולכן אנו עלולים להיות עיוורים למעשים הנתמכים מהסולידריות שלנו ומנוגדים לתפישותינו לחלוטין. סולידריות חייבת להתקיים תמיד מתוך אקט של שלום, סולדריות לא יכולה להיות הדלק שמניע את הסיכוסוך אלא מקדם דיאלוג ושיח בין המשתתפים בסיכוסוך על מנת לסיימו.

טיפים להדרכה

- תמיד אפשר לשנות את הסיטואציות על מנת שיתאימו לגיל המודרך.
- עוד פעולה טובה בנושא נמצאת בעמוד 63 הארנב והארנבונת, גם פעולה זו מסבירה איך נוער יכול להיות גורם משמעותי בהתמודדות עם דעות קדומות, סיכוסוכים וגזענות, דברים הקיימים בחברת המבוגרים.
- מלאלה יוספזאי היא נערה צעירה המפורסמת בזכות מאבקה לזכויות האדם ויכולה לשמש דוגמא מצויינת, לצעירה שעשתה שינוי משמעותי בחברה שלה ובחברה העולמית. מלאלה מהווה השראה לנערים ונערות רבים ברחבי העולם ויכולה להוות שיח בקבוצה על איך צעירים יכולים לקדם שלום. בחוברת זו תמצאו הסבר קצר על פועלה, אך מכאן תוכלו להתקדם בחיפוש.
- פעולה זו יכולה להוות במה לעודד צעירים להיות דמויות מובילות ומנהיגות בחברה שלהם/ן. השאלה של מהו תפקיד הנוער משתנה מחברה לחברה ומסתבך כאשר מדובר על מעשים לקידום שלום. לרוב זה קשה למצוא דוגמאות של בני ובנות נוער הפועלים היום למען השלום. תנו לחניכים ולחניכות זמן לשוחח על הקשיים והאתגרים העולים היום בלבחור להאבק למען השלום. חשוב מאד שתעודדו אותם לעשות זאת ותתנו להם/ן כלים לבחור בשלום ולהאבק עבורו ולמען סולידריות.

מלאלה יוספזאי, מנהיגה צעירה

מלאלה היא צעירה פקיסטנית, הנלחמת לזכויות האדם וקידמה קמפיין למען זכותן של נשים לחינוך. בשנת 2012 כאשר מלאלה רק בת 15, היא נורתה בדרכה לבית הספר ע"י הטליבאן שניסו לעצור את פועלה. היא הצליחה לשרוד את ניסיון הרצח הזה, ובשנת 2014 זכתה בפרס נובל לשלום בזכות פועלה החשוב, זכייה זו נתנה לה את התואר של הזוכה הצעירה ביותר בפרס נובל, מלאלה הייתה בת 17 בלבד. עד היום היא ממשיכה לפעול למען זכויותיהם של ילדים ובעיקר זכויותיהן של ילדות, נערות ונשים לחינוך ולשוויון.

אתם/ן יכולים/ות לפתח דיון בקבוצה על למה למלאלה יש כזו השפעה, ואיך השפעה זו שונה מהשפעתם של מבוגרים? מה לדעתכם/ן יכול לקרות שחבורה גדולה של צעירים תאבק ביחד למען שינוי חיובי במציאות?

Picture: Russell Watkins/Department for International Development. Available free under the terms of Crown Copyright/Open Government License/Creative Commons - Attribution

נספח 1: כרטיסיות זהות

קבוצת זורמים עם כולם

הקבוצה שלכם/ן מושפעת מאד מכל דבר שהמבוגרים בחברה שלכם אומרים. אתם/ן מרגישים/ות שאין לכם יכולת השפעה או יכולת לסתור את מה שבעלי ההשפעה והכוח בחברה שלכם אומרים.

קבוצת ה'מורדים'

קבוצתכם תמיד תלך נגד הזרם והסטטוס קוו החברתי, ותתנגד בעיקר למה שהמבוגרים מסמלים. אתם/ן לא לוקחים/ות שום דבר מובן מאליו. למרות שאתם/ן מורדים/ות בנפשכם אתם/ן מנסים/ות למצוא תמיד פתרונות לסיכסוכים דרך שאילת שאלות, יצירת דיאלוג ומציאת שורש הבעיה.

קבוצת ה'סולידרים'

אתם/ן לא חיים במדינה עם סיכסוך או אפילו לא קרוב לסיטוציות הקונפליקטואליות המתוארות. לכן אתם/ן לא יכולים לקחת חלק ישיר בכל אחד מסיכסוכים הבאים. אתם/ן רק שומעים/ות על המתרחש ומעוניינים/ות לפתור אותן בדרכי שלום ובעד חברה עולמית המושתת שלום.

נספח 2: סיטואציות של סיכסוך

בכיתה שלכם/ן יש תלמיד/ה חדש/ה שהגיע מקהילה אחרת שאתם/ן לא מכירים/ות. ההורים שלכם/ן מבקשים מכם לא להתחבר איתו/ה מפני שהם שונים מאיתנו.

אתם/ן מארץ שנמצאת בסיכסוך עם הארץ השכנה שלצידכם/ן. אתם/ן לא מכירים/ות באופן אישי אף אחד או אחת מהצד השני אבל קיבלתם/ן הזמנה להשתתף בקבוצת תיאטרון המורכבת ממשתתפים/ות משתי המדינות. החברים שלכם/ן אומרים לכם/ן שיש מצב שהמורים שלכם/ן לא יאהבו את הרעיון הזה של קבוצת התיאטרון.

במקום מגוריהם יש ארגון המשתמש בפרופגנדה כדי לגייס אנשים לעזור להם לבנות חומה סביב הבאר מים, כך שאנשים הבאים מהסביבה לבאר לא יוכלו להשתמש בה. חלק מהאנשים שאתם/ן מכירים/ות מתלהבים מאד מהארגון וחושבים להיצטרף אליו.

בחצר בית הספר מתחיל ריב בין שני תלמידים, אחד מהם הוא חבר שלכם/ן, אתם קולטים שאין אף מורה בסביבה. אין לכם/ן מושג על מה הריב אבל הוא ממש מתפתח להיות אלים.

מהו סכסוך ומהו שלום

מספר	משך זמן	גיל	סקירה	כותרת
22	15 דקות	5+	משחק מתודי ואנרגטי פשוט על משמעות השלום עבור החניכים והחניכות.	מילים של שלום
24	30 דקות	10+	זוהי פעולה פשוטה שתעזור לנו לזהות את התנהגותינו במצבי סיכסוך שונים, ותעניק לנו דרכים מגוונות להתמודד איתן.	כשאני במצבי סכסוך..
26	120-180 דקות	14+	פעולה זו באה ללמד את מודל "הבצל" העוזר לנתח מצבי סיכסוך שונים.	מודל הבצל
30	30 דקות	10+	מתודת ציור זו ממחישה עד כמה מהר ניתן להגיע להסלמה ומה הן הדרכים האפשריות על מנת לעצור את תהליך ההסלמה.	תגובת שרשרת
33	90 דקות	14+	פעולה המציגה את נושא האלימות באמצעות שימוש בסיטואציות מאתגרות חשיבה	מה זו אלימות?
36	60 דק	15+	פעולה המשתמשת בעדויות של ילדים-חיילים כדי לחקור את החוויות שלהם ולהשוות אותן עם תפיסת הילדות של החניכים והחניכות שלנו.	ילדים חיילים
40	90 דקות	13+	פעולה שבה לומדים החניכים והחניכות על סחר בנשק ומפיקים שער ראשי בעיתון כדי להציג את הממצאים שלהם.	כתבים בשטח
44	60 דקות	8+	בפעולה זו החניכים/ות ייעצבו חומות משלהם כדי לחקור את מקומן ושימושן של חומות באזורי סיכסוך וכיצד הן משפיעות על אנשים.	חומות לשלום
45	90 דקות	14+	פעולה זו נועדה כדי לחשוב, להציג ולנתח את הזהויות השונות שלנו ולהבין איך זהויות שונות יכולות להשפיע ולגרום לסכסוך.	מפה של זהויות
47	90 דקות	14+	פעולה זו עוסקת בכוחה ובתפקידה של התקשורת כמעצבת ומשפיעה על סיכסוכים רבים. אנו נשתמש בכתבות ומאמרים מאתרי חדשות שונים ומנוגדים ונכיר איך ההטייה והמעורבות התקשורתית עובדת.	בלשים של מלחה
49	90 דקות	15+	פעולה זו תהיה מעין סימולציה המשקפת ומסבירה את המכניזם של הרשתות החברתיות, ואופן פעולתן והשפעותיהן על סיכסוכים שונים.	מדיה חברתית

פותרים סיכסוכים

מספר	משך זמן	גיל	סקירה	כותרת
52	60 דקות	13+	פעולה זו היא משחק סימולאציה על חייזרים מכוכבים אחרים ועל החשיבות של דיאלוג ותקשורת ככלי לפתרון סיכסוכים.	הכוכב של החייזרים
56	30 דקות	8-13	פעולה שבה ילדים/ות מתחרים/ות ביניהם/ן בהחזקה ו"שמירה" על תפוז ומשוחחים/ות כיצד אפשר לפתור סכסוכים.	הקרב על התפוז
57	20 דקות	9+	פעילות פתיחה שנועדה לבחון את האלימות ושורשיה, שבה כולם/ן צריכים/ות לנסות "לשרוד" עם הנעץ שלהם ועם בלון מנופח לחלוטין.	נעצים ובלונים
59	45 דקות (בלי זמן האפייה)	10+	פעולה שבה קבוצות מנסות להכין עוגות וכך מדמות את חוסר השוויון הקיים בחלוקת המשאבים בעולם ומבינות איך נוצרים סכסוכים.	עוגה!
61	120 דקות	14+	בפעולה זו נבין את היחסי כוחות בתוך מלחמה או סכסוך מזוין, נכיר מי מרוויח ממלחמה ומי מפסיד, כל זאת נבין תוך כדי מתודה של משחקי תפקידים.	הקשר בין יחסי כוח לקיומו של סכסוך
65	30 דקות	8+	פעולה קצרה המשלבת מדבקות צבעוניות כדי לחלק אנשים ולהציג את מושג ה"האחר" ותפקידו בסיכסוכים.	האחר

בניית שלום

מספר	משך זמן	גיל	סקירה	כותרת
67	60 דקות	14+	בפעולה זו נדון מה הם המרכיבים הבונים חברה שוחרת שלום.	חברה שוחרת שלום
69	60 דקות	8+	דיון ויצירה קבוצתית לחשיבה על הרעיונות של סיכסוך ושלום ועל איך יוצרים 'נופים של שלום', בפעולה זו נכין ציור קיר בכדי להציג את המשמעות של המושג שלום עבור אנשים שונים.	נופים של שלום
72	60 דקות	6-9	פעולה המשלבת הקראת סיפור כדי לעורר מחשבה לגבי התגברות על דעה קדומה.	הארנב והארנבונת
74	90 דקות	10+	דרך הסיכסוך בין דמויות האגדה זהבה, הדובון והתינוק, המשתתפים/ות לומדים/ות את השלבים של תהליך גישור.	זהבה והדובון
78	30-45 דקות	6-8	פעולה זו תחקור את התחושות שעוברות כאשר רבים, מסתכסכים ואז משלימים.	ריבים והשלמות
79	90 דקות	10+	בפעולה זו הקבוצה תדרג זכויות שונות של ילדים לפי סדר חשיבותן בהשגת השלום.	הזכות לשלום
82	90 דקות	14+	פעולה זו היא מעיין סימולאציה המדגימה את הפוטנציאל הגלום בבני הנוער לשנות את החברה שהם חיים באה והיכולת לסיים סיכסוכים ומלחמות.	כוחו של הנוער

